

Die griechischen christlichen Schriftsteller

4

Der Dialog des Adamantius
περὶ τῆς εἰς θεὸν ὀρθῆς πίστεως

De recta in deum fide
(olim sub auctore Origene Adamantio)

W. H. van de Sande Bakhuyzen

Hinrichs
Leipzig
1901

{ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ.} Οί τόν φιλαλήθη καὶ φιλόανθρωπον τρόπον μεταδιώκοντες καὶ τὴν τοῦδε τοῦ κόσμου δίοδον εὖ μάλα βιοῦν ἐθέλοντες, ἐπὶ τὴν ἀξιόραστον καὶ ἀξιάγαστον πίστιν τὴν εἰς θεὸν ἀφορῶντες, ἐγκρατεῖς τῆς ἀμείνονος καὶ τελειοτάτης δόξης γίνονται, τοῦναντίον δὲ οἱ ἀστάτω γνώμη καὶ περιέργω γνώσει καὶ ἀνοήτῳ λογισμῷ ἀδοξίαν ἀντὶ δόξης θεῷ προιέμενοι. ὅθεν μοι δοκεῖ οὐ μικρὸν κίνδυνον εἶναι τὸν τῆς ἐπισφαλοῦς καὶ φαύλης εἰς θεὸν πίστεως· βάσιν γὰρ οἶμαι καὶ ἐδραίωμα εἶναι πασῶν τῶν ἀρετῶν τὴν ἀρμόζουσαν θεῷ δόξαν τε καὶ πίστιν· ὅθεν, εἴ σοι δοκεῖ, ἀρχώμεθα τοῦ λόγου.

{ΜΕΓΕΘΙΟΣ.} Προλαβὼν ὁ ἀδελφὸς Ἀδαμάντιος τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ λόγον ἐποιήσατο· οἶδαμεν γὰρ καὶ ἡμεῖς ὅτι ἡ πίστις πάντων διαφέρει καὶ ἡ ὀρθὴ εἰς θεὸν δόξα. χρὴ οὖν τὸν δικαστὴν ἐπακούσαντα ἀμφοτέρων δοκιμάσαι ἐν τίνι ἐστὶν ἡ ἀληθὴς καὶ δικαία πίστις ****. δείξω γὰρ ὅτι μᾶλλον βλασφημεῖτε τὸν θεὸν ἢ περὶ δοξάζετε, καὶ τὸν μὲν ἀληθινὸν θεόν, ὄντα ἀγαθόν, γνωρίζειν οὐ θέλετε, ἕτερον δὲ ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ δοξάζειν βούλεσθε, λέγοντος τοῦ Χριστοῦ· <οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς, ὁ πατήρ>.

{ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ.} Ἀμφότεροι αἰρεῖσθέ με δικαστὴν;

{ΑΔ.} Ἀμφότεροι.

{ΕΥΤΡ.} Ἐμμένετε τῇ ἐμῇ κρίσει;

{ΜΕΓ.} Ἐμμένω καὶ στοιχῶ ταῖς σαῖς ἀποφάσεσιν.

{ΑΔ.} Ἐπίδοξοι καὶ οὐχ οἱ τυχόντες ἀκροαταὶ πάρευσιν· εἶγε καὶ αὐτοῖς παραστῆ ἢ ὑπὸ σοῦ κρίσις δικαίως προφερομένη, ἐμμένω καὶ αὐτὸς τοῖς ὑπὸ σοῦ μετ' ἀληθείας λεγομένοις.

{ΜΕΓ.} Βούλει πρῶτον ἐμὲ ἐξετάσαι ἐκ τῶν γραφῶν;

{ΑΔ.} Ὅρισάσθω πρῶτον Μεγέθιος ὅπως ποτὲ δοξάζει, ἴν' οὕτως ἢ ἐξέτασις καὶ ἢ ἀπόδειξις τῶν ὀρισθέντων ἐκ τῶν γραφῶν γένηται.

{ΜΕΓ.} Ὅρισάσθω πρῶτον Ἀδαμάντιος, αὐτὸς γὰρ κατήρξατο τοῦ λόγου.

{ΕΥΤΡ.} Εὐλογόν ἐστι τὸν προαρξάμενον αὐτὸν ὀρίσασθαι.

{ΑΔ.} Ἐνα θεὸν καὶ κτίστην καὶ δημιουργὸν τῶν ἀπάντων εἶναι πεπίστευκα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ θεὸν λόγον ὁμοούσιον, αἰεὶ ὄντα καὶ ἐπ' ἐσχάτων καιρῶν ἄνθρωπον ἐκ Μαρίας ἀναλαβόντα, καὶ τοῦτον σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν. πιστεύω δὲ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι τῷ αἰεὶ ὄντι. ὀρισάσθω δὲ καὶ οὗτος.

{ΜΕΓ.} Ἐγὼ φημι εἶναι τρεῖς ἀρχάς, θεὸν τὸν πατέρα τοῦ Χριστοῦ ἀγαθὸν καὶ ἄλλον τὸν δημιουργὸν καὶ ἕτερον τὸν πονηρόν. ὁ γὰρ ἀγαθὸς οὔτε δημιουργὸς ἐστι τῶν κακῶν, [οὔτε ἐκ γυναικὸς γεγέννηται,] οὔτε ὁ κόσμος οὗτος ἐξ αὐτοῦ δεδημιούργηται, ἀλλότριος δὲ πάσης κακίας καὶ παντὸς τοῦ δημιουργήματος, καὶ δείξω ταῦθ' οὕτως ἔχειν.

{ΑΔ.} Ἀρχὰς ἔφησας εἶναι τρεῖς· ἀνάγκη σε ὁ ἐπηγγείλω πληρῶσαι· ἀρχὴ γὰρ μοι δοκεῖ λέγεσθαι διὰ τὸ ἀρχειν τινός, ὥσπερ καὶ κύριος λέγεται διὰ τὸ κυριεύειν τινῶν· τίνος τοίνυν ἀρχουσιν αἱ τρεῖς ἀρχαί; ἀποκρίνου.

{ΜΕΓ.} Ἡ ἀγαθὴ ἀρχὴ τῶν Χριστιανῶν ἀρχει, ἢ δὲ δημιουργικὴ τῶν Ἰουδαίων, ἢ δὲ πονηρὰ τῶν ἐθνικῶν.

{ΑΔ.} Ὁμόφρονες καὶ κοινωνοὶ εἰσιν οἱ τρεῖς ἢ οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους;

{ΜΕΓ.} Οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους.

{ΑΔ.} Οἱ τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενόμενοι ἔπλασαν ἢ ἐδημιούργησαν

τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ἕκαστος ἑαυτῷ ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον οὐ καὶ ἄρχει;

{ΜΕΓ.} Οὐχ οἱ τρεῖς ἔκτισαν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ὁ εἷς.

{ΑΔ.} Ποῖος τῶν τριῶν;

{ΜΕΓ.} Ὁ τῶν Ἰουδαίων.

{ΑΔ.} Τοῦ τῶν Ἰουδαίων θεοῦ κτίσαντος τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ ποῖον τρόπον ἢ ποῖαν αἰτίαν ἄρχουσιν ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ πονηρὸς τῶν ἀνθρώπων; δείκνυται γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων ὁ δημιουργὸς ἀγαθός. εἰ μὲν ἐκὼν συνεχώρησεν αὐτοῖς τὸ [οὐ] τῶν ἰδίων ἄρχειν, ἔσται ἐξ ἀνάγκης ὁ δημιουργὸς ἀγαθός, ὁ τὰ ἴδια ἀλλοτρίοις χαρισάμενος. εἰ δὲ κατ' ἀδυναμίαν τοῦ δημιουργοῦ ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ πονηρὸς ἀφῆρπασαν, ἔσονται οὗτοι πονηροί, οἱ τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενοι.

{ΕΥΤΡ.} <Εἰ> ἀγαθὸν λέγεις τὸν ἀρπάσαντα τὰ τοῦ δημιουργοῦ καὶ ἄρχοντα τῶν ἀλλοτρίων, πῶς οἶόν τέ ἐστὶν ἀγαθὸν λέγεσθαι τὸν τὰ ἀλλότρια ἀρπάζοντα;

{ΜΕΓ.} Οὐχ ἤρπασεν, ἀλλ' ἐλεήσας ἔπεμψε τὸν υἱὸν ὡς <ἀγαθὸς> ἀγαθὸν καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς.

{ΑΔ.} Τὸ ἐλεεῖν τινα συμπάθειά τις πρὸς τὸ οἰκεῖόν ἐστι γινόμενη· συνεπάθησεν οὖν ὁ ἀγαθὸς ἰδίοις ἢ ἀλλοτρίοις;

{ΜΕΓ.} Ἀλλοτρίοις.

{ΑΔ.} Ὡς καλοῖς συνεπάθησεν ἢ ὡς κακοῖς;

{ΜΕΓ.} Ὡς ἀμαρτωλοῖς.

{ΑΔ.} Πρὶν ἢ ἀμάρτωσιν οἱ ἄνθρωποι, καλοὶ πρὸς τοῦ δημιουργοῦ ἐκτίσθησαν ἢ κακοί; ὡς οὖν καλῶν ἐπεθύμησεν ἢ ὡς κακῶν; εἰ μὲν οὖν ὡς κακῶν, ἔσται κακῶν ἐπιθυμητής· ἀγαθὸς δὲ κακῶν οὐκ ἐπιθυμεῖ· εἰ δὲ ὡς ἀγαθῶν, ἔσται ὁ δημιουργὸς ἀγαθῶν ποιητής, (οὐκοῦν ἀγαθός· ἐξ ὧν γὰρ πράττει τις τὰς προσηγορίας λαμβάνει, ἐλεήμων ἐκ τοῦ ἐλεεῖν, καὶ τᾶλλα ὁμοίως).

{ΜΕΓ.} Οὔτε ὡς ἀγαθῶν οὔτε ὡς κακῶν, ἀλλὰ σπλαγχνισθεὶς ἠλέησεν.

{ΕΥΤΡ.} Βούλεται λέγειν Μεγέθιος ὅτι οὔτε ἡμέρα οὔτε νύξ, ἀλλὰ τι μέσον τούτων. ἐρμηνεύσατάω οὖν τί ἐστὶν ὃ λέγει, εἰ μήτε καλοὺς λέγει τοὺς ἀνθρώπους ἐκτίσθαι μήτε κακοὺς· τί οὖν ἐστὶ μεταξὺ καλοῦ τε καὶ κακοῦ;

{ΜΕΓ.} Ταῦτα σοφίσματα ἐστίν· ἐγὼ γὰρ δεικνύω ἀπὸ τῶν γραφῶν ὅτι τρεῖς εἰσιν ἀρχαί.

{ΑΔ.} Ἴσοσθενεῖς εἰσιν αἱ τρεῖς ἀρχαὶ ἢ ἕτερα θατέρας διενήνοχε;

{ΜΕΓ.} Μὴ γένοιτο· οὐκ εἰσὶν ἴσαι.

{ΑΔ.} Ποία οὖν προφερεστέρα;

{ΜΕΓ.} Ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰσχυροτέρα.

{ΑΔ.} Ὑπόκεινται αἱ ἀτονώτεραι ἀρχαὶ τῇ ἰσχυροτέρᾳ;

{ΜΕΓ.} Ὑπόκεινται.

{ΑΔ.} Οὐκ οὐκ κατὰ βούλησιν τοῦ κρείττονος αἱ ἥττονες ἀρχαὶ πάντα πράττουσιν;

{ΜΕΓ.} Οὐ κατὰ βούλησιν αὐτοῦ οὗτοι τὰ πονηρὰ πράττουσιν· (ἄπαξ δὲ ἰσχυρότερος αὐτῶν ἐστί), καὶ γὰρ ὁ ἐλθὼν Χριστὸς καὶ τὸν διάβολον ἐνίκησε καὶ τὰ τοῦ δημιουργοῦ δόγματα ἀνέτρεψε.

{ΑΔ.} Κατὰ βούλησιν τοῦ ἀγαθοῦ εἰσὶν οὗτοι;

{ΜΕΓ.} Οὐ.

{ΑΔ.} Ἀγνοεῖ οὖν ὅτι εἰσὶν;

{ΜΕΓ.} Οὐκ ἀγνοεῖ.

{ΕΥΤΡ.} Ἐφης ἰσχυρότερον εἶναι τὸν ἀγαθόν, ἄλλως δὲ καὶ μὴ βουλόμενον αὐτοὺς εἶναι· πῶς τοίνυν τοῦτ' ἐνδέχεται; εἰ γὰρ ἐστὶν αὐτὸς ἰσχυρότερος καὶ μὴ βουλόμενος εἶναι αὐτούς, εἰσὶ δὲ κατὰ τὸν σὸν λόγον, ἢ βούλεται αὐτοὺς εἶναι, ἢ οὐ δύναται αὐτοὺς ἀνελεῖν, ἢ ἀγνοεῖ ὅτι εἰσὶν.

{ΜΕΓ.} Ἐγὼ δύναμαι δεῖξαι ὅτι φάlsa ἐστὶ τὰ εὐαγγέλια.

{ΑΔ.} Ἀπὸ ποίων ἀποδείξεων ἔχεις δεῖξαι ταῦθ' οὕτως ἔχειν;

{ΜΕΓ.} Ἀπ' αὐτῶν τῶν εὐαγγελίων δεικνύω ὅτι φάlsa ἐστίν.

{ΑΔ.} Δέχη οὖν κάμὲ ἐκ τῶν εὐαγγελίων δεικνύοντα μὴ εἶναι πλαστά;

{ΜΕΓ.} Δέχομαι ἐὰν δείξης εἰπέ δὲ πρῶτον τὰ ὀνόματα τῶν γραψάντων τὰ εὐαγγέλια.

{ΑΔ.} Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ γεγραφήκασιν, Ἰωάννης καὶ Ματθαῖος, Μᾶρκος καὶ Λουκᾶς.

{ΜΕΓ.} Μᾶρκον καὶ Λουκᾶν οὐκ ἔσχε μαθητὰς ὁ Χριστὸς· ἐντεῦθεν ἐλέγχεσθε φάlsa ποιοῦντες. διὰ τί γὰρ οἱ μαθηταί, ὧν γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, οὐκ ἔγραψαν, ἀλλ' οἱ μὴ ὄντες μαθηταί;

τίς οὖν ἐστὶ Λουκᾶς ἢ Μάρκος; ἠλέγχθητε ἐπὶ τούτῳ ὀνόματα <οὐ> γεγραμμένα ἐν τῇ γραφῇ προφέροντες.

{ΕΥΤΡ.} Ἐχων μαθητὰς ὁ Χριστὸς οὐ μᾶλλον τούτοις ἐνεχείριζεν ἢ τοῖς μὴ οὖσι μαθηταῖς; φαίνεται μοι τοῦτ' οὐ καλῶς ἔχειν· ἔδει γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοὺς ἐμπιστευθῆναι μᾶλλον.

{ΑΔ.} Μαθηταὶ εἰσι καὶ οὗτοι τοῦ Χριστοῦ.

{ΜΕΓ.} Ποίησον ἀναγνωσθῆναι τὸ εὐαγγέλιον καὶ εὐρήσεις ὅτι οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ταῦτα.

{ΕΥΤΡ.} Ἀναγνωσθήτω.

{ΑΔ.} Τῶν δώδεκα ἀποστόλων ἀνεγνώσθη τὰ ὀνόματα, οὐχὶ καὶ τῶν οβ'.

{ΕΥΤΡ.} Πόσους ἔσχεν ὁ Χριστὸς ἀποστόλους;

{ΑΔ.} Πρώτους ἀπέστειλε ιβ' καὶ μετὰ ταῦτα οβ' εὐαγγελίσασθαι. Μάρκος οὖν καὶ Λουκᾶς, ἐκ τῶν οβ' ὄντες, Παύλῳ τῷ ἀποστόλῳ συνευηγγέλισαντο.

{ΜΕΓ.} Ἀδύνατον ὅτι ποτ' εἶδον οὗτοι Παῦλον.

{ΑΔ.} Δείκνυμι αὐτὸν τὸν ἀπόστολον μαρτυροῦντα Μάρκῳ καὶ Λουκᾶ.

{ΜΕΓ.} Τῷ σῶ φάλσῳ οὐ πιστεύω ἀποστολικῷ.

{ΑΔ.} Προένεγκε τὸ ἀποστολικὸν σου, εἰ καὶ τὰ μάλιστα περικεκομμένον ἐστὶ, καὶ δείκνυμι ὅτι Μάρκος καὶ Λουκᾶ συνήρρησαν Παύλῳ.

{ΜΕΓ.} Δεῖξον.

{ΑΔ.} Ἀναγινώσκω ἐν τοῖς τελευταίοις τῆς πρὸς Κολοσσαεῖς Παύλου· <Ἀσπάζεται υἱάς>, φησὶν, <Ἀρίσταρχος, ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ Μάρκος, ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολὰς ἵνα ἔλθῃ πρὸς υἱάς· δέξασθε οὖν αὐτόν· καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰουστός, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς. οὗτοι μόνοι μού εἰσι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία>, καὶ τὰ ἐξῆς. <Ἀσπάζεται υἱάς Λουκᾶ καὶ Δημᾶς>. παρέσχον τὰς ἀποδείξεις τῆς ἐπιστολῆς. ὁρᾶς ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἀπόστολος μαρτυρεῖ αὐτοῖς.

{ΕΥΤΡ.} Δήλη ἡ περὶ τούτων ἀπόδειξις.

{ΜΕΓ.} Ἐγὼ ἐλέγχω ἐτέρωθεν ὅτι φάλσα ἐστὶ τὰ εὐαγγέλια. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος ἐν εὐαγγέλιον, ὑμεῖς δὲ τέσσαρα λέγετε.

{ΑΔ.} Εὐαγγελιστὰὶ μὲν τέσσαρες, εὐαγγέλιον δὲ ἓν, ἓνα γὰρ Χριστὸν εὐηγγελίσαντο καὶ τὸ αὐτὸ ἔφρασαν. εἰ μὲν οὖν ἕκαστος αὐτῶν ἄλλον καὶ ἄλλον Χριστὸν ἀνηγόρευσεν ἢ εὐηγγελίσατο, εὖ λέγεις· εἰ δὲ οἱ τέσσαρες περὶ ἑνὸς Χριστοῦ λέγουσιν, οὐκέτι τέσσαρα ἀλλὰ ἓν.

{ΜΕΓ.} Ὁ ἀπόστολος οὐκ εἶπε· κατὰ τὰ εὐαγγέλιά μου, ἀλλὰ· <κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου>. ἴδε πῶς λέγει ἓν εἶναι. καὶ λέγει· <εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίσηται παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω>. ἐκείνου λέγοντος ἓν εἶναι, πῶς ὑμεῖς τέσσαρα λέγετε;

{ΑΔ.} Εὐαγγέλιον καὶ ἡμεῖς φάμεν ἓν, εὐαγγελιστὰὶ δὲ τέσσαρες.

{ΜΕΓ.} Οὐδὲ τέσσαρες εὐαγγελιστὰὶ ἀλλ' [οὐδὲ] εἷς· λέγει γὰρ ὅτι <οὐκ ἔστιν ἄλλο κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, εἰ μὴ τινές εἰσιν οἱ ταρασσόντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ>.

{ΑΔ.} Παύλου λέγοντος πλείους εἶναι τοὺς εὐαγγελιστάς, πῶς φῆς ἓνα εἶναι;

{ΜΕΓ.} Οὐκ εἶπεν ὅτι πολλοὶ εὐαγγελισταί.

{ΑΔ.} Ἔχω μετὰ χειρᾶς τὸν ἀπόστολον καὶ δείκνυμι λέγοντα ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ· <ἀλλὰ κἂν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα. εὐηγγελισάμεθα> εἶπεν, εἰ γὰρ εἷς ἦν, ἔλεξεν ἄν· παρ' ὃ εὐηγγελισάμην· τὸ δὲ <εὐηγγελισάμεθα> πολλοὺς σημαίνει.

{ΕΥΤΡ.} Τὸ <εὐηγγελισάμεθα> πολλῶν ἐστὶ καὶ οὐχ ἑνός.

{ΜΕΓ.} Οὐ τούτους λέγει ἀλλὰ Σιλουανὸν καὶ Τιμόθεον.

{ΕΥΤΡ.} Τὸ πρότερον λέγων Παῦλον μόνον εἶναι εὐαγγελιστήν, νῦν καὶ ἄλλους ὠμολόγησας. ἐξὸν οὖν καὶ τοὺς λοιποὺς μαθητὰς εὐαγγελίσασθαι. εἰ γὰρ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος καὶ Παῦλος εὐηγγελίσαντο, λέγει δὲ Παῦλος· <κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου>, εἰκὸς πολλῶν ὄντων εὐαγγελιστῶν ἓν λέγεσθαι τὸ εὐαγγέλιον.

{ΜΕΓ.} Διαφωνοῦσι τὰ εὐαγγέλια καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα λέγουσιν, ὅθεν φαίνεται φάλσα.

{ΑΔ.} Ἄλλον καὶ ἄλλον Χριστὸν εὐαγγελίζονται; ἐν τούτῳ οἶει διαφωνεῖν;

{ΜΕΓ.} Οὐκ, ἀλλ' ἀντίκεινται.

{ΑΔ.} Ὅρισαι ὁ βούλει. νοητὰς εἶναι λέγεις τὰς γραφὰς ἢ ψιλὰς; καί, ἐὰν βούλη, φράσον, ἵνα οὕτως ἡ ἐξέτασις γένηται.

{ΜΕΓ.} Ψιλὰς, καὶ ὡσπερ γέγραπται οὕτως ἔχει καὶ οὐδὲν ἄλλο.

{ΑΔ.} Λέγει οὖν ὁ Χριστὸς ὅτι <υἱὸς ἀνθρώπου εἰμί>· υἱὸς ἀνθρώπου ἐστὶ κατὰ σέ, καὶ οὐ θεοῦ;

{ΜΕΓ.} Ὁ Χριστὸς θεοῦ ἐστὶν υἱός.

{ΕΥΤΡ.} Ἐφης τὰ γεγραμμένα οὕτως ἔχειν· πῶς οὖν ἐστὶν υἱὸς θεοῦ, ἐαυτὸν λέγων υἱὸν ἀνθρώπου;

{ΜΕΓ.} Παραβολῇ ἐχρήσατο λέγων υἱὸν ἀνθρώπου.

{ΕΥΤΡ.} Παραβολῇ νοητὴ ἐστὶν ἢ αἰσθητὴ;

{ΜΕΓ.} Νοητὴ.

{ΕΥΤΡ.} Πῶς οὖν ἔφης ψιλὰ εἶναι τὰ τῶν γραφῶν; οὐκοῦν νοητὰ ἐστὶ καὶ <οὐ> ψιλὰ, (καὶ εἰς ὁ δοκοῦσι τῇ λέξει διαφωνεῖν ὁ νοῦς ὁ αὐτὸς εὐρίσκεται*).

{ΜΕΓ.} Τὰ μὲν νοητὰ, τὰ δὲ ψιλὰ.

{ΕΥΤΡ.} Δοκεῖς μοι ἀστάτῳ γνώμῃ φέρεσθαι.

{ΜΕΓ.} Ὅπου παραβολῇ ἐπιγέγραπται, ἐκεῖνά ἐστὶ νοητὰ, τὰ δὲ ἄλλα ψιλὰ.

{ΑΔ.} Δεικνύεις οὖν ὅτι περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου παραβολῇ ἐπιγέγραπται; ἀνάγνωθι ὅτι οὐκ ἐπιγέγραπται παραβολῇ. (πόθεν οὖν δεικνύεις ὅτι υἱὸς θεοῦ ἐστὶ; τῶν δύο γὰρ θάτερον ὁμολογήσεις.) κατὰ γὰρ τὰ σοὶ δόξαντα ἢ ψευστῆς εὐρίσκεται ὁ Χριστός, ὅτι μὴ ὦν ἄνθρωπος ἐαυτὸν ἔλεγεν υἱὸν ἀνθρώπου, ἢ νοηταί εἰσι πᾶσαι αἱ θεῖαι γραφαί, εἰ καὶ μὴ ἐπιγέγραπται παραβολῇ· [διὸ καὶ πᾶσα θεόπνευστος εἴρηται παρὰ τοῦ ἀποστόλου·] καὶ ἐν νοῖ αὐτῶν ἢ συμφωνία εὐρίσκεται [ἢ νοηταί εἰσι πᾶσαι αἱ γραφαί], καὶ οὐκ ἤδη τὰ γεγραμμένα ψιλὰ ταῦτ' ἐστὶ τὰ ἀληθῆ καὶ σαφῆ.

{ΜΕΓ.} Δείξω ὅτι ἓν ἐστὶ τὸ εὐαγγέλιον.

{ΑΔ.} Τίς ἐστὶν ὁ γράψας τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ὃ ἔφησ' εἶναι ἓν;

{ΜΕΓ.} Ὁ Χριστός.

{ΑΔ.} Αὐτὸς ὁ κύριος ἔγραψεν ὅτι ἐσταυρώθη καὶ ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ; οὕτω γράφει;

{ΜΕΓ.} Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προσέθηκεν.

{ΑΔ.} Παρῆν γὰρ Παῦλος ἐν τῷ σταυρωθῆναι τὸν Χριστόν;

{ΜΕΓ.} Αὐτὸς ἔγραψε τὸ εὐαγγέλιον ἀπλῶς.

{ΑΔ.} Ἐὰν οὖν δείξω ὅτι οὐ παρῆν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐδίωκε τοὺς τῆς ἐκκλησίας, γίνῃ Χριστιανός;

{ΜΕΓ.} Οὐ γὰρ εἶμι Χριστιανός;

{ΑΔ.} Πῶς εἶ Χριστιανός, ὃς οὐδὲ ὄνομα Χριστιανοῦ κατηξίωσαι φέρειν; οὐ γὰρ Χριστιανὸς ὀνομάζει ἀλλὰ Μαρκιωνιστής.

{ΜΕΓ.} Καὶ ὑμεῖς τῆς καθολικῆς λέγεσθε· οὐκ ἐστὲ οὖν Χριστιανοὶ οὔτε ὑμεῖς.

{ΑΔ.} Εἰ ἀνθρώπου τὴν προσωνυμίαν ἐκεκτήμεθα, καλῶς ἔλεξας, εἰ δὲ διὰ τὸ καθ' ὅλου τοῦ κόσμου εἶναι λεγόμεθα, τί ἐν τούτῳ φαῦλον; δεῖξον οὖν εἰ [οὐκ] ἔξεστιν ὄνομα ἀνθρώπου φέρειν· ἐγὼ δείκνυμι οὐ μόνον ἐπισκόπου μὴ ἔξον εἶναι φέρειν ὄνομα, ἀλλὰ μηδ' ἀποστόλου. τίς μείζων ἦν, Μαρκίων ἢ Παῦλος;

{ΜΕΓ.} Παῦλος.

{ΑΔ.} Ἄκουε οὖν, εἰ βούλει, τοῦ διενηνοχότος Παύλου προστάσ-
σοντος· <ἤκουσταί μοι>, φησίν, <ὑπὸ τῶν Χλόης ὅτι ἔριδες εἰσὶν ἐν ὑμῖν· ὃς μὲν γὰρ ὑμῶν λέγει· ἐγὼ μὲν εἶμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ. μεμέρισται ὁ Χριστός; (μὴ Παῦ-
λος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτί-
σθητε>);

{ΜΕΓ.} Σύ μοι ἐπιφέρεις τὸ ὄνομα· ἐγὼ Χριστιανὸς λέγομαι, καὶ γὰρ ὧδε λέγονται Σωκρατιανοὶ τινες.

{ΑΔ.} Ἐγὼ τὸ Σωκράτους ὄνομα ἀρνοῦμαι, οὐκ εἰδὼς τίς ἐστίν.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ ἀλλήλοις ἐπιφέρετε τὰ ὀνόματα, ἀνάγκη ἀμφοτέρους ἀρνήσασθαι.

{ΑΔ.} Οὔτε οἶδα τίς ἐστὶ Σωκράτης, ἀρνεῖται καὶ οὗτος Μαρκίωνα;

{ΜΕΓ.} Μαρκίων ἐπίσκοπός μου ἦν.

{ΑΔ.} Ἐξ ὅτου Μαρκίων ἐτελεύτησε, τοσούτων ἐπισκόπων, μᾶλλον

δὲ ψευδεπισκόπων, παρ' ὑμῖν διαδοχαὶ γεγονάσι· διὰ τί μὴ τῇ τῶν διαδόχων ἐπωνυμία κέκλησθε. ἀλλὰ τῇ τοῦ σχισματοποιοῦ Μαρκίωνος;

{ΕΥΤΡ.} Τοῦ ἀποστόλου Παύλου αἰτιωμένου διὰ τὸ τινὰς ἐπ' ὀνόματος αὐτοῦ ἢ Ἀπολλῶ ἢ Κηφᾶ φέρεσθαι, δείκνυται μὴ δεῖν ὀνόματι ἐπισκόπου κεχρηῆσθαι· δεῖ γὰρ μᾶλλον τῷ διαφέροντι ὀνόματι προσπελάσαι ἢ τῷ ἥττονι

{ΜΕΓ.} Ἐάν μοι συγχωρήσητε εἰπεῖν, δείξω ὅτι καὶ τρεῖς ἀρχαὶ εἰσὶν, καὶ ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ τοῦ νόμου θεὸς καὶ ἕτερος θεὸς ὁ πονηρός, καὶ ἀπὸ τῶν ὑμετέρων γραφῶν δείξω ὅτι οὕτως ἔχει.

{ΕΥΤΡ.} Πρῶτερον δειχθήτω εἰ τρεῖς ἀρχαί, εἰ τρεῖς φύσεις, καὶ τότε φανήσεται ἡ ἐκάστου διοίκησις.

{ΑΔ.} Δείξον ὅτι τρεῖς εἰσὶν ἀρχαί, καὶ τότε λέγε ὁ βούλει.

{ΜΕΓ.} Δεικνύω ὅτι ὁ δημιουργὸς ἄλλα ἐνομοθέτησε, καὶ ὁ Χριστὸς ἐναντία τούτου.

{ΑΔ.} Διὰ τὸ διαφόρους καὶ ἐναντιομένους τοὺς νόμους ὑπονοεῖν σε, διὰ τοῦτο οἶει ἄλλον καὶ ἄλλον θεὸν εἶναι;

{ΜΕΓ.} Καὶ μάλα· ἑαυτῷ οὐδεὶς ποτε ἐναντιοῦται οὐδὲ ἀντίκειται, ὥσπερ ἀντίκειται τὸ εὐαγγέλιον τῷ νόμῳ.

{ΑΔ.} Τὸν δημιουργὸν θεὸν ἔφης τῶν Ἰουδαίων εἶναι. μόνος καὶ εἷς ἐστὶν ἢ πολλοί;

{ΜΕΓ.} Εἷς ὁ τῶν Ἰουδαίων.

{ΑΔ.} Οὐδενὸς εἰκὸς μικροῦ παραδείγματος ἀψασθαι πρὸς τὸ συνετώτερον γενέσθαι τὸ λεγόμενον. ὃν τρόπον γυνὴ τετοκυῖα παιδίον, οὐ πρότερον τελείαν τούτῳ προσκομίζει τὴν τροφήν, ἀλλὰ γαλακτο-

τροφεῖ, καὶ μετέπειτα μείζοσι καὶ ἰσχυροτέροις κέχρηται βρώμασι - οἶδε γὰρ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος κατὰ προκοπὴν νομοθεσίας τοῖς ἀνθρώποις προσάγειν, λέγων· <γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα, οὐπω γὰρ ἠδύνασθε, ἀλλ' οὐδ' ἔτι νῦν δύνασθε, ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε> - τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ θεός· κατὰ γὰρ αὐξησιν τοῖς ἀνθρώποις ἐνομοθέτησεν, ἄλλα τῷ Ἀδὰμ ὡς νηπίῳ, ἄλλα τῷ Νῶε, ἄλλα τῷ Ἀβραάμ, ἕτερα διὰ Μωσέως καὶ ἄλλα διὰ τοῦ εὐαγγελίου κατὰ προκοπὴν ἀρχομένου τοῦ κόσμου καὶ μεσάζοντος καὶ τελειομένου, τὸ τέλειον τῷ τελείῳ ταμιευσάμενος. ἴν' οὖν μὴ δόξης ἀσύστατόν με τὸν λόγον ποιῆσθαι, παρῆξομαι τὰς ἀποδείξεις ὅπως ὁ αὐτὸς θεὸς ἀμφοτέρω ἐνομοθέτησε. προστάττει γὰρ τῷ Ἀβραάμ φονεῦειν αὐτοῦ τὸν υἱόν· μετὰ ταῦτα νομοθετεῖ διὰ Μωσέως μὴ δεῖν φονεῦειν, ἀλλὰ τὸν δράσαντα ἀνδροκτονίαν, τοῦτον ἀντικτείνεσθαι. ἐπεὶ οὖν ὁ αὐτὸς δικαιοῖ φονεῦειν καὶ μὴ φονεῦειν, δύο ἔρεις εἶναι θεοὺς καὶ ἠναντιωμένους ἀλλήλοις;

{ΕΥΤΡ.} Ὁ αὐτὸς κελεύει φονεῦειν καὶ μὴ φονεῦειν;

{ΑΔ.} Ὁ αὐτός, καὶ οὐ μόνον ἐν τούτῳ εὐρίσκεται ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς πολλάκις, καὶ ἐστ' ὅτε μὲν νομοθετεῖ θυσίας καὶ ὀλοκαυτώματα αὐτῷ προσφέρεσθαι, καὶ πάλιν μὴ προσφέρεσθαι. ἀποκρινάσθω οὖν εἰ ἄλλος ἐστὶν ὁ κελεύων σφάζεσθαι τὸν Ἰσαάκ, καὶ ἄλλος προστάττει μὴ φονεῦειν καὶ θυσίας προσφέρεσθαι καὶ μὴ προσφέρεσθαι.

{ΕΥΤΡ.} <Εἰ> οὕτω περιέχεται ἐν τῇ γραφῇ, ποτὲ μὲν ἐπιτρέπειν θυσίαν προσκομίζειν, ποτὲ δὲ μὴ βούλεσθαι, τί λέγεις, Μεγέθιε; ὁ αὐτός ἐστὶν ὁ θεὸς ὁ ἐνδιαλλάσσει τοὺς νόμους, ἢ δύο εἰσὶν, (ᾧ ὠρίσω ἓνα τὸν δημιουργὸν εἶναι; καὶ οὐκέτι τρεῖς ἀρχαὶ ἀλλὰ τέσσαρες, καὶ οὐχ ἴσταται ὑμῶν τὸ δόγμα).

{ΜΕΓ.} Ὁ τῶν Ἰουδαίων ὁ αὐτός ἐστὶν, ὁ δημιουργός, ὁ δὲ ἡμέτερος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ υἱός.

{ΑΔ.} Ποία ἀπόδειξις τοῦ μὴ εἶναι τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ δημιουργοῦ;

{ΜΕΓ.} Ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνέτρεψε τὰ τοῦ δημιουργοῦ, καὶ δείκνυμι ὅτι ἀνέτρεψε.

{ΑΔ.} Δεῖξον ὅτι ἀνέτρεψε.

{ΜΕΓ.} Ὁ θεὸς τῆς γενέσεως ἐντέταλται Μωσεῖ ἐκβαίνοντι ἐκ γῆς Αἰγύπτου λέγων· <ἔτοιμοι γένεσθε, τὴν ὄσφυν ἐζωσμένοι, τοὺς πόδας ὑποδεδεμένοι, τὰς ῥάβδους ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, τὰς πήρας ἔχοντες ἐφ' ἑαυτοὺς· χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἀπενέγκασθε τῶν Αἰγυπτίων>. ὁ δὲ κύριος ἡμῶν ὁ ἀγαθός, ἀποστέλλων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· <μῆτε ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, μῆτε πήραν, μῆτε δύο χιτῶνας, μῆτε χαλκὸν ἐν ταῖς ζώναις ὑμῶν>. ἴδε πῶς τηλαυγῶς ὁ ἀγαθὸς τοῖς ἐκείνου ἐναντιοῦται δόγμασιν.

{ΕΥΤΡ.} Τὸ αὐτὸ μοι φαίνεται τοῦτο ὅπερ τὸ φονεῦν καὶ μὴ φονεῦν, καὶ τὸ δίδοναι θυσίας καὶ μὴ δίδοναι. ταῦτόν οὖν ἐστὶ καὶ τὸ λαμβάνειν ἀργύριον καὶ πήραν, καὶ μὴ λαμβάνειν. ζητῶ δὴ τοῦτο εἰ, τοῦ δημιουργοῦ προστάξαντος τῷ Ἀβραάμ φονεῦν τὸν υἱόν, ἄλλος ἐστὶν ὁ νομοθετήσας μὴ φονεῦν καὶ ἄλλος ὁ τῷ Ἀβραάμ προστάξας.

{ΑΔ.} Εἰ δὲ εἷς ἐστὶν ὁ ταῦτα νομοθετήσας τὰ ἠναντιωμένα, ἄπερ αὐτὸς ἐδοκίμασεν εὔ ἔχειν, εἰ καὶ ἡμῖν δοκοῦσιν ἐναντία εἶναι. πῶς διὰ τὸ δοκεῖν ἠναντιῶσθαί τινα τῶν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ταῖς τοῦ νόμου προστάξεσι, δύο λέγεις εἶναι θεοὺς τοὺς προστάσσοντας, μὴ δείξας πῶς οὖν ὁ αὐτὸς τοῦ νόμου θεός, εἷς ὢν, εἶπε φονεῦν καὶ μὴ φονεῦν; εἰ δὲ ἐξὸν αὐτῷ ὡς θεῷ κατὰ καιροὺς ὁ βούλεται, μᾶλλον δὲ ὁ δοκιμάζει χρήσιμον, νομοθετεῖν, ὁ αὐτὸς δείκνυται ὁ προστάξας λαμβάνειν ἐφόδια τῆς ὁδοῦ καὶ μὴ λαμβάνειν. τὴν δὲ αἰτίαν τούτων ἐγὼ εἰπεῖν οὐκ ἔχω, τὰ δὲ πράγματα ὅμοια τυγχάνει.)

{ΕΥΤΡ.} Τί λέγεις, Μεγέθιε; ὁ αὐτὸς θεὸς εἷς ἐστὶν, ἢ δύο ἐν τῷ νόμῳ ἐναντία προστάσσοντες;

{ΜΕΓ.} Οὗτος μὲν ὁ αὐτός, ὁ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐστὶν αὐτοῦ υἱός.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ διὰ τὸ δοκεῖν ἐναντιοῦσθαι τὰς νομοθεσίας λέγεις ἄλλου υἱὸν εἶναι τὸν Χριστόν, πλάττη, Μεγέθιε, ἐδείχθη γὰρ ὁ αὐτὸς τὰ ἴδια ἀνατρέψας, ὡς καὶ αὐτὸς ὠμολόγηκας.

{ΑΔ.} Καὶ εἰ ἦν ὁ προέτεινε κεφάλαιον, ἐδεικνύετο ἐνός καὶ τοῦ

αὐτοῦ θεοῦ· ὅμως δὲ δείκνυμι μὴ εἶναι ἐναντίον τοῦτο ἀλλὰ διαφορὰς πραγμάτων. οἱ μὲν γὰρ ἀφ' Ἱερουσαλήμ ὑπὸ Χριστοῦ πεμπόμενοι εἰρήνην εὐαγγελίσασθαι ἀπεστέλλοντο· οἱ δὲ ἐξ Αἰγύπτου πολέμῳ ἐδιώκοντο ὑπὸ τῶν ἰδίων [Χάμ γὰρ παῖς οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ], φησὶν ἡ γραφὴ περὶ τῶν υἱῶν τοῦ Νῶε, Σήμ, Χάμ, Ἰαφέθ. <Χάμ παῖς οἰκέτης ἔσται τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ>] οἰκετῶν. ἔδει οὖν τοὺς οἰκέτας τοὺς τὸν πόλεμον αἰρησαμένους ὑπὸ πολέμου ἀναλωθῆναι καὶ τὸ εὐαγγέλιον δὲ οἶδε τοὺς κακοὺς ἀμύνεσθαι καὶ φονεύειν. οὕτω γὰρ λέγει ὅτι· <ἤξει ὁ κύριος τοῦ κακοῦ δούλου ἐν ἡμέρᾳ ἧ οὐ γινώσκει καὶ ἐν ὥρᾳ ἧ οὐ προσδοκᾷ, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ θήσει τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων>. ἐστὶ τοίνυν δίκαιον τοὺς πολεμοῦντας ἀδίκως ἀντιπολεμεῖσθαι δικαίως. οὕτω τοίνυν δίκαιον τοὺς εἰρήνην εὐαγγελισαμένους δίχα ὄπλων εὐαγγελίσασθαι. ἄλλως δὲ καὶ Ἡσαΐας ὁ προφήτης ἔλεγεν· <ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην>. ἦν δὲ καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ δεδοκιμασμένος ὁ καιρὸς πότε τὰ ὄπλα συγκοπῆναι ἔδει, φήσαντος· ἐκ <Σιῶν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον ἐθνῶν καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν, καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐ μὴ λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν>.

{ΕΥΤΡ.} Αὕτη οὐκ ἔστιν ἐναντίωσις ὅποτε ἐδείχθη καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς κακοὺς ἀμυνόμενος, λέγων διχοτομεῖσθαι τὸν δούλον τὸν κακόν.

{ΜΕΓ.} Ὁ προφήτης τοῦ θεοῦ τῆς γενέσεως, πολέμου συστάντος πρὸς τὸν λαόν, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἐξέτεινε τὰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα πολλοὺς τῷ πολέμῳ ἀνέλη· ὁ δὲ κύριος ἡμῶν, ἀγαθὸς ὢν, ἐξέτεινε τὰς χεῖρας αὐτοῦ οὐχὶ τοῦ ἀνελεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ τοῦ σῶσαι. τί οὖν ὅμοιον; ὁ μὲν διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν ἀναιρεῖ, ὁ δὲ σώζει.

{ΑΔ.} Ἀναγκαῖον ἂν εἶη ἀκριβῶς τὰς ἐκτάσεις ἀμφοτέρων δοκι-

μάσαι, Μωσέως τε καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐὰν μὲν ὅμοιοι, εὖ ἂν ἔχοι, εἰ δὲ ἐναντία πρὸς ἀλλήλους, ἀποδεικτέον. καὶ ἡ Μωσέως γὰρ ἔκτασις τῶν χειρῶν τὸν λαὸν πιστὸν τῷ θεῷ ἔσωσε, τοὺς δὲ ὑπεναντίους ἀπώλεσε, καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ οὕτως ἐποίησεν. εἰ μὲν οὖν ἡ ἔκτασις τῶν χειρῶν τοῦ Χριστοῦ πάντα ἔσωσε, πιστοὺς τε καὶ ἀπίστους καὶ φονεῖς καὶ μοιχοὺς, δοκεῖς τι λέγειν· εἰ δὲ οἱ πιστεύσαντες μὲν αὐτῷ ἐσώθησαν, οἱ δὲ ἀπιστήσαντες αὐτῷ ἀπώλοντο, ὡς ὁ Ἀμαλέκ, τί ἐναντίον; καὶ γὰρ μετὰ τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν τοῦ Χριστοῦ τῶν ἀπίστων καὶ ὁ ναὸς καὶ ἡ πόλις κατεστράφη, καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς καὶ ἀπώλετο. ὁμοία τοίνυν ἐστὶν ἡ ἔκτασις τῶν χειρῶν ἀμφοτέρων, προτύπωσις τοῦ Χριστοῦ ἢ Μωσέως γενομένη· ἄμφω γὰρ τοὺς μὲν πιστοὺς ἔσωσαν, τοὺς δὲ ἀπίστους ἀπώλεσαν.

{ΜΕΓ.} Οὐκ ἔστιν ἴσον οὐδὲ ὅμοιον.

{ΕΥΤΡ.} Δοκεῖς μοι μὴ νοεῖν τὰ λεγόμενα· τότε γὰρ δοκεῖ διαλλάττειν, ὅποταν ὁ εἷς τοὺς πιστοὺς σώσῃ, ὁ δὲ ἕτερος τοὺς ἀπίστους. Ἀμφότεροι δὲ εὐρίσκονται τὸ αὐτὸ πράττοντες· οὐδὲν οὖν τὸ ἀντίπιπτον. λέγε εἴ τι ἕτερον ἔχεις.

{ΜΕΓ.} Ὁ ἐν τῷ νόμῳ κύριος λέγει· <ἀγαπήσεις τὸν ἀγαπῶντά σε, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου>· ὁ δὲ κύριος ἡμῶν, ἀγαθὸς ὢν, λέγει· <ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς>.

{ΑΔ.} Εἰ μὲν γὰρ ἐν μόνῳ τῷ εὐαγγελίῳ ἔκειτο, καλῶς ἔλεξας· εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ νόμῳ εὐρίσκομεν διεσταλμένον· <ἐὰν ἴδῃς>, φησί, <τὸν βοῦν ῥεμβόμενον τοῦ ἐχθροῦ σου, οὐκ ἐάσεις αὐτὸν ἀπολέσθαι· ἀνάξας ἀποδώσεις αὐτῷ τὸν βοῦν αὐτοῦ>. καὶ πάλιν φάσκει· <ἐὰν ἴδῃς τὸν ὄνον τοῦ ἐχθροῦ σου ἐν τῇ ὁδῷ πεσόντα, οὐ μὴ ἀντιπαρέλθῃς αὐτόν, ἕως ἐπάρας γομώσης τὸν ὄνον>. ἀλλ' οὖν γε καὶ ὅτε ὁ λαὸς ἐπῆλθεν ἀνελεῖν Μωσέα καὶ ἐπεσκίασεν ἡ δόξα

κυρίου, ἦν δὲ ὅσιον τοὺς ἐπελθόντας ἐχθρῶν δίκην ἀναιρεῖσθαι, καὶ ἔπεσε κατὰ τὸ γεγραμμένον ἢ θραῦσις, καὶ ἔμελλεν ὄλλυσθαι ὁ λαός, εἰ μὴ Μωσῆς, παραπέμψας τὴν ἔχθραν, ἐδεήθη τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, εἰπών· <Ααρῶν, ἀπάντησον τῷ ὀλοθρευτῇ, λαβὼν ἐν τῇ χειρὶ σου τὸ πυρεῖον>· ἀκούσας Ααρῶν ἀπήντησε καὶ ἐκόπασεν ἢ θραῦσις. ἀλλὰ καὶ Δαυῖδ διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Σαοῦλ καὶ εὐρῶν τόπον ἀνελεῖν αὐτόν, οὐκ ἀνεῖλεν ἀλλὰ τὸνναντίον εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιεῖται· ἀλλ' οὖν γε καὶ Ἰερεμίας, βληθεὶς ὑπ' ἐχθρῶν εἰς λάκκον, οὐκ ἐμνησικάκησεν ἀλλὰ τὸνναντίον καὶ αὐτὸς ἠὔχετο ὑπὲρ αὐτῶν. λέγει δὲ ἐν τῷ γράμματι τοῦ εὐαγγελίου· <ἀναχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν>. ὁρᾶς ὅτι συνάδει τὸ εὐαγγέλιον τῷ νόμῳ.

{ΜΕΓ.} Ἐν τίνι συνάδει;

{ΕΥΤΡ.} Πῶς οὐκ ἔστι τὰ αὐτά; ἂ προέτεινεν ὁ Χριστὸς γενέσθαι, ταῦτα ἐν τῷ νόμῳ γέγονεν. ἐχθροὺς ἀγαπᾶν προσέταξε, καὶ ὁ νόμος ἐχθροὺς μὴ ἀμύνεσθαι προσέταξεν, ἀλλ' οὐδὲ μέχρι βοδὸς ἢ ὄνου παρορᾶν κελεύει. πῶς δὲ καὶ ὁ Χριστὸς οὐ μισήσει τοὺς τὰ φαῦλα πράσσοντας ὡς ἐχθροὺς, λέγων· <ἀναχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ>; τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀγάπης τὸ ἀπώσασθαι τοὺς ἐχθροὺς.

{ΜΕΓ.} Ὁ προφήτης τοῦ θεοῦ τῆς γενέσεως, ἵνα πολεμῶν πλείονας ἀνέλη, ἔστησε τὸν ἥλιον τοῦ μὴ δῦσαι μέχρι συντελέση ἀναιρῶν τοὺς πολεμοῦντας πρὸς τὸν λαόν· ὁ δὲ κύριος, ἀγαθὸς ὢν, λέγει· <ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν>.

{ΑΔ.} Περὶ τοῦ τοὺς ἀδίκως πόλεμον κατὰ δεσποτῶν συστησάμενους [ὅσιον] δικαίως ἀναιρεῖσθαι ἀποδέδεικται, ἐξ ὧν καὶ ὁ Χριστὸς τὸν φαύλως ἀναστραφέντα κελεύει βληθῆναι <εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων>. ἔνεκεν δὲ τοῦ· <ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν>, τοῦτο δείκνυται οὐ μόνον δι' ἐντολῆς ἐν τῷ νόμῳ, ἀλλὰ δι' ἔργου γεγονός, ὡς γέγραπται ὅτι παρώργισαν τὸν Μωσῆν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν Ααρῶν καὶ Μαρία ἢ ἀδελφὴ αὐτοῦ, συμβῆναι δὲ τὴν Μαρίαν λέπρα περιπεσεῖν διὰ τὸν παροργισμόν· ὁ δὲ Μωσῆς παρὰ τοῦ Ααρῶν <αἰτηθεὶς> οὐκ ἀνέμεινε τὸν ἥλιον δῦσαι, ἀλλὰ τὸνναντίον ἰκέτευσεν τὸν θεὸν ἰαθῆναι τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ. ὄρα τοίνυν ὅτι καὶ ἐν τῷ νόμῳ

τοιαῦτα ἐγένετο, ὅπως μὴ ἐπιδύῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τῷ παροργισμῷ. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ προφήτης κηρύσσει ἀναφανδόν· <μὴ μνησικακεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν>. ὡδὶ πέφηνε τοίνυν καὶ ἐν νόμῳ καὶ ἐν εὐαγγελίῳ εἶναι τό· <ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν>.

{ΜΕΓ.} Οὐδὲ γέγραπται τοῦτο ἐν τῷ νόμῳ περὶ τοῦ μὴ ἐπιδύειν τὸν ἥλιον· τί ἄλλα ἀντ' ἄλλων λέγεις;

{ΕΥΤΡ.} Βούλει μόνον φιλονεικεῖν ἀδίκως, Μεγέθιε· εὗρηται καὶ ἔργῳ καὶ παραγγελία γεγεννημένον ἐν τῷ νόμῳ· τὸ γὰρ παραγγεῖλαι τὸν προφήτην μὴ μνησικακεῖν οὐ δοκεῖ σοι ἀκριβέστερον εἶναι; ὁ μὲν οὖν Χριστὸς κὰν μιᾶς ἡμέρας προθεσμίαν τῷ παροργισμῷ ἔδωκεν, ὁ δὲ προφήτης οὐδ' ὅλως μνησικακεῖν προσέταξε.

{ΜΕΓ.} Ὡς φαίνεται, οὐ δικαστὴς εἶ, ἀλλ' ἀντίδικος.

{ΑΔ.} Οὐκ Εὐτρόπιος ἀντίδικός σου ἐστίν, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια· αὕτη γὰρ ἀντιδικεῖν τοῖς ψευδηγόροις πέφυκε. καὶ γὰρ ἀήτητος καὶ ἀθάνατος ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια, βλάβη τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ οὔσα.

{ΕΥΤΡ.} Οἱ παρόντες ἀκροαταὶ λεγέτωσαν εἰ παρὰ τὸ δίκαιον ἀπεφηνάμην· καὶ γὰρ αὐτὸς Ἑλλήνων βούλομαι Χριστιανὸς γενέσθαι **** ἀνάγκη οὖν **** τὸ κρεῖττον με αἰρήσασθαι.

{ΜΕΓ.} Δείξω ὅτι ἠναντιῶται τὸ εὐαγγέλιον τῷ νόμῳ.

{ΕΥΤΡ.} Τὸ ἠναντιῶσθαι οὐκ ἤδη δύο θεοὺς δείκνυσι· καὶ γὰρ ὠμολόγηται ὑπὸ σοῦ ὅτι εἷς ἦν ὁ λέγων· φόνευσον, καί· μὴ φονεύσης.

{ΜΕΓ.} Ἐκ τούτου δείκνυται μὴ ὦν ἀγαθὸς ὁ δημιουργὸς ὅτι ἑαυτῷ ἐναντιοῦται.

{ΑΔ.} Εἰ διὰ τὸ διαφόρους νόμους αὐτὸν τεθεικέναι λέγεις αὐτὸν μὴ εἶναι ἀγαθόν, ἄκουε [ἴσος ὦν] ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς οὐδὲν διαλλάττει αὐτοῦ, ἀλλ' ἴσως τοῦ δημιουργοῦ καὶ αὐτὸς διάφορα νομοθετεῖ· λέγει γάρ· <ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν>, καὶ μετὰ ταῦτα λέγει τοῖς ἐχθροῖς τῆς πίστεως· <πορεύεσθε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον>

πῶς ἡγάπα τοὺς ἐχθροὺς οὓς ἀπέστειλεν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον;
ἐν τούτῳ ποία ἀγάπη;

{ΜΕΓ.} Ἐν τῷ νόμῳ λέγει· <ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος>, ὁ δὲ κύριος, ἀγαθὸς ὢν, λέγει ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· <ἐάν τις σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν σιαγόνα, παράθεσ αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην>.

{ΑΔ.} Καλλίστως καὶ ἀρμοδίως τέθινται αἱ φωναὶ νομοθεσίας. ἡ μὲν γὰρ πρώτη ἐν τῷ νόμῳ, <ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ>, φόβῳ συγκέκρται, ὅπως μὴ τις τολμήσῃ θατέρου ὀφθαλμὸν ἐξελεῖν καὶ παύσωνται τῆς πρὸς ἀλλήλους μνησικακίας. ὥσπερ οὖν ἐν τῷ νόμῳ ὁ φόβος ἐκάλυψε τὴν μάχην, οὕτω καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸν αὐτὸν τρόπον κεκάλυται μὴ διὰ τὸ ἐλάχιστον ῥάπισμα ἀντιλέγειν καὶ μνησικακεῖν, ἀλλ' εἶκειν καὶ πείθεσθαι. ταῦτα τοίνυν ἐστὶ φόβος καὶ ἐπιεικεία, ἀμφότερα εἰρήνης κατασκευαστικά· καὶ ὅς μὲν διὰ τὸν φόβον πέπαυται τῆς μάχης, ὅς δὲ διὰ τῆς ἐπιεικειᾶς τὴν εἰρήνην ἠσπάσατο. εἰ δὲ μόνον ἐν τῷ νόμῳ τὰς ἀνταποδόσεις λελέχθαι λέγεις, ἄκουε τοῦ εὐαγγελίου λέγοντος· <ῶ μετρεῖτε μέτρῳ ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν>. μάθετε σαφέστερον ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελίου ὅτι ἕκαστος καθὸ ἔπραξε τοῦτο κομίζεται, ὥσπερ <ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ>, ἐν τῷ λέξαι· <ὅς ἂν με ἀρνήσῃται ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς>. δέδεικται τοίνυν καὶ διὰ νόμου καὶ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ὅτι ἕκαστος πρὸς ἃ πράττει πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τοῦτο κομίζεται.

{ΜΕΓ.} Ὁ προφήτης τοῦ θεοῦ τῆς γενέσεως ἐκ δρυμοῦ [Ἐλισσαῖος] ἄρκτω εἶπεν ἐξελεθῆναι καὶ καταφαγεῖν τοὺς ἀπαντήσαντας αὐτῷ παῖδας· ὁ δὲ ἀγαθὸς κύριος· <ἄφετε>, φησί, <τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν>.

{ΑΔ.} Χρὴ τοίνυν ἀμφοτέρων τῶν παιδίων τὰς προσελεύσεις ἰστορεῖν, καὶ εἰ μὲν ἴσαι εἰσὶν αἱ προσαγωγαί, εὖ ἂν ἔχοι, ἐστὶ γὰρ τὸ πᾶν αἴτιον τοῖς προσιοῦσιν. οἱ μὲν τῷ Χριστῷ προσεληλυθότες δι' εὐλογίας προσήεσαν· οἱ δὲ διὰ χλεύην καὶ ὕβριν ἐπεσπάσαντο ἑαυτοῖς ὄλεθρον θηριώδη. δέδεικται γὰρ ὅτι πρὸς ἃ πράττει ἕκαστος, οὕτω κομίζεται. δίκαιον τοίνυν τοὺς προσεληλυθότας λαβεῖν εὐλογίας

τυχεῖν τῆς ἑαυτῶν προαιρέσεως, καὶ τοὺς ὑβρίσαντας τὸν τοῦ θεοῦ προ-
 φήτην καὶ τὸνναντίον τούτους θηριοβρώτους γενέσθαι· καθὼς ἐκο-
 λάσθη εἰς κύριον ἀσεβήσας Ἰούδας. αὐτὸς γὰρ ὁ Χριστὸς ἀπεφήνατο
 λέγων· <οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
 δίδεται· συμφέρει αὐτῷ εἰ μὴ ἐγεννήθη, ἢ γεννηθέντα μύλω
 ὄνικῳ προστεθῆναι καὶ καταποντισθῆναι ἐν τῷ βάθει τῆς
 θαλάσσης>. εὐρήσεις δὲ καὶ τοὺς προφήτας πολλάκις πολλοὺς ἐλεή-
 σαντας· ἀλλ' οὖν γε καὶ νεκροὺς ἐγείραντας. ἀλλὰ καὶ Σωμανίτις
 δεηθεῖσα τοῦ προφήτου ἀπείληφε τὸν τεθνηκότα αὐτῆς υἱόν. ἀπο-
 δέδεικται οὖν φανερῶς ἑνὸς θεοῦ τοὺς προφήτας ὄντας καὶ τὸν
 Χριστόν· εἰς γὰρ ὧν, ὃν ὡς εἰδὼς ἔφησ' ἀγαθὸν μόνον εἶναι <καὶ>
 οὐχὶ καὶ δίκαιον [ὁ Χριστός], τίνι λόγῳ κελεύει τὸν ἀδίκως ἀσεβήσαντα
 Ἰούδαν δικαίως εἰς θάλασσαν ῥίπτεσθαι; οἶμαι γὰρ τὸ τοὺς ἀμαρτά-
 νοντας κολάζειν δικαίου εἶναι καὶ οὐκ ἀγαθοῦ κατὰ σέ. ἀγαθὸς γὰρ
 ὧν μόνον καὶ οὐχὶ καὶ δίκαιος, ὀφείλει μηδένα κολάζειν, εἰ δὲ κολάζει,
 ἔσται καὶ δίκαιος. λεκτέον τοίνυν καὶ τοῦτο· δῆλον γὰρ ὅτι δίκαιος,
 ὁ δημιουργός, οὐδὲν εἶχε πρᾶγμα κολάσαι τὸν Ἰούδαν, μηδὲν ἠδικη-
 μένος παρ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ διάβολος ἠδύνατο κολάσαι τὸν Ἰούδαν,
 μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ βλαβεῖς, μάλλον δὲ τὸνναντίον βοηθηθεῖς· ὃν γὰρ
 ἐφοβεῖτο καὶ ἐβόα· <τί ἐμοὶ καὶ σοί; ἦλθες πρὸ καιροῦ βασανίσαι
 με>; τοῦτον ἐθεώρει θανάτῳ ὑποβληθέντα ὑπὸ τοῦ Ἰούδα. εἰκὸς οὖν
 μήτε ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ Χριστοῦ κολάζεσθαι τὸν Ἰούδαν, ἀγαθὸς γὰρ
 οὐδέποτε κολάζει. τίνα τοίνυν τῶν τριῶν φῆς κεκολακέναι τὸν
 Ἰούδαν; δέδεικται γὰρ ὅτι <ὁ> δίκαιος, οὔτε ἀδικηθεῖς αὐτός, οὐκ
 ἐκόλασε μηδὲν βλαβεῖς· εἰ δὲ ἐκόλασεν, ἀνάγκη αὐτὸν ὡς ἔκδικον κατα-
 στάντα εἶναι παρὰ τοῦ ἀδικηθέντος. εἰ δὲ ὁ διάβολος ἐκόλασε τὸν
 Ἰούδαν, ἔσται δίκαιος καὶ οὐ κακός· ὁ γὰρ κατακρίνας τὸν ἀδίκως
 παραδόντα δίκαιος· ἔσται οὖν δίκαιος καὶ οὐ πονηρός. εἰ δὲ ὁ Χρι-
 στὸς ἐκόλασε, τὸνναντίον τῆς σῆς γνώμης ἔσται· ἀγαθὸς γὰρ οὐδέποτε
 κολάζει· εἰ δὲ ἐκόλασε, δίκαιος καὶ οὐκ ἀγαθὸς ἔσται. ἄκουε δὴ καὶ

τοῦ ἀποστόλου λέγοντος ὅτι· <ἐκαστος παρὰ Χριστοῦ κομίζεται εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν>.

{ΜΕΓ.} Τί ὅμοιον; ὁ προφήτης ἀπέκτεινεν, ὁ δὲ Χριστὸς ἔσωσεν.

{ΑΔ.} Τοῦναντίον δὲ τοὺς ἀπίστους ἀπώλεσεν. ἔλεγε γὰρ ἐκάστῳ· <ἢ πίστις σου σέσωκέ σε>· εἰ οὖν ἢ πίστις ἐκάστου, ἢ ἐκ προαιρέσεως, πέφυκε σώζειν, τοῦναντίον ἢ ἀπιστία ἀπώλεσεν.*)

{ΕΥΤΡ.} Οἱ τῷ προφήτῃ προσελθόντες εὐλογίας λαβεῖν προσῆλθον;

{ΑΔ.} Οὐκ, ἀλλὰ χλεύης ἔνεκεν καὶ ὕβρεως ἀμέλει φαλακρὸν τοῦτον ἐκίκλησκον.

{ΕΥΤΡ.} Δίκαιον ἦν κατὰ τὴν προαίρεσιν τῆς προσαγωγῆς οὕτω καὶ κομίσασθαι, μάλιστα τοῦ ἀποστόλου λέγοντος παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἀγαθὰ καὶ κακὰ κομίζεσθαι.

{ΜΕΓ.} Ὁ δημιουργὸς οὐδὲ ἤδει ποῦ ἐστὶν ὁ Ἀδάμ, λέγων· <ποῦ εἶ>; ὁ δὲ Χριστὸς καὶ τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων ἤδει.

{ΑΔ.} Πῶς οὖν καὶ ὁ Χριστὸς περὶ Λαζάρου λέγει· <ποῦ τεθεῖκατε αὐτόν>; ἠγνόει ἴσως ποῦ κεῖται.

{ΜΕΓ.} Οὐ γέγραπται ἐν τῷ ἡμετέρῳ εὐαγγελίῳ.

{ΑΔ.} Οἶδας ὅτι ἐπηγγείλω ἐκ τοῦ ἡμετέρου εὐαγγελίου δεικνύναι. ἐπεὶ οὖν <οὐ> βούλει τοῦτο, πῶς πυνθάνεται ὁ Χριστὸς παρὰ τοῦ ἀρχιδαίμονος λέγων· <τί σοί ἐστὶν ὄνομα; ὁ δέ>, φησὶν, <εἶπε· Λεγεών>. ἴσως οὖν κατὰ σὲ ἠγνόει καὶ διὰ τοῦτο ἐπυνθάνετο.

{ΜΕΓ.} Οὐχ ὅμοιον.

{ΕΥΤΡ.} Ἀμφότερά μοι δοκοῦσιν ἄγνοια εἶναι, τό τε λέγειν· <ποῦ εἶ>; καὶ τό· <τί σοι ὄνομα>; λέγειν.

{ΑΔ.} Οὐχ ὡς πυνθανόμενος ὁ θεὸς τῷ Ἀδὰμ φάσκει· <ποῦ εἶ>; ἀλλ' ὑπομιμνήσκει αὐτὸν ἐβούλετο. τὸ πρότερον γὰρ ἐν μακαριότητι διάγοντα καὶ μικρὸν ὕστερον παρακούσαντα τῆς ἐντολῆς καὶ ὄντα γυμνόν, ὑπομιμνήσκει <ποῦ εἶ>; λέγων, ὄρα ἐν ποίοις ἦς καὶ ποῦ εἶ, ἐκπεσὼν τῆς τρυφῆς παραδείσου.

{ΜΕΓ.} Πῶς οὖν ἐν τῷ νόμῳ λέγει· <ἱμάτιον ἀνθ' ἱματίου>, ὁ δὲ ἀγαθὸς κύριος λέγει· <ἐάν τις σου ἄρη τὸ ἱμάτιον, πρόσθε αὐτῷ καὶ τὸν χιτῶνα>;

{ΑΔ.} Τοῦτο μὲν τὸ κεφάλαιον ὁμοίον ἐστὶ τοῦ· <ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος>· ἀλλ' ἵνα μὴ οἰηθῆς ἀργῶς ἡμᾶς πρὸς τὰς προτάσεις φέρεσθαι, εἰ καὶ μάλιστα δικαστοῦ τόπον φθάσας κατείληφας ἐν τῷ ἐπιφέρειν τὰς ἐκ τῶν γραφῶν ἐρωτήσεις· ὁ γὰρ τοι ἐπιφέρων μείζων ἐστὶ τοῦ ἐπιλυομένου· τοῦτο τὸ <ἐάν τις σου ἄρη τὸ ἱμάτιον> ἐν μὲν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται, ἐν δὲ τοῖς πατριαρχαῖς ἔργῳ γεγένηται. Ἰωσήφ ἀποδυθεὶς τὸ ἱμάτιον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν οὐ μόνον τὸν χιτῶνα προσδίδωσι, κατὰ τὸ λεχθὲν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ἀλλὰ καὶ σιτία καὶ ἐν καιρῷ λιμοῦ τροφὰς καὶ ὅσα πλείστα [ὅσα] χρήματα. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ νόμῳ τοῦτο προστέτακται· <ἐάν λάβῃ σου ὁ ἀδελφὸς ἀργύριον> [ἢ ἱμάτιον], <τῷ ἐβδόμῳ μηνὶ καὶ τὸν τόκον καὶ τὸ κεφάλαιον ἀφήσεις αὐτῷ> [καὶ τὸν χιτῶνα].

{ΜΕΓ.} Ὁ προφήτης τοῦ θεοῦ τῆς γενέσεως λέγει· <τὰ τόξα μου ἐντεταμένα καὶ τὰ βέλη μου ἠκονημένα>, ὁ δὲ ἀπόστολός φησιν· <ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι>.

{ΑΔ.} Καλὸν καλῷ οὐκ ἀντίκειται, οὔτε κακὸν κακῷ, οὔτε φῶς φωτί, οὔτε λευκὸν λευκῷ, ἀλλὰ τὸ μέλαν τῷ λευκῷ. πῶς τοίνυν οἶε ταῦτα ἀντικεῖσθαι τὰ τοῦ προφήτου καὶ τὰ τοῦ ἀποστόλου; ἢ ἀγνοεῖς ὅτι τόξα καὶ [ἢ] μάχαιρα καὶ θυρεὸς καὶ βέλη καὶ ὅπλα πάντα πολεμικά ἐστιν;

{ΕΥΤΡ.} Ὁ προφήτης τίνος ἦν, τοῦ δικαίου ἢ τοῦ πονηροῦ;

{ΜΕΓ.} Τοῦ δικαίου.

{ΑΔ.} Πῶς οὖν πονηρὸν λέγει ὁ ἀπόστολος τὸν δίκαιον, λέγων· <τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ>;

{ΕΥΤΡ.} Οὐ ταυτόν ἐστιν.

{ΜΕΓ.} Ὁ θεὸς τῆς γενέσεως ὑποχυθέντα τὸν Ἰσαὰκ οὐκέτι ἐποίησε διαβλέψαι, ὁ δὲ κύριος ἡμῶν, ἀγαθὸς ὢν, πολλῶν τυφλῶν ἤνοιξεν ὀφθαλμούς.

{ΑΔ.} Ἄγνοεῖς τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ. ὁ οὖν δούς τῷ Ἀβραὰμ παρὰ προσδοκίαν ἐπὶ τῷ γήρᾳ υἱός, καὶ Τωβία χαρισάμενος τὸ βλέπειν, ἵνα μὴ πάντα τὰ μεγαλεῖα διεξερχόμενοι μηκύνωμεν τὸν λόγον, ἠδύνατο καὶ τὸν Ἰσαὰκ μὴ συγχωρῆσαι ὑποχυθῆναι. ἀλλ' ἐπεὶ ἔμελλεν ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἡσαῦ εὐλογεῖν, ἦν δὲ εἰρημένον τῇ Ῥεβέκκα ὅτι <ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάττονι>, διὰ τὸ μυστήριον τῶν δύο

λαῶν ὑπεχύθη, ὅπως ἄκων εὐλογήσῃ τὸν νεώτερον Ἰακώβ, τουτέστι τὸν μεταγενέστερον τῶν Ἰουδαίων λαὸν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

{ΜΕΓ.} Ἐκ τοῦ διωχθῆναι ἡμᾶς πολλάκις καὶ μισεῖσθαι οὐκ ἔστι φανερόν ὅτι ἄλλου ἐσμὲν θεοῦ καὶ τοῦ τῆς γενέσεως ἀλλότριου; λέγει γάρ· <καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ θεοῦ>. δῆλον οὖν ὅτι αὐτὸς ὁ τῆς γενέσεως θεὸς ἡμᾶς ἐδίωκεν ἀπὸ τοῦ ἐν χερσὶν ἔχειν τὰς καρδίας τῶν βασιλέων.

{ΑΔ.} Ταῦτα μὲν, εἰ (πρὸ τούτων τῶν χρόνων) ἐσοφίζου, ὅπως ποτὲ εἶχε λόγον, εἶχε δὲ καὶ εὐχερῆ τὴν ἐπίλυσιν· οἶομαι δὲ ἀναρμόστως καὶ ἀπεπιτηδεῖως (τοῦ καιροῦ) σε προαγχοχέναι τοῦτο τὸ κεφάλαιον. (νῦν δὲ τοῦ βασιλέως ὄντος θεοσεβοῦς, τί φῆς ἕτερον τὸν ἐν τοῖς πρὸ τούτου κατέχοντα τὰς καρδίας ἐκείνων καὶ διώκοντα, καὶ ἕτερον θεὸν τὸν κατέχοντα τὴν καρδίαν τούτου; κρεῖττον γὰρ καὶ τὸναντίον τῶν βασιλέων ἐκείνων αὐτὸς βασιλεύει. ἃ γὰρ ἐκεῖνοι καθεῖλον αὐτὸς ἀνωκοδόμησεν, οὓς ἐκεῖνοι ἐμίσησαν οὗτος ἠγάπησεν, οὓς ἐκεῖνοι ἐτίμων ναοὺς τε καὶ εἶδωλα αὐτὸς καθεῖλε.) κατὰ σὲ οὖν ἄλλος θεὸς ἦν ἐν ἐκείνοις καὶ ἕτερος ἐν τούτῳ· πολλὴ ἐν τούτῳ ἄνοια. ἀλλ' οὐ μόνον ἡμεῖς (ἐδιώχθημεν), ἀλλὰ καὶ οἱ προφῆται πολλοὶ ἐμαρτύρησαν, <ἀλλὰ> καὶ οἱ τρεῖς παῖδες πρὸ τούτου. καὶ τοῦτό φησιν ὁ προφήτης· <ἕνεκα σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν>, (ὄθεν καὶ Παῦλος, τῇ αὐτῇ προφητικῇ φωνῇ χρησάμενος, ἔλεγεν· <ἕνεκα σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν>.*) ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τοῦ Χριστοῦ μαθηταί, κατόπιν τῶν προφητῶν βαίνοντες, ὡσαύτως (ἐδιώκοντο)· ἀνάγκη σε ἀλλότριον εἶναι τοῦ κανόνος τῶν

διωχθέντων προφητῶν καὶ δικαίων, ἀποστόλων τε καὶ τῶν διωκομένων διὰ Χριστὸν μαθητῶν.

{ΕΥΤΡ.} Πῶς οὖν <ὁ ἀπόστολος> ἀποκέχρηται τοῖς προφήταις; εἰ γὰρ οἱ προφῆται λέγουσι καὶ αὐτὸς ὁμοίως, δῆλον ὅτι οὐκ ἀκυροῖ, ἀλλ' ὥσπερ καλοῖς καὶ νομίμοις κέχρηται.

{ΜΕΓ.} Οὐδενὶ ῥητῶς ἀποκέχρηται τῶν ἀρχαίων· ἀμήχανον.

{ΑΔ.} Δείκνυμι ἐν πολλοῖς λέγοντα τὸν ἀπόστολον καὶ ἐπικυροῦντα καὶ οὐκ ἀποβάλλοντα. λέγει γὰρ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτη ἐπιστολῇ· <ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὁ ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις, ἵνα καθὼς γέγραπται· ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω>. ἀκριβέστερον δὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ ἐμφαίνει, λέγων· <τίς ποιμαίνει ποιμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος οὐκ ἐσθίει; μὴ κατ' ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ, ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται· οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλόωντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν>.

{ΜΕΓ.} Οἶδας ὅτι Μωσέως νόμον εἶπεν, οὐ τοῦ θεοῦ.

{ΕΥΤΡ.} Οἶδα ὅτι Μωσέως νόμον εἶπεν, ἀλλ' ἐκύρωσεν εἰπών· <μὴ περὶ τῶν βοῶν μέλει>, φησί, <τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη>. ὁρᾷς ὅτι κυροῖ καὶ ὡς καλῶς κειμένῳ κέχρηται. οὐδεὶς γὰρ σαπρῶ νόμῳ κέχρηται πρὸς ἀπόδειξιν ἢ φαύλῳ, ἀλλὰ κρείττονι καὶ τελείῳ· ὡς γὰρ σύ, βουλόμενος συνιστᾶν τὰ ὑπὸ σοῦ λεγόμενα, Παύλῳ κέχρησαι μάρτυρι, ἵνα βέβαια ἦ τὰ ὑπὸ σοῦ λεγόμενα, οὕτω καὶ ὁ ἀπόστολος ἀπεχρήσατο μάρτυρι τῷ νόμῳ.

{ΜΕΓ.} Ἐγὼ ἐκ τῶν γραφῶν δείξω ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ τοῦ Χριστοῦ πατήρ, καὶ ἄλλος ὁ δημιουργός. ὁ δημιουργός ἐγνώσθη τῷ Ἀδὰμ καὶ τοῖς κατὰ καιρόν, ὡς ἐν ταῖς γραφαῖς δηλοῦται· ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ πατήρ ἄγνωστός ἐστίν, ὡς αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἀπεφήνατο, περὶ αὐτοῦ

εἰπών· <οὐδεὶς ἔγνω τὸν πατέρα εἰ μὴ ὁ υἱός, οὐδὲ τὸν υἱὸν
τις γινώσκει εἰ μὴ ὁ πατήρ>.

{ΑΔ.} Πάνυ δυσνοήτως φέρη περι τὰς γραφάς· οἶει γὰρ μόνον
ὑπὸ τοῦ σωτήρος λελέχθαι τοῦτο. ἄκουε Ἡσαΐου λέγοντος· <ἔγνω
βοῦς τὸν κτησάμενον καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω καὶ ὁ λαός με οὐ συνῆκεν>. καὶ Ἱερε-
μίας λέγει ὡς πάλαι μὴ γνωσθέντα αὐτόν· λέγει γάρ· <πάντες με
γνώσονται ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν>.

{ΜΕΓ.} Πῶς οὖν ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ λέγει· <ἐπεγνώσθην τοῖς πα-
τράσιν ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ>.

{ΑΔ.} Οὐκ ἤδη διὰ τὸ τὸν Ἰεζεκιήλ φῆσαι· <ἐπεγνώσθην τοῖς
πατράσιν> αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ ἔγνωσαν αὐτόν· καὶ γὰρ ὁ κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστός, τοσοῦτω χρόνῳ συνδιατρίβων τοῖς μαθηταῖς, ἔλεγεν·
<οὐδεὶς γινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ>· καίτοι ὑπὸ πάντων
ἔωρᾶτο, ἀλλ' οὐκ ἐγινώσκετο. λέγων· <ἀναχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ
ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς>, μὴ ὁ καρδιο-
γνώστης οὐκ ἐπέγνω αὐτούς; ἀλλ' οὐχ ὡς ἐβούλετο ἐπολιτεύοντο· τὸ
γὰρ συνιεῖν γινώσκειν λέγεται, ὡς καὶ ὁ Δαυῖδ· <οἱ πατέρες ὑμῶν
οὐ συνῆκαν τὰ θαυμάσιά μου ἐν γῆ Χαναάν>, καίτοι εἶδον. οὔτε
γὰρ ἐκ τοῦ θεωρεῖν ἤδη καὶ τὸ συνιεῖν παρᾶκειται. φανερῶς εὐρίσκη
μὴ μόνον προφήταις ἀντιλέγων, ἀλλὰ καὶ τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ γὰρ
Χριστοῦ ὑπὸ πάντων θεωρουμένου ἀναφανδὸν καὶ λέγοντος· <οὐδεὶς
οἶδε τὸν υἱόν>, ὑμεῖς ἐναντίους τοὺς προφήτας οἴεσθε. σαφῶς τοίνυν
καὶ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ προφῆται ἐμήνυσαν περὶ γνώσεως θεοῦ καὶ
ἀγνωσίας.

{ΕΥΤΡ.} Δῆλον ὅτι τὸ συνιεῖν γινώσκειν αἱ γραφαὶ λέγουσιν.
ὁπότε γὰρ ὁ προφήτης λέγει· <Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω καὶ ὁ λαός
με οὐ συνῆκεν>, ὁμῶς [δὲ] καὶ ὁ Χριστὸς, συνδιατρίβων τοῖς μαθη-
ταῖς ἔλεγεν· <οὐδεὶς οἶδε τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ>. ἀλλὰ καὶ συνῶν
ἔλεγεν αὐτοῖς· <οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς>.

{ΜΕΓ.} Ἐναργεστέρα μοί ἐστιν ἀπόδειξις τοῦ μὴ εἶναι υἷον τοῦ δικαίου τὸν Χριστόν· ὁ γὰρ τοῦ νόμου οὐπω ἐλήλυθε. εἰ γὰρ ἦλθεν, ἐπληροῦτο ἂν τὰ εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Δαυῖδ κηρυχθέντα, λέγοντος· <ἵνα τί ἐφρούραξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ>, καὶ πάλιν· <αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη, τὴν κληρονομίαν σου>, καὶ τὰ ἐξῆς· <ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ>. ἐκ τούτου δείκνυται ὅτι ὁ ἐλθὼν Χριστὸς ἄλλος ἐστίν, ἐκ τοῦ μήτε βασιλεῖς μήτε ἄρχοντας γενέσθαι κατ' αὐτοῦ, μήτε ἔθνη ποιμανθῆναι ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ.

{ΑΔ.} Οἱ βασιλεύειν δοκοῦντες ἐν τῷ Ἰσραήλ καὶ ἄρχειν καὶ ἔχοντες ἐξουσίαν θανατοῦν καὶ σώζειν πάντες κατὰ τοῦ Χριστοῦ παρεγένοντο. καὶ ὅτι ῥάβδῳ σιδηρᾷ ἐποιμάνθησαν ἀποδεικτέον κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Δανιήλ, λέγοντος· <μετὰ τὴν χρυσοῦν καὶ ἀργυρᾶν καὶ χαλκῆν ἐγεροθήσεται βασιλεία σιδηρᾷ>, ἣτις δέδεικται οὕσα τῶν Ῥωμαίων, δι' ἧς ἐποιμάνθησαν οἱ κατὰ Χριστοῦ γεγονότες· τὰ γὰρ ἔθνη εἰς κληρονομίαν αὐτῷ ἦν δεδομένα, περὶ ἧς κληρονομίας λέγει ὁ Δαυῖδ· <κύριε, μνήσθητι ἡμῶν ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου· ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῇ σωτηρίᾳ τοῦ ἔθνους σου, (τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου)>. δῆλον οὖν ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ κληρονομία τῶν ἐθνῶν ὧν ἠτήσατο.*)

{ΕΥΤΡ.} Εἰ μὴ βασιλέων καὶ ἀρχόντων ἐξουσία παρῆν, πῶς οἷόν τε ἦν σταυρωθῆναι τὸν Χριστόν;

{ΜΕΓ.} Δανιήλ λέγει· <εἶδον, καὶ ἰδοῦ, λίθος ἐτμήθη ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα> [ἄνευ χειρῶν], <καὶ ἐποίησεν αὐτὴν ὡς κονιορτὸν καὶ ἐξεφυσήθη ὑπ' ἀνέμου>. ὁ λίθος ἦν <ἡ> ἐκ θεοῦ βασιλεία ἐν δόξῃ φαινομένη καὶ ἡ εἰκὼν ἢ ἐπὶ τῆς γῆς βασιλεία [συστήκειν]. Δείκνυται οὖν τὸν διὰ νόμου καὶ προφητῶν Χριστὸν μηδέπω ἐληλυθέναι· εἰ γὰρ ἐληλύθει, οὐκ ἂν ἦν ἕτερα βασιλεία ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ἐμήνυσε Δανιήλ. ἐκ δὲ τοῦ πάσας τὰς βασιλείας συστήκειν δείκνυται μήπω ἐληλυθῶς ὁ διὰ νόμου καὶ προφητῶν Χριστός.

{ΑΔ.} Τὰ δικαίως ἐν ταῖς γραφαῖς εἰρημένα βούλει ἀδίκως νοεῖν· οἱ γὰρ προφηῆται καὶ τὸ εὐαγγέλιον δύο Χριστοῦ παρουσίας διασαφούσι, μίαν ἐν ταπεινοφροσύνῃ, τὴν πρώτην, καὶ τὴν μετὰ ταῦτα ἐν δόξῃ. περὶ μὲν οὖν τῆς πρώτης Ἡσαΐας οὕτως εἶπεν· <εἶδομεν αὐτὸν καὶ οὐκ εἶχε κάλλος οὔτε εἶδος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλεῖπον ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων>. καὶ πάλιν· <ἰδοῦ ὁ παῖς ὃν ἠρέτισα, ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου· οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγᾶσει ἐν ταῖς πλατείαις, κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ λίνον τετυφωμένον οὐ σβέσει>. καὶ πάλιν· <χαῖρε, θύγατερ Ἰερουσαλήμ, σφόδρα, κήρυσσε, θύγατερ Σιών· ἰδοῦ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται πραῦς, ἐπιβεβηκῶς ἐπ' ὄνον>, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ δεδήλωται ὅτι καθίσας ἐπ' ὄνου εἰσῆλθεν εἰς Ἰερουσαλήμ. τηλαυγὲς οὖν τὸ ποτὲ μὲν ἐν δόξῃ, ποτὲ δὲ ἐν πραῦτητι· οἶδε δὲ τὴν ἐν δόξῃ καὶ Παῦλος ὁ ἀποστολὸς, λέγων· <ἐν κελεύσματι θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι καταβήσεται κύριος ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται πρῶτοι, ἔπειτα καὶ ἡμεῖς οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ>· καθὼς καὶ ὁ Δανιήλ λέγει· <εἶδον ὡς υἱὸν ἀνθρώπου διὰ τῶν νεφελῶν ἐρχόμενον>.

λέγει δὲ καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· <ὥσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐκβαίνει ἀπ' ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ ἔλευσις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου>. τηλαυγέστατα δέδεικται ἡ ἔλευσις αὐτοῦ ἡ πρώτη, ἐν ταπεινοφροσύνῃ γεγонуῖα, καὶ ἡ μέλλουσα ἐν τῇ δόξῃ. αὐτοῦ τοίνυν ἐν τῇ γῇ ὄντος καὶ ἄλλην παρουσίαν κηρύττοντος, τὴν ἐν δόξῃ ὀφείλουσαν γενέσθαι, ἴσως ὑμεῖς ἐναντιοῦσθε ταῖς δύο παρουσίαις· οὔτε γὰρ τὴν πρώτην αὐτοῦ παρουσίαν ἐπέγνωτε, οὔτε τὴν ἄλλην προσδοκᾶτε, μὴ συνιέντες τὰ θειωδῶς προστεταγμένα.

{ΜΕΓ.} Ακριβῆ σοι ἀπόδειξι παρέξω ὅτι ἀλλότριος ἦν ὁ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν Χριστός. Ἰωάννης οὐκ ἐπέγνωκεν αὐτόν, ὁ ἦν ἀδύνατον, προφήτην τὸν ἐκ γενέσεως ἀγνοῆσαι τὸν Χριστὸν αὐτοῦ· <ἀκούσας γὰρ ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, ἔπεμψε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρὸς αὐτόν λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν>;

{ΑΔ.} Εἰ περὶ Χριστοῦ ἐπυνθάνετο Ἰωάννης, ἔλεξε· σὺ εἶ ὁ Χριστός, φάσκει γάρ· <σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν>; νῦν τοίνυν οὐκ ἔστι φρονήσεως τὸ τῶν παρόντων ἐξετάσαι· σὺ εἶ ὁ λέγων· <ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου>, οὐκ ἠγνόει ὅτι αὐτός ἐστιν· ἀλλ', ἐπεὶ πρόδρομος ἐγένετο, <εἰ> καὶ ἐν τῷ ἄδῃ ἐπυνθάνετο· ἦδει γὰρ λέγοντα αὐτόν· <ὕπάγω καὶ πέμψω τὸν παράκλητον>, τουτέστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἄλλως δὲ καὶ τὸ ἀληθέστερον μάθε. ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦσαν ἀναγινώσκοντες μὲν δύο παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ἀγνοοῦντες δὲ ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων ἐξιέναι ἐκ τοῦ κόσμου, ὁ Ἰωάννης μεταπραδιδούς τῷ δεσπότη τοὺς μαθητὰς· ἦν γὰρ θέμις τοὺς ὑπὸ Ἰωάννου μαθη-

τευθέντας τῷ Χριστῷ μεταπαραδοθῆναι· ὁ οὖν Ἰωάννης ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς ὅπως μάθωσιν ὅτι ἐκεῖνός ἐστι, μήπως μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν σφαλῶσιν. ἀπέλθετε οὖν ὑμεῖς, ἀκροάσασθε, φησὶν, εἰ αὐτός ἐστιν· ὁρᾶτε δὲ καὶ τὴν Χριστοῦ ἀπόκρισιν. μεταπαραλαβὼν τοὺς μαθητὰς καὶ βουλόμενος δεῖξαι, τὰ ἔργα προέβαλεν εἰπὼν· <τυφλοὶ ἀναβλέπουσι καὶ κωφοὶ ἀκούουσι καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι καὶ νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ μακάριος ὁς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῆ ἐν ἐμοί>. αὐτοὺς οὖν μεταπαραλαβὼν ἐνουθέτει διὰ τῶν ἔργων, ἵνα πεισθῶσιν ὅτι αὐτός ἐστι ἡ ἀλήθεια πᾶσα.

{ΜΕΓ.} Οὕτως ἀλλότριον ἦμεν τοῦ φανέντος Χριστοῦ, καὶ ὁ φανὴς Χριστὸς τοῦ ποιήσαντος θεοῦ, <ὥστε> Παῦλος λέγει ὅτι <Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασε>. δῆλον οὖν ὅτι ἀλλοτρίους· ἰδίους γὰρ οὐδεὶς ποτε ἀγοράζει· ἀγοράζει γὰρ ἀλλοτρίους οὐκ ἰδίους.

{ΑΔ.} Πάνυ ἀπαρακολουθήτως φέρεσθε. ὁ οὖν ὑπενόησας εἰ δείξειας, εἴ ἂν ἔχοι· εἰ δὲ λόγον θηρεύεις μὴ ἐπιλυόμενον, οὐχ ὁσίως φρονεῖς. τὸν πριάμενον ἔφησεν εἶναι τὸν Χριστόν· ὁ πεπρακὼς τίς ἐστιν; οὐκ ἦλθεν εἰς σὲ ὁ ἀπλοῦς μῦθος ὅτι ὁ πωλῶν καὶ ὁ ἀγοράζων ἀδελφοί εἰσιν; εἰ κακὸς ὢν ὁ διάβολος τῷ ἀγαθῷ πέπρακεν, οὐκ ἔστι κακός, ἀλλ' ἀγαθός· ὁ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς φθονήσας τῷ ἀνθρώπῳ νῦν οὐκέτι ὑπὸ φθόνου ἄγεται, τῷ ἀγαθῷ τὴν νομὴν παραδούς. ἔσται οὖν δίκαιος, [ὁ] τοῦ φθόνου καὶ παντὸς κακοῦ παυσάμενος. αὐτὸς

γούν ὁ θεὸς εὐρίσκεται πωλήσας· μᾶλλον δὲ [οἱ] ἡμαρτηκότες ἑαυτοὺς ἀπηλλοτριώσαν οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, πάλιν δὲ ἐλυτρώθησαν διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ φησιν ὁ προφήτης· <ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἐπράθητε καὶ ταῖς ἀνομίαις ἐξαπέστειλα τὴν μητέρα ὑμῶν>. καὶ ἄλλος πάλιν· <δωρεὰν ἐπράθητε καὶ οὐ μετ' ἀργυρίου λυτρωθήσεσθε>. τὸ δέ· <οὐ μετ' ἀργυρίου> δηλοῖ ὅτι <διὰ> τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ· τοῦτο γὰρ φάσκει ὁ προφήτης ὅτι· <αὐτὸς ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν>. εἰκὸς δὲ ὅτι κατὰ σὲ ἐπρίατο, δούς ἑαυτοῦ τὸ αἷμα· πῶς οὖν καὶ ἐκ νεκρῶν ἠγείρετο; εἰ γὰρ ὁ λαβὼν τὴν τιμὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ αἷμα ἀπέδωκεν, οὐκέτι ἐπώλησεν· εἰ δὲ μὴ ἀπέδωκε, πῶς ἀνέστη Χριστός; οὐκέτι οὖν τό· <ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι καὶ ἐξουσίαν ἔχω λαβεῖν> ἴσταται. ὁ γούν διάβολος κατέχει τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἀντὶ τῆς τιμῆς τῶν ἀνθρώπων. πολλὴ βλάσφημος ἄνοια· φεῦ τῶν κακῶν. ἀπέθανεν, ἀνέστη ὡς δυνατός· <ἔλαβεν ὃ ἔθηκεν>. αὕτη ποία πράσις; τοῦ προφήτου λέγοντος· <ἀναστήτω ὁ θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ>. ὅπου ἀνάστασις, ἐκεῖ θάνατος.

{ΕΥΤΡ.} Δοκεῖ μοι μὴ παρ' ἄλλου ἠγορακέναι· τίς δέ ποτε τὰ ἴδια ἀγοράζει; δεῖξον.

{ΑΔ.} Αὐτὸς ὁ Χριστὸς συνάδων τοῖς προφήταις ἔλεγε· <πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δούλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας>.

{ΜΕΓ.} Παρὰ τῆς ἁμαρτίας ἠγόρασεν;

{ΕΥΤΡ.} Δῆλον ὅτι τὴν ἁμαρτίαν κύριον ὠνόμασε καὶ ἐλυτρώσατο, καταχρηστικῶς εἰπὼν ἠγορακέναί.

{ΜΕΓ.} Οὐκ εἶπεν ὅτι ἡ ἁμαρτία κύριός ἐστιν.

{ΕΥΤΡ.} Πολλὴ ἀνοησία· τῷ εἰπεῖν· <πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δούλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας>, οὐκ ἔδειξε σαφῶς;

{ΑΔ.} Σαφέστερον ἐπεργάζεται τῷ λόγῳ ὁ ἀπόστολος, λέγων· <ὅτε ἦτε δούλοι τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ>.

(πῶς γὰρ <ἂν> λεχθεῖν κύριος, μὴ ὑφεστῶτος τοῦ κυριευομένου;)

{ΕΥΤΡ.} Δέδεικται τοῦτο σαφῶς.

{ΜΕΓ.} Ὁ Χριστὸς φανερῶς λέγει ὅτι· <οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν>· τί ἕτερα ἂντ' ἄλλων εἰσάγετε;

{ΑΔ.} Πόσους κυρίους οἶει αὐτὸν εἰρηκέναί;

{ΜΕΓ.} Καθὼς λέγει τὸ εὐαγγέλιον· <οὐ δύναται δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον καλὸν καρποὺς κακοὺς ἐνέγκαι>· οἱ δύο κύριοι ἐδείχθησαν. ὁρᾶς δύο φύσεις, δύο κυρίους.

{ΑΔ.} Διὰ τί μὴ ὅλην τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ῥητοῦ εἶπας, ἀλλ' ἐκλεξάμενος ἃ δὴ νομίζεις σοὶ προσαρμόζειν, μόνα ταῦτα εἰσηγήσω; λέξω τοίνυν ὡς γέγραπται· <οὐδεὶς>, φησί, <δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ>.

{ΕΥΤΡ.} Μαμωνᾶν τίνα βούλεται ὀνομάζειν;

{ΑΔ.} Τὰ χρήματα, τὰ ἀργυρᾶ. πείσει δέ σε καὶ ὁ ἕξωθεν λόγος ὅτι· <ἕκαστος ᾧ ἦττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται>. προστάττει τοίνυν καὶ ὁ Χριστὸς μὴ ἀντέχεσθαι χρημάτων, μήτε δούλον τῷ μαμωνᾶ γενέσθαι, ἀλλὰ θεῷ μόνῳ προσανέχειν. <πᾶς> γάρ, φησὶν, <ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δούλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας>.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ τὸν μαμωνᾶν βούλεται φύσιν ἰδίαν εἶναι καὶ ἰδίαν ἀρχὴν, τουτέστι τὰ χρήματα, οὐκέτι δύο ἢ τρεῖς ἔσονται ἀρχαί, ἀλλὰ πλεῖσται ὅσαι. ἔσται γὰρ καὶ ἡλῖος ἰδίαν ἔχων φύσιν καὶ ἀρχὴν, καὶ σελήνη ὁμοίως, καὶ ἄστρα καὶ ἀήρ καὶ ὕδωρ. πῶς τοίνυν φῆς τὰ χρήματα ἰδίαν ἀρχὴν καὶ ἰδίαν φύσιν εἶναι;

{ΜΕΓ.} Οὐκ ἐγὼ εἶπον· ὁ Χριστὸς εἶπεν ὅτι· <οὐ δύναται δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς προενεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον καλὸν καρποὺς σαπροὺς προενέγκαι>.

{ΑΔ.} Τοῦτο τὸ κεφάλαιον οὐ φύσεων ἕνεκα λέγεται, ἀλλ' ἀνθρώπων· καὶ εἰ περὶ φύσεων ἔλεγεν, οὐκ ἂν καρποὺς ὠνόμασεν· ἀδύνατον γὰρ φησι μεταβληθῆναι. ἔτι δείκνυμι ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ὅτι περὶ ἀνθρώπων αὐτεξουσίων λέγει, καὶ οὐ περὶ ἀρχῶν. λέγει γὰρ οὕτως· <Ἐρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἄρπαγες· ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς>. καὶ πάλιν λέγει· <Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ προφέρει ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ προφέρει πονηρά. ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ· ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί>. ὁρᾶς ὅτι ἐκ μιᾶς φύσεως ἀνθρώπων καὶ καλὸν καὶ κακὸν ὁ σωτὴρ λέγει προφέρεσθαι.

{ΜΕΓ.} Οὐ περὶ ἀνθρώπων τοῦτο λέγει.

{ΕΥΤΡ.} Τούτου ποίαν έναργεστέραν ἀπόδειξιν ζητεῖς;

{ΑΔ.} Ἀμεταβλήτους ἔφης τὰς φύσεις εἶναι· λέγει δὲ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· <ἐκ τῶν λίθων τέκνα ἐγειῖραι τῷ Ἀβραάμ>· λέγει δὲ τοῦτο καὶ Παῦλος ὁ ἀπόστολος· <τὸ πρότερον ὄντα με βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν>· ὅποιον δένδρον ἦν, καλὸν ἢ σαπρὸν; ἀποκρίνου.

{ΜΕΓ.} Οὐ περὶ Παύλου ζητῶ.

{ΑΔ.} Διώκτης ἦν τὸ πρότερον· μετὰ ταῦτα γέγονεν ἀπόστολος· πῶς τοίνυν τὸ σαπρὸν δένδρον γέγονε καλόν, εἰ οὐ δύναται δένδρον σαπρὸν καρπὸς καλοὺς ἐνεγκεῖν; καὶ Ἰούδας τὸ πρότερον ὅποιον δένδρον ἦν;

{ΜΑΡΚΟΣ} Μαρκιωνιστής. Ἐγὼ ὀρίζομαι οὐ τρεῖς ἀρχὰς εἶναι ἀλλὰ δύο, πονηρὰν καὶ ἀγαθὴν.

{ΑΔ.} Αὐτοφυεῖς εἰσιν αἱ δύο ἀρχαὶ καὶ ἄναρχοι, ἢ ἡ μὲν ἀρχὴν ἔσχε τοῦ εἶναι, ἢ δὲ ἄναρχος;

{ΜΚ.} Αὐτοφυεῖς καὶ ἄναρχοι οὐσαί.

{ΑΔ.} Ἀπέραντοι δύο ἀρχαὶ ἢ πεπερασμένα;

{ΜΚ.} Ἀπέραντοι.

{ΑΔ.} Πάντη οὖν καὶ ὁ πονηρὸς ἐπεκτείνεται καὶ ὁ ἀγαθός; τὸ γὰρ ἀπέραντον πανταχῆ εἶναι δεῖ.

{MK.} Πάντη ἐστὶ καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ πονηρόν.

{ΑΔ.} Οὐκοῦν συμπεπλεγμένα ἐῖσι καὶ ψάουσαι ἀλλήλων.

{MK.} Οὔτε συμπεπλεγμένα, οὔτε ψάουσαι.

{ΑΔ.} Τὸ οὖν ἀπὸ τίνος διεστῶς οὐκ ἔστι πανταχῆ. πῶς οὖν

δύναται δύο πράγματα ἀπειρομεγέθη ὑπάρχειν, ἀλλήλων κεχωρισμένα; τὰ γὰρ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐξ ἀνάγκης ἐν πέρατι εὐρίσκεται, τὸ δὲ πέρας ἔχον καὶ ἀρχὴν ἔξει, τὸ δὲ ἀρχὴν ἔχον καὶ τέλος ἔχει· οὔτε οὖν ἀναρχα, οὔτε ἀτελεύτητα νομισθήσεται, ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν περιέχοντα τόπον μείζονα εἶναι τῶν περιεχομένων.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων εἰσὶν αἱ δύο ἀρχαί, ἀνάγκη ἐν μέρει εἶναι λέγειν τὸν θεόν· μερικὸν δὲ τὸν θεὸν καὶ πέρας ἔχοντα οὐκ ἂν τις εὖ φρονῶν ὑπολάβοι· εἰ δὲ δι' ἀλλήλων χωρεῖν τὰς δύο ἀρχὰς ἐθέλοιεν, ὧν τὸ μὲν ἀγαθόν, τὸ δὲ πονηρόν, ἀνάγκη μετέχειν τὸ πονηρόν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὸ ἀγαθὸν τοῦ πονηροῦ.

{MK.} Ἴχει ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ ἕκαστος ἔχει τὴν ἰδίαν δύναμιν, εἰκὸς ὅτι ἕκαστος ἔχει τὴν ἰδίαν κτίσιν. καὶ τίνος φῆς εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ πονηροῦ;

<{MK.} Τοῦ πονηροῦ.>

{ΕΥΤΡ.} Πῶς συνέλαβεν ὁ ἀγαθὸς τοὺς τοῦ πονηροῦ, τῶν δύο τὰς δυνάμεις ἴσας ἐχόντων;

{MK.} Ὅρῶν ὁ ἀγαθὸς μέλλοντας τοὺς ἀνθρώπους καταδικάζεσθαι ὑπὸ τοῦ πονηροῦ, ἐλθόν, τῆς μὲν καταδίκης ἐρρύσατο, ἀμνησίαν δὲ καὶ ἄφεσιν ἔδωκε τῶν ἀμαρτηθέντων.

{ΕΥΤΡ.} Τίνι ἦσαν ἡμαρτηκότες οἱ ἄνθρωποι;

{MK.} Τῷ πονηρῷ.

{ΕΥΤΡ.} Τίς οὖν ἀνέξεταί σου τῆς γρασιολογίας; οἱ τῷ ἰδίῳ δεσπότη ἡμαρτηκότες ὑπ' ἄλλου ἄφεσιν ἀμαρτιῶν λαμβάνειν δύνανται;

{ΑΔ.} Τίνος χάριν τὸν μὲν αὐτῶν πονηρόν, τὸν δὲ ἀγαθὸν λέγετε; ὀνόμασι μόνοις ἀποχρώμενοι; ἢ πράγματι αὐτῷ ὁ μὲν ἀγαθός, ὁ δὲ πονηρὸς φαίνεται;

{MK.} Πράγμασιν αὐτοῖς εἰσὶν ὁ πονηρὸς καὶ ὁ ἀγαθός.

{ΑΔ.} Πῶς;

{ΜΚ.} Ὅτι ὁ ἀγαθὸς σώζει, ὁ δὲ πονηρὸς κατακρίνει.

{ΑΔ.} Διὰ τὸ σώζειν ἀγαθὸς λέγεται;

{ΜΚ.} Καὶ πάνυ· ἀγαθοῦ γὰρ ἐστὶ τὸ σώζειν.

{ΑΔ.} Αἴτιος οὖν τῆς τούτου ἀγαθωσύνης ἔσται ὁ πονηρὸς.

{ΜΚ.} Πῶς;

{ΑΔ.} Ὅτι, εἰ μὴ τοῦ δημιουργοῦ ἄνθρωποι ἤμαρτον, τούτου ἡ ἀγαθωσύνη οὐκ ἂν ἐφάνη ποτέ· ὡς, εἰ μηδεὶς ἦν τῶν ἀμαρτανόντων, ὁ θεὸς οὐκ ἂν ἐκλήθη ἀγαθός· καὶ αἰτία τῆς ἀγαθωσύνης αὐτοῦ ἡ καταδίκη τῶν ἀμαρτωλῶν πέφηνε. καὶ ἄλλως δὲ δείκνυται μὴ ὦν ἐξ ἀρχῆς ἀγαθός, εἰ διὰ τὸ σώζειν ἀγαθὸν αὐτὸν λέγεις.

{ΜΚ.} Πάντοτέ ἐστὶν [ὁ] ἀγαθός.

{ΑΔ.} Πότε κατῆλθε σῶσαι τοὺς ἀνθρώπους;

{ΜΚ.} Καθὼς περιέχει τὸ εὐαγγέλιον ὅτι ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος, ἐπὶ τῶν χρόνων Πιλάτου.

{ΑΔ.} Μετὰ τὸ πλάσαι τὸν δημιουργὸν τὸν ἄνθρωπον, ἑξακισχιλιοστῶ ἔτει κατῆλθεν. ὁ οὖν τοσοῦτω χρόνῳ μηδένα σώσας πῶς ἦν ἀγαθός;

{ΜΚ.} Πάντοτε ἦν ἀγαθός.

{ΕΥΤΡ.} Ἐφης· τὸ σώζειν ἀγαθὸν αὐτὸν ποιεῖ λέγεσθαι ὠμολόγηται δὲ ὑπὸ σοῦ ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος αὐτὸν κατεληλυθέναι. δῆλον οὖν ὅτι ἐξότου ἔσωσεν, ἔκτοτε καὶ τῆς προσηγορίας τοῦ ἀγαθοῦ λέγεσθαι ἀγαθὸς τετύχηκεν.

{ΑΔ.} Εἰ διὰ τὸ σώζειν οὗτος ἀγαθὸς καλεῖται, ἐξ ἀνάγκης ἀγαθὸν νοεῖσθαι καὶ τὸν δημιουργόν. σώζει γὰρ πολλοὺς κἀκεῖνος ὡς ὁ νόμος ἐπαγγέλλεται καὶ οἱ προφήται· σώζουσι οὖν ἀμφοτέροι ὁμοίως, ἀλλ' ὁ μὲν πονηρὸς, ὁ δὲ ἀγαθὸς ὑμῖν φαίνεται.

{ΜΚ.} Ὁ ἀγαθὸς εἰς πάντας ἐστὶν ἀγαθός, ὁ δὲ δημιουργὸς τοὺς πειθομένους αὐτῶ ἐπαγγέλλεται σώζειν.

{ΑΔ.} Ὁ ἀγαθὸς πάντας σώζει, καὶ φονεῖς καὶ μοιχοὺς, ἢ μόνους τοὺς πιστεύοντας αὐτῶ;

{ΜΚ.} Τοὺς προσφεύγοντας αὐτῶ τούτους σώζει*.)

{ΕΥΤΡ.} Εἰ ἀμφοτέροι τοὺς πειθομένους αὐτοῖς σώζουσι, τοὺς δὲ ἀπειθεῖς ἀποσεύονται, ποία διαφορὰ τοῦ ἀγαθοῦ <καὶ τοῦ πονηροῦ>; εὐρίσκεται γὰρ ἴση προαίρεσις ἀμφοτέρων.

{ΜΚ.} Ὁ ἀγαθὸς τοὺς πιστεύοντας αὐτῶ σώζει, οὐ μὴν κατακρίνει

τοὺς ἀπειθήσαντας αὐτῶ· ὁ δὲ δημιουργός, τοὺς πιστεύσαντας σώζων.
τοὺς ἁμαρτωλοὺς κρίνει τε καὶ κολάζει.

{ΑΔ.} Ὡς οὖν φῆς, ὁ ἀγαθὸς οὐδένα κρίνει;

{ΜΚ.} Οὐ.

{ΑΔ.} Ἐὰν δείξω τὸν ἀγαθὸν κρίνοντα, πείθη ὅτι εἷς θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος;

{ΜΚ.} Οὐ δεικνύεις.

{ΑΔ.} Τῷ ἀποστόλῳ πείθη;

{ΜΚ.} Τῷ ἐμῷ ἀποστολικῷ πείθομαι.

{ΑΔ.} Ἐχω τὸ ἀποστολικὸν σου καὶ ἀναγινώσκω λέγοντος· <κρίνει ὁ θεὸς τὰ κρυπτά τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ>.

{ΕΥΤΡ.} Τὸ τῆς κρίσεως ὄνομα εἰπὼν, τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἐμφαίνει καὶ τὸν κατ' ἀξίαν αὐτῶν μισθόν, καταδίκην δὲ τῶν πονηρῶν τε καὶ ἀσεβῶν. δῆλον ὅτι καὶ ἡ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ γινομένη κρίσις, δι' ἧς καὶ τὰ κρυπτά τῶν ἀνθρώπων ἐλεγχθήσεται κατ' ἀξίαν, δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας ποιήσεται τὴν ἀνταπόδοσιν.

{ΑΔ.} Ἄκουε τοῦ αὐτοῦ ἀποστόλου λέγοντος· <ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἀπῶν τῷ σώματι, παρῶν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρῶν τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾶ εἰς ὄλεθρον>. καὶ πάλιν λέγει· <ὁ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα>. παρὰ τίνος ὁ ταράσσων τὴν ἐκκλησίαν βαστάσει τὸ κρίμα; ἀποκρινέσθω παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ πονηροῦ βαστάσει τὸ κρίμα; εἰ μὲν παρὰ τοῦ πονηροῦ, δείκνυται ὁ Χριστὸς τοῦ πονηροῦ ὢν, καὶ ὁ ἀπόστολος· εἰ δὲ παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ, φαίνεται ὁ ἀγαθὸς κριτής. ποῦ οὖν τίθεμεν τὴν γραφὴν τὴν λέγουσαν· <ἂ γὰρ ἂν σπείρη ἄνθρωπος ταῦτα καὶ θερίσει>; [καὶ πάλιν· <ὅς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὅς δὲ κρίνει πᾶσαν τὴν ἡμέραν>.] ποῦ δὴ καὶ τοῦ σωτῆρος ἢ φωνῆ ἢ λέγουσα· <ῶ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, καί· ὅς ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι καὶ γὰρ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς>, καί· <οὐκ ἤλθον>.

φησί, <βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν>, καί· <οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ πῦρ>, καὶ τό· <οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς>; καὶ πάλιν ὁ ἀπόστολος· <εἶπερ>, φησί, <δίκαιον παρὰ κυρίῳ ἀποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν>.

τίς οὖν ἐστὶν ὁ ἀνταποδιδούς τὴν θλίψιν; ἀποκρινέσθω.

{ΜΚ.} Ὁ πονηρός.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ ὁ πονηρὸς τὴν θλίψιν δίδωσι, δῆλον ὅτι καὶ τὴν ἄνεσιν (πρὸ τῆς θλίψεως) λαμβάνοντες οὖν παρ' αὐτοῦ τὴν θλίψιν καὶ τὴν ἄνεσιν, τί χρεῖαν ἔχομεν ἄλλου θεοῦ; δέδεικται σαφῶς ὁ θεὸς κριτῆς καὶ εἷς ὢν, καὶ περισσαὶ αἱ μυθολογίαι.

{ΜΕΓ.,} [ὁ πρῶτος.] Τοῦτο τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου ἐγὼ τηλαυγέστερον ἀποδείξω. <εἶπερ>, φησί, <παρὰ θεῷ δίκαιον ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν>· μεμνήσθαι γὰρ ὀφείλεις ὅτι τρεῖς ἀρχὰς ὠρισάμην, ἀγαθὴν, μέσην καὶ πονηράν. ἢ οὖν μέση ἀρχή, ὑπακούσασα τῷ ἀγαθῷ, ἄνεσιν δίδωσιν, ὑπακούσασα δὲ τῷ πονηρῷ, θλίψιν δίδωσιν.

{ΑΔ.} Ὑπηρέτης οὖν ἐστὶν ὁ μέσος τοῦ πονηροῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ οὐδεμίαν ἔχει ἐξουσίαν ἑαυτῷ, ὑποκείμενος ἀμφοτέροις· εἰκὸς δὲ ὅτι οὐδὲν κατ' ἰδίαν διάθεσιν πράττει, ἀλλ' ὅσα ἂν ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ πονηρὸς ἐθέλη. λέγε τοίνυν κατὰ τίνος βούλησιν ὁ μέσος τοὺς ἀνθρώπους ἐδημιούργησε.

{ΜΕΓ.} Οὗτος κατ' ἰδίαν ἐδημιούργησε τοὺς ἀνθρώπους· <μεταμέλημαι> γάρ, φησί, <ὅτι ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον>. μετενόησεν οὖν κακοὺς δημιουργήσας καὶ ἐθέλησε τούτους κατακρῖναι καὶ ἀπολέσαι. ὁ οὖν ἀγαθὸς οὐ συνεχώρησεν, ἀλλ' ἠλέησε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

{ΕΥΤΡ.} Τοῦτο οὐκ ἐστὶν ἀγαθοῦ τὸ μὴ συγχωρῆσαι τὰ κακὰ ἀναιρεθῆναι· βουλομένου δὲ τοῦ δημιουργοῦ ἀνελεῖν ταῦτα, ὁ ἀγαθὸς

ἤλθησε τὰ κακά. ἔσται οὖν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ ἀγαθός· ἐκεῖνον γὰρ φάμεν ἀγαθὸν εἶναι, τὸν ἀναιροῦντα τὰ κακά. πολλῶ γὰρ βελτίων ὁ μὴ βουλόμενος εἶναι τὰ κακά τοῦ ταῦτα διατηρεῖν τε καὶ σώζειν βουλομένου.

{ΜΕΓ.} Κακοὺς τοὺς ἀνθρώπους ὄντας ῥυσάμενος ἐκ τοῦ πονηροῦ ὁ ἀγαθὸς μετέβαλε καὶ ἐποίησεν ἀγαθοὺς τοὺς πιστεύσαντας αὐτῶ.

{ΑΔ.} Ἐπεὶ ἔφησ ῥυσάμενον τὸν ἀγαθὸν μεταβεβληκέναι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀγαθότητα, λέγε οὖν τί ἦλθε σωσαι ὁ ἀγαθός, ψυχὴν καὶ σῶμα ἢ μόνην τὴν ψυχὴν;

{ΜΕΓ.} Μόνην τὴν ψυχὴν.

{ΑΔ.} Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἢ τοῦ δημιουργοῦ;

{ΜΕΓ.} Τοῦ δημιουργοῦ ἐστὶν ἢ ψυχὴ ἐμφύσημα. ὅτε οὖν ἐδημιούργησεν, εἶδεν αὐτὴν πονηρὰν καὶ ἀπειθῆ καὶ ταύτην ἀπέρριψε, ὁ πονηρὸς δὲ θεωρήσας ἀπορρίψεϊσαν, πρὸς ἑαυτὸν ἐπανήγαγε, καὶ ὁ ἀγαθὸς ἐλεήσας ἐρρύσατο αὐτὴν ἐκ τοῦ πονηροῦ.

{ΑΔ.} Ὁ ἀγαθός, ῥυσάμενος τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ πονηροῦ, ἔδωκε τῶ δημιουργῶ ἢ κατέσχε παρ' ἑαυτῶ;

<{ΜΕΓ.} Κατέσχε παρ' ἑαυτῶ>.

{ΕΥΤΡ.} Ὡ πολλῆς ἀγαθότητος, μᾶλλον δὲ ἀθεότητος, ἔλαβε, φησί, παρὰ τοῦ πονηροῦ, ἵνα ἀποστερήσῃ τὸν δημιουργὸν τοῦ ἰδίου ἐμφυσηματος.

{ΑΔ.} Παρασχέσθω τὰς ἀποδείξεις πῶς ἀπέρριψε καὶ κατεδίκασε τὴν ψυχὴν ὁ δημιουργός.

{ΜΕΓ.} Ὅτε ἔφαγεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ παρήγγειλε μὴ φαγεῖν, τότε ὑπέπεσε κατακρίσει καὶ καταδίκη καὶ ἀπωλεία.

{ΑΔ.} Ἀνάγνωθι πῶς κατέκρινε τὴν ψυχὴν.

{ΜΕΓ.} Ἀνάγνωθι τὰ ἐν τῇ Γενέσει ἐγγεγραμμένα.

{ΑΔ.} Ἀναγινώσκω τὴν τοῦ δημιουργοῦ ἀπόφασιν, καὶ δειχθήσεται τί ἐστὶ τὸ καταδικασθέν, ἢ ψυχὴ ἢ τὸ σῶμα. λέγει γὰρ οὕτως· <ὅτι ἤκουσας τῆς γυναικὸς σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετείλαμην τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἢ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φάγη αὐτὴν

πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι καὶ φάγη τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ· ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φάγη τὸν ἄρτον σου, ἕως οὗ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης, ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση>.
αὕτη ἡ ἀπόφασις καταδίκη ψυχῆς ἐστὶν ἢ σώματος;

{ΕΥΤΡ.} Ἡ ἀπόφασις σώματος καταδίκην ἐμφαίνει καὶ οὐ ψυχῆς, φάσκει γάρ· <ἕως οὗ ἀποστρέψεις εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης, ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση>.

{ΑΔ.} Ὁ ὁ δημιουργὸς κατεδίκασε, τοῦτο, φησὶν, ὁ ἀγαθὸς ἔσωσε.

{ΜΕΓ.} Κατάραν αὐτῶ ἔδωκε, πῶς οὖν οὐ κατεδίκασεν;

{ΑΔ.} Οὐ τὸν ἄνθρωπον κατηράσατο, ἀλλὰ τὴν γῆν· λέγει γάρ οὕτως· <ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου>.

{ΜΕΓ.} Ὁ οὖν ἄνθρωπος οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς γῆς;

{ΕΥΤΡ.} Μικρῶ πρόσθεν ἔφασκες τὴν ψυχὴν μέρος καὶ ἐμφύσημα εἶναι τοῦ δημιουργοῦ· νῦν οὖν, ὡς ἐπιλησθεῖς, ἐκ γῆς αὐτὸν λέγεις εἰληφθαι.

{ΑΔ.} Τὴν οὖν μὴ καταδικασθεῖσαν ἤλθε ψυχὴν σῶσαι ὁ ἀγαθός;

{ΕΥΤΡ.} Εἰ οὖν καταδεδίκασται μὲν τὸ σῶμα οὐ τοῦτο δέ ἐστι κατ' αὐτοὺς τὸ σωζόμενον, ἀλλὰ τὸ τοῦ καταδικάσαντος ἐμφύσημα, ὅπερ ἐστίν, ὡς λέγουσιν, ἡ ψυχὴ, δῆλον ὅτι τὸ μὲν ἐκ θεοῦ ὄν καὶ ἐκείνου ὄν μέρος ἔσωσε, τῷ δὲ καταδικασθέντι, ἐκ γῆς ὄντι, οὐδὲν ἐβοήθησε.

{ΜΚ.} Ταῦτα μὲν πρὸς Μεγέθιον καλῶς δοκεῖ λελέχθαι, πρὸς δὲ τὸ ἡμέτερον δόγμα ἀναπόδεικτος ὁ λόγος. ἡμεῖς γὰρ οὐδὲ σῶμα οὐδὲ ψυχὴν λέγομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα, καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος· <παρέδωκα τὸν τοιοῦτον εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ>.

{ΑΔ.} Τὸ πνεῦμα τοῦ δημιουργοῦ ἐστὶν, ὃ ἔσχεν ὁ ἄνθρωπος, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ;

{ΜΚ.} Τοῦ ἀγαθοῦ.

{ΑΔ.} Οὐκοῦν κοινῶς γινόμενοι ὁ δημιουργὸς καὶ ὁ ἀγαθὸς ἐδημιούργησαν τὸν ἄνθρωπον.

{ΜΚ.} Πῶς;

{ΑΔ.} Ἐφῆς τὴν ψυχὴν τοῦ δημιουργοῦ καὶ τὸ σῶμα, τὸ δὲ πνεῦμα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὐχ οὕτως;

{ΜΚ.} Ὁ δημιουργός, ὅτε ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐνεφύσησεν

αὐτῶ, οὐκ ἠδυνήθη αὐτὸν τελεσφορῆσαι· ἰδὼν δὲ ἄνωθεν ὁ ἀγαθὸς κυλιόμενον τὸ πλάσμα καὶ σκαρίζον, ἔπεμψεν ἐκ τοῦ ἰδίου πνεύματος καὶ ἐξωογόνησε τὸν ἄνθρωπον. τοῦτο οὖν φαμεν ἡμεῖς τὸ πνεῦμα σώζεσθαι.

{ΑΔ.} Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐκ τούτου τοῦ πνεύματος ἔχουσιν, ἢ οἱ πιστεύσαντες τῶ ἀγαθῶ;

{ΜΚ.} Ἐπὶ τῆς εὐχαριστίας ἔρχεται.

{ΑΔ.} Πῶς οὖν ἔφασκες ἐπὶ σωτηρία ἀνθρώπου αὐτὸν κατεληλυθέναι; οὐκέτι οὖν τὸν ἄνθρωπον ἤλθε σῶσαι, ἀλλὰ τὸ ἴδιον πνεῦμα. σωτηρίας οὖν χρήζει τὸ τοῦ ἀγαθοῦ πνεῦμα. Ὡς τῆς ἐμφανοῦς ἀναίσχυρτίας. κατεδικάσθη τὸ πνεῦμα τοῦ ἀγαθοῦ σὺν τῶ ἀνθρώπῳ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ;

{ΜΚ.} Οὐ.

{ΑΔ.} Τὸ οὖν μὴ καταδικασθέν, ἐκεῖνο ἤλθε σῶσαι;

{ΕΥΤΡ.} Ἡ γὰρ συγκατεδικάσθη τῶ ἀνθρώπῳ τὸ ἀποσταλὲν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύμα*,) καὶ ἄμεινόν ἐστιν ὑπακούειν τῶ δημιουργῶ, ὄντι δυνατωτέρῳ - ὁ γὰρ ἰσχύσας τὸ πνεῦμα τοῦ ἀγαθοῦ καταδικάσαι πῶς οὐχὶ μᾶλλον καταδικάσει τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους ἀνθρώπους, ὡς μὴ ὑπακούσαντας αὐτῶ - ; ἢ οὐ κατεδικάσθη τὸ πνεῦμα καὶ περισσὸν τὸ λέγειν τοῦτον ἐπὶ σωτηρία ἀνθρώπων παραγεγονέναι.

{ΜΕΓ.} Ὁ ἀγαθός, ἰδὼν καταδικασμένην τὴν ψυχὴν, ἐλεήσας ἤλθεν, ὁ δὲ δημιουργὸς ἠθέλησεν αὐτῶ ἐπιβουλεύσαι, ὅθεν καὶ ἐνόμισεν αὐτὸν σταυροῦν.

{ΑΔ.} Ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων αὐτὸς εἴλετο, ἢ ὑπ' ἄλλου ἠναγκάσθη;

{ΜΕΓ.} Ὁ δημιουργός, ἰδὼν τὸν ἀγαθὸν λύοντα αὐτοῦ τὸν νόμον, ἐπεβούλευσεν αὐτῶ, μὴ εἰδὼς ὅτι ὁ θάνατος τοῦ ἀγαθοῦ σωτηρία ἀνθρώπων ἐγίνετο.

{ΑΔ.} Ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων αὐτὸς εἴλετο ἢ ὑπ' ἄλλου ἠναγκάσθη;

{ΜΕΓ.} Αὐτὸς εἴλετο, οὐ γὰρ ἠδικεῖτο ὑπὸ τοῦ θανατοῦ.

{ΑΔ.} Οὐκέτι οὖν ἐπεβούλευσεν αὐτῶ ὁ δημιουργός.

{ΕΥΤΡ.} Τίς οὕτως ἀνοήτως λέξει ἐπιβουλεύεσθαι ταῦτα ἄπερ αὐτὸς εἴλετο παθεῖν; εἰ μὲν γὰρ αὐτὸς εἴλετο τὸν θάνατον, περισσὸν

τὸ λέγειν ἐπιβουλήν· εἰ δὲ ὁ δημιουργὸς ἠνάγκασεν αὐτόν, αὐτὸς αἷτιος τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐχ <ὁ> ἀγαθός.

{ΜΚ.} Ἡμεῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν δεικνύομεν ὅτι ὁ ἐλθὼν Χριστὸς οὐκ ἔστι τοῦ δημιουργοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ γὰρ τὸν νόμον τοῦ δημιουργοῦ κατέλυσεν.

{ΑΔ.} Ἀπὸ ποίων γραφῶν δεῖξαι ταῦτα ἐπαγγέλλη;

{ΜΚ.} Ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀποστόλου, ταῖς γὰρ Ἰουδαϊκαῖς φωναῖς οὐ πείθομαι, καὶ γὰρ ἄλλου εἰσὶ θεοῦ.

{ΑΔ.} Ἐὰν οὖν δεῖξω ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀποστόλου, παύη βλασφημῶν;

{ΜΚ.} Οὐ γὰρ ὑπακούω οὔτε νόμῳ οὔτε προφήταις.

{ΑΔ.} Ἀλλὰ τῷ εὐαγγελίῳ ἢ οὐ;

{ΜΚ.} Πείθομαι.

{ΑΔ.} Ἀναγινώσκω καὶ δείκνυμι ὅτι ὁ μὴ δεχόμενος νόμον καὶ προφήτας οὐδὲ τὸ εὐαγγέλιον δέχεται. λέγει δὲ οὕτως ὁ Χριστός· <ἄνθρωπος τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δὲ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο εἰς τὸν πυλῶνα ἠλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἔλειχον τὰ τραύματα αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπ' ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ἄδῃ. ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὄρα Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Ἀβραάμ δὲ εἶπε· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὁδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ὑμῶν καὶ ἡμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ ἐνταῦθα διαβῆναι πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν ὦδε διαπερῶσιν. ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς μου· ἔχω γὰρ ἐκεῖ πέντε ἀδελφούς·

ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τοῦτον τὸν τόπον τῆς βασάνου. λέγει αὐτῶ· ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ, ἀλλ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν πορευθῆ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. ὁ δὲ εἶπεν· εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἤκουσαν, οὐδ' ἂν τις ἐκ νεκρῶν ἀπέλθῃ ἀκούσουσιν αὐτοῦ>. τίς οὖν ἀναστάς ἐκ νεκρῶν ἐδίδαξε τὰ ἐν τῇ κρίσει εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ Χριστός; ὅσοι οὖν οὐκ ἐδέξαντο Μωσέα ἢ τοὺς προφήτας οὐδὲ τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν ἐδέξαντο.

{ΜΚ.} Ἐν τῷ ἄδη εἶπεν εἶναι τὸν Ἀβραάμ, οὐκ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

{ΑΔ.} Ἀνάγνωθι ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἄδη λέγει τὸν Ἀβραάμ.

{ΜΚ.} Ἀπὸ τοῦ συνομιλεῖν αὐτῶ τὸν πλούσιον δείκνυνται ὁμοῦ ὄντες.

{ΑΔ.} Τὸ ὁμιλεῖν πρὸς ἀλλήλους ἤκουσας, τὸ δὲ λεγόμενον χάσμα μέγα οὐκ ἤκουσας; τοῦ γὰρ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς τὸ μέσον χάσμα λέγει.

{ΜΚ.} Δύναται οὖν τις ἀπὸ τῆς γῆς ἕως οὐρανοῦ ὄραν; ἀδύνατον. ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἰδεῖν δύναται τις ἀπὸ γῆς, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ ἄδου εἰς τὸν οὐρανὸν ὄραν· εἰ μὴ δῆλον ὅτι φάραγξ ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

{ΑΔ.} Οἱ σωματικοὶ ὀφθαλμοὶ τὰ ἔγγιστα μόνον πεφύκασιν ὄραν, οἱ δὲ ψυχικοὶ εἰς μῆκος ἀποτείνονται, καὶ δῆλον ὅτι τὸ σῶμα ἐντεῦθεν ἀποθέμενοι τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν ὄρωσιν ἀλλήλους. πρόσσχος γὰρ πῶς λέγει τὸ εὐαγγέλιον ὅτι <ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ>.

**** εἰς τὸν οὐρανὸν πέφυκεν ἐπαίρειν καὶ οὐκ εἰς τὴν γῆν.

{ΕΥΤΡ.} Ὁ Χριστός, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, διδάσκων τὴν διαφορὰν τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων, ἐνταῦθα ὑποτίθεται τὸν πένητα καὶ τὸν πλούσιον. τί γὰρ ἕτερον ἔσται ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἢ δηλονότι ἀγαθόν; ἢ τί ἕτερον ἔσται ἢ γέεννα καὶ ἢ καταδίκη εἰ μὴ κακόν;

καθὼς ἀνεγνώσθη ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· <τέκνον>, φησί, <μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὅδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι>. τηλαυγῶς δὲ καὶ τοὺς μὴ πιστεύοντας Μωσεῖ καὶ τοῖς προφήταις, τούτους μὴδὲ τῷ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντι πιστεῦειν ἀπεφήνατο.

{MK.} Ἡμεῖς προφήτας καὶ νόμον οὐ δεχόμεθα, οὐδὲ γὰρ εἰσι τοῦ ἡμετέρου θεοῦ· δεχόμεθα δὲ τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὸν ἀπόστολον.

{ΑΔ.} Ποῖον ἀπόστολον; πολλοὺς γὰρ ἔσχε ἀποστόλους ὁ Χριστός.

{MK.} Παῦλον.

{ΑΔ.} Πόθεν ἔγνωσ ὅτι Παῦλος ἀπόστολός ἐστιν; εἰ μὲν γὰρ ἔχεις ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸ ὄνομα αὐτοῦ γεγραμμένον, δεῖξον, εἰ δ' οὐδαμοῦ ἔχεις τοῦτο γεγραμμένον, πόθεν ἔμαθες ὅτι ἀπόστολός ἐστιν;

{MK.} Αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ γράφει λέγων· <Παῦλος, ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ>.

{ΑΔ.} Οὐδεὶς περὶ αὐτοῦ μαρτυρῶν ἀξιόπιστός ἐστιν, αὐτὸς γὰρ Παῦλος λέγει <ὅτι οὐχ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν ἐστι δόκιμος>· οὐδέ τις ἕτερος αὐτῷ ἐμαρτύρησεν οὔτε τὸ εὐαγγέλιον. πόθεν οὖν ὅτι οὗτος ἀπόστολος;

{MK.} Ὑμεῖς πόθεν αὐτὸν ἔγνωτε ἀπόστολον; οὔτε γὰρ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἀναγράφεται.

{ΑΔ.} Πρόσταξον ἀναγνωσθῆναι τὰς τῶν ἀποστόλων πράξεις καὶ τὰς ἐπιστολάς, καὶ εὐρήσεις αὐτὸν μαρτυρούμενον, πῆ μὲν ὡς <σκεῦος ἐκλογῆς> ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ὁμολογούμενον, πῆ δὲ ὑπὸ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου γεγραμμένον· <κατὰ τὴν σοφίαν>, φησί, <τὴν δεδομένην τῷ ἀδελφῷ μου Παύλῳ>.

{ΕΥΤΡ.} Δέχεσθε, Μάρκε, τὰς τῶν ἀποστόλων πράξεις καὶ μαθητῶν λεγομένων ὡς ἀληθῆ ἢ οὐ;

{MK.} Ἡμεῖς πλέον τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀποστόλου οὐ δεχόμεθα.

{ΕΥΤΡ.} Αἱ πράξεις καὶ αἱ ἐπιστολαὶ ποίων ἀποστόλων εἰσὶν; μέμνημαι γὰρ ὅτι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ιβ' εἰσὶ καὶ οβ'.

{ΑΔ.} Τῶν ἐγγεγραμμένων ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἐκείνων εἰσὶ καὶ αἱ πράξεις καὶ αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὰ εὐαγγέλια καί, εἰ βούλει, ἀναγινώσκω πῶς καὶ εὐαγγελίσασθαι ἀπεστάλησαν.

{ΕΥΤΡ.} Ανάγνωθι.

{ΑΔ.} Αναγινώσκω ἐκ τοῦ εὐαγγελίου· <συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα, ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρῦσαι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι>. καὶ ὑποβὰς μετ' ὀλίγον λέγει· <ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ πόλεις καὶ κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ>.

{ΕΥΤΡ.} Πῶς, Μάρκε, τοὺς μὲν ἀποσταλέντας ὑπὸ Χριστοῦ εὐαγγελίσασθαι καὶ κηρῦξαι οὐ δέχεσθε, οὗ δὲ ἀποδείξεις μὴ προφέρετε, τοῦτον δέχεσθε; καὶ Ματθαῖον μὲν καὶ Ἰωάννην, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα ἀναγέγραπται, ἐκφραυλίσετε, οὓς καὶ ὁ Χριστὸς κηρῦξαι καὶ εὐαγγελίσασθαι ἀπέστειλε, Παῦλον δέ, οὗ οὐδεμίαν ἀπόδειξιν ἔχετε, τοῦτον δέχεσθε; καὶ πῶς οὐ γελοῖον; λέγε δὴ τοῦτο· ἐκήρυξαν καὶ εὐηγγελίσαντο ἢ οὐ;

{ΜΚ.} Ἐκήρυξαν.

{ΕΥΤΡ.} Ἐγγράφως ἐκήρυξαν καὶ εὐηγγελίσαντο, ἢ ἀγράφως;

{ΜΚ.} Ἀγράφως.

{ΕΥΤΡ.} Σφόδρα ἠλίθιον τοὺς μὲν ἀποσταλέντας κηρῦξαι καὶ εὐαγγελίσασθαι, τούτους <ἀγράφως> κηρῦξαι φάσκειν, τὸν δὲ μὴ ἀποσταλέντα Παῦλον ἐγγράφως δεδιδαχέναι φάσκειν. εἰκὸς οὖν ὅτι τοῖς τότε μόνον ἀκούουσι τὴν σωτηρίαν ἐκήρυσσον, τοῖς δὲ μετὰ ταῦτα οὐδεμίαν ἔννοιαν παρέσχον· τὰ γὰρ ἀγράφως λεγόμενα παύεται μετ' ὀλίγον, οὐκ ἔχοντα τὴν ἀπόδειξιν.

{ΑΔ.} Πῶς δὲ καὶ τὸν Χριστὸν υἱὸν θεοῦ ἴσασιν; ἀποκρινάσθωσαν· εἰ μὲν γὰρ δέχονται τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας τοὺς προκηρῦσσοντας, εὖ ἂν ἔχοι· ἀπ' ἐκείνων γὰρ ἐκηρῦσσετο ὅτι μέλλοι ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐνανθρωπεῖν καὶ σταυροῦσθαι καὶ σώζειν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· εἰ δὲ μὴ δέχονται τοὺς προκηρῦσσοντας καὶ ὑποδεικνύντας, πόθεν αὐτοῖς γνῶναι ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς υἱὸς θεοῦ ἐστίν;

{ΕΥΤΡ.} Πόθεν ἔγνωτε ὅτι υἱὸς θεοῦ ἐστίν;

{ΜΚ.} Ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀποστόλου.

{ΑΔ.} Καίτοι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ οὐ λέγει αὐτὸν υἱὸν θεοῦ, ἀλλ' υἱὸν ἀνθρώπου.

{ΜΚ.} Ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λέγει ὁ Χριστός· <τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; λέγουσιν οἱ μαθηταί· Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα; ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος εἶπε· τὸν Χριστόν>.

{ΑΔ.} Πέτρος, Ἰουδαῖος ὢν καὶ νομομαθής, τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν κηρυσσόμενον Χριστὸν προσδοκῶν, ἔφη αὐτὸν Χριστόν, ὃν καὶ προήκουσεν.

{ΕΥΤΡ.} Πέτρος, οὐχ ὡς αὐτὸς τεθεικῶς αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦτο, οὐδὲ ὡς ξένον, ἀλλ' ὡς ἤδη προακηκῶς, φάσκει τὸν Χριστόν. τοῦτο δέ σου πυθέσθαι βούλομαι· Πέτρος ἐστὶν ὁ γράψας τὸ εὐαγγέλιον; πῶς οὖν ἔφασκες αὐτοῦς ἀγράφως δεδιδασχέναι;

{ΜΚ.} Οὐ Πέτρος ἔγραψεν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς τὸ εὐαγγέλιον.

{ΕΥΤΡ.} Ψευδὲς οὖν τὸ ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὅτι τοὺς ἰβ' ἀπέστειλεν εὐαγγελίσασθαι. ἄλλως δὲ οὐδ' ἀπόδειξιν ἔσχες ὅτι Παῦλος ἀπόστολος ἦν, ἢ ὅτι υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ Χριστὸς λέγεται. πῶς γὰρ οὐκ ἂν εἶεν ἀληθεῖς οἱ ὑπ' Ἀδαμαντίου λεγόμενοι λόγοι; τὰ πάσαι γὰρ ὑποσχεθέντα καὶ πρὶν ἢ γενέσθαι κηρυσσόμενα καὶ πιστευόμενα ἦν προσδοκώμενα.

{ΑΔ.} Φάσκει ξένον εἶναι τὸν Χριστὸν καὶ μηδὲ εἰς ἔννοιάν τινος πώποτε ἀφιγμένον· ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ οὕτως οὐχ ὁ ὑπὸ τῶν προφητῶν, φησί, κηρυχθεὶς ἐστίν, ἀλλ' ὁ πᾶσιν ἄγνωστος. ἀναγκαῖον οὖν πρῶτόν ἐστιν ἀκριβῶς ἐξετάσαι τίνι δεῖ πιστεύσαντας οὕτως δέξασθαι τὰ ὑπ' αὐτοῦ προστεταγμένα. οὔτε γὰρ, ὡς φασιν, ὑπό τινος τελείως διδάξαντος αὐτοῦς τὰ περὶ αὐτοῦ μαρτυρεῖται, οὔτε μὴν περὶ ἑαυτοῦ λέγων ἀξιόπιστος ἦν ὁ ἄγνωστος, ὡς αὐτὸς εἶπεν· <εἰ ἐγὼ περὶ ἑμαυτοῦ μαρτυρῶ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν

ἀληθής· οὐδὲ γάρ, ὡς ἔτυχεν, ἀπλῶς τινι περὶ ἑαυτοῦ λέγοντι δεῖ πιστεύειν, ἐπεὶ τοὶ πᾶσιν ἐξέσται τὸ αὐτὸ ποιοῦσι πιστεύεσθαι, τὸ δὲ εὐαγγέλιον νομισθεῖη λόγον ἄγνωστον μηδὲ ἐλπισθέντα ποτὲ μήτε προσδοκηθέντα κατ' αὐτοὺς κηρῦσον. πῶς δὲ λέγει τὸν Χριστὸν γεγραφεῖναι τὸ εὐαγγέλιον; οὐ γὰρ ὡς περὶ αὐτοῦ ὁ γράψας τὸ εὐαγγέλιον ἐσήμανε, σημαίνει ὃν κηρῦσσει Χριστὸν Ἰησοῦν, οὔτε ὁ γράψας περὶ αὐτοῦ μαθῶν, τοῦτον κηρῦσσει τὸν κατ' αὐτοὺς ξένον· οὐδαμῆ γὰρ αὐτῶν ἐστὶν εὐρεῖν ὅτι ὁ σωτὴρ ἐδίδαξέ τινα ὅτι Χριστὸς εἰμι ξένος.

{ΜΚ.} Ὁ Χριστὸς καὶ Παῦλος, εἰ ἦσαν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἀποσταλέντες, οὐκ ἂν κατέλυσαν τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας.

{ΑΔ.} Τίνα τρόπον Χριστὸς λύει καὶ ὁ ἀπόστολος; φρασάτω.

{ΜΚ.} Τὸν νόμον λύει, τὴν κόλασιν ἀνατρέπει, ἀναιρεῖ τὴν κρίσιν.

{ΑΔ.} Μηδενὸς οὖν μηκέτι <κολασθησομένου> μήτε κριθησομένου, τίς χρεῖα φεύγειν ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ μήτε κρίνοντος μήτε ἀπειλοῦντος κολάζειν; καὶ πῶς ἔτι λελυμένων τούτων· <οὐαὶ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται>; ἢ πῶς· <ὁ ταράσσω ἡμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα ὅστις ἂν ἦ>;

{ΜΚ.} Τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἀνατρέπει.

{ΑΔ.} Δῆλον οὖν ὡς τὰ ἐναντία τῶν προστεταγμένων γίνεσθαι βούλεται. ἀλλ' ἐναντίον ἐστὶ <τῷ οὐ μοιχεύσεις τὸ> μοιχεύειν, τῷ <οὐ φονεύσεις τὸ> φονεύειν, ὁμοίως δὲ καὶ τῷ μὴ κλέπτειν τὸ κλέπτειν. εἰκὸς οὖν ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ ἐντάλματα ἀνετρέπησαν. πῶς οὖν ἀνέτρεψεν ὁ Χριστὸς τὸν νόμον; λεγέτω. ἐν γὰρ τῷ νόμῳ γέγραπται· <οὐ μοιχεύσεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις> καὶ τὰ ἑξῆς. λεγέτω τοίνυν τί τούτων ἀνέτρεψε; τίني προστάττει μοιχεύειν, ὅς γε καὶ τὸ μόνον ἰδεῖν πρὸς ἐπιθυμίαν ὡς πορνείαν ἀπέιρηκε; τίνα φονεύειν ἐκέλευσεν ὁ λέγων μηδὲ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ ἀνθρώπῳ; τίνα κλέπτειν ἐδίδαξεν ὁ σωτὴρ ἵνα ἀντιπράξῃ τῷ νομοθετήσαντι; ταῦτα γὰρ τὰ προστάγματα τοῦ σωτῆρος οὐκ εἰσὶ ξένα, ἀλλ' ἐκ νόμου καὶ προφητῶν. φάσκει γὰρ ὁ σωτὴρ· <ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ>, λέγοντος τοῦ παλαιοῦ γραμματος· <εἶπατε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ βδελυσομένοις· ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστε>. τοῦ νόμου πάλιν λέγοντος· <μὴ κλέψῃς>, ὁ σωτὴρ ἔλεγε· <πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς>. τὸ δὲ διδόναι τοῖς πτωχοῖς οὐ ξένον ἐστὶ δίδαγμα, ἀλλ' ἐκ τῆς παλαιᾶς διαθήκης προστεταγμένον. <μὴ ἀπόσχη>, φησὶν, <εὖ ποιεῖν ἐνδεῆ ἡνίκα ἂν ἡ χεὶρ σου ἔχη βοηθεῖν>, καὶ τὸ <ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν>, ὑπὸ τοῦ σωτῆρος λεγόμενον οὐκ ἔστι ξένον, ἀλλ' ἐν τοῖς προφήταις διεσταλμένον· <ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν, καὶ ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν>. καὶ τί δεῖ μηκύνειν τὸν λόγον; φανερώς γοῦν τοῦ σωτῆρος πληρῶσαι ἐλθόντος τὸν νόμον, οὗτοι καταλύειν φάσκουσι.

{ΜΚ.} Τοῦτο οἱ Ἰουδαῖοι ἐγραψαν, <τὸ οὐκ ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἀλλὰ πληρῶσαι>· οὐχ οὕτως δὲ εἶπεν ὁ Χριστός, λέγει γὰρ· <οὐκ ἦλθον πληρῶσαι τὸν νόμον ἀλλὰ καταλῦσαι>.

{ΑΔ.} Ἔστι καὶ τοῦτο τῆς ὑμετέρας τόλμης ὡσπερ τὰ λοιπὰ καὶ τοῦτο ἐναλλάξει. ἀλλὰ γοῦν παρὶτω ὁ ἀπόστολος ἐλέγχων ὑμῶν τὴν ῥαδιουργίαν.

{ΜΚ.} Φανερώς λέγει ὁ σωτῆρ· <ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν> τὸ καινὸν τῷ παλαιῷ οὐκ ἴσον, λέγει γὰρ πάλιν ὁ σωτῆρ· <βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς νέους καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται>. τὸ καινὸν οὐκ ἔστι πλήρωμα τοῦ παλαιοῦ, πάλιν γὰρ λέγει ὁ σωτῆρ· <οὐδεὶς ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἱματίῳ παλαιῷ>. οὐκ ἔστι πλήρωμα νόμου οὐδ' ὁ Χριστὸς οὐδ' ὁ ἀπόστολος.

{ΑΔ.} Ὅρα, ἱερώτατε Εὐτρόπιε δικαστά, ὅπως τὰ καλῶς διεσταλμένα κακῶς λεξιθηρῶν προφέρει. πρόσταξον ἀναγνωσθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, καὶ γνωσθήσεται περὶ ποίας ἐντολῆς καινῆς ἐντέταλται ὁ σωτῆρ.

{ΕΥΤΡ.} Ἀναγνωσθήτω.

{ΑΔ.} Ἀναγνώσομαι· <ἐντολὴν>, φησί, <καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ὁ πατήρ ἠγάπησεν ὑμᾶς>.

{ΕΥΤΡ.} Δῆλον ὅτι τὴν ἀγάπην ὠρίσατο εἶναι καινὴν ἐντολὴν.

{ΑΔ.} Τὸ καινὸν οὐχὶ καὶ ξένον ἔστι τοῦ προὑπάρχοντος παλαιοῦ.

{ΜΚ.} Τὸ παλαιὸν τοῦ νόμου τοῦ δημιουργοῦ ἔστι, τὸ δὲ καινὸν τοῦ ἀγαθοῦ· <οὐδεὶς γάρ>, φησὶν, <ἐπιβάλλει ἀπὸ ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ>.

{ΑΔ.} Πῶς ἔσται τὸ καινὸν ῥάκος τοῦ παλαιοῦ ἱματίου ξένον, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας οὔσης προβάτων φύσεως, ἐξ ἧς ὑφαίνονται τὰ ἔρια; ἀλλὰ καὶ ἡ τέχνη ἢ ἐριουργικὴ μία καὶ <ἢ> αὐτὴ ὑπάρχει ἢ ποιοῦσα καὶ τὰ παλαιὰ καὶ τὰ καινά. ἀλλ' οὖν γε καὶ ὁ οἶνος ἐκ τῆς αὐτῆς ἀμπέλου, καὶ ὁ παλαιὸς καὶ ὁ νέος προφέρεται. ἵνα δὲ σαφέστερον ἐπιστήσω ὡς ὅτι οὐδὲν ξένον ἐνετείλατο ὁ σωτῆρ λέγων· <ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους>, ἀναγινώσκω τὰ ἐν τῷ νόμῳ διεσταλμένα· <ἀγαπήσεις>, φησί, <κύριον τὸν θεὸν ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου> καὶ δευτέρον· <τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν>.

{ΜΚ.} Πῶς οὖν ὁ ἀπόστολος λέγει· <εἰ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις, τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν· ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά>;

{ΑΔ.} Δείξον ποίαν κτίσιν καινήν ἔκτισεν, ἢ ποῖον οὐρανὸν καινὸν ἢ ποίαν γῆν καινήν, ποῖον δὲ ἄνθρωπον καινόν. ἢ οὐ νοεῖς ὅτι τῆς αὐτῆς οὐσίας ὑφεστώσης, τὰ παλαιὰ ἀνανεούμενα καινὰ προσαγορεύεται;

{ΕΥΤΡ.} Τὰ καινὰ τῶν παλαιῶν οὐ ξένα τῇ ὕλη ὑπάρχει, οὐδ' ἀλλότρια· ὡς εἴ τις βούλοιτο τὸ παλαιωθὲν τῶν σκευῶν ἀναπλάσαι καὶ αὐθις χρησάμενος τῇ τέχνῃ ἀνασκευάσαι καὶ καινουργῆσαι τὸν ἄργυρον, οὐ λέξει ξένον εἶναι τῇ ὕλη τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ. καὶ ἦν ἔδοξας ξένην καὶ καινήν προφέρειν ἀπόδειξιν εὐρεθήσεται ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένη, καὶ ἀνόητον τὸ λέγειν ξένον θεὸν καὶ ξένα δογματίζοντα.

{ΑΔ.} Ἐκδηλότερον ἐπιστήσει σε Παῦλος ὅτι πλήρωμα τοῦ νόμου ἐστὶν ἡ ἀγάπη· καί, εἰ βούλει, ἀναγινώσκω τὴν περικοπὴν οὕτω φάσκοντος· τὸ γὰρ <οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις>, φησὶν, <οὐ κλέψεις καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιούται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται. πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη>.

{ΜΚ.} Τὸ ἀνακεφαλαιωθῆναι λύσιν δηλοῖ τοῦ προτέρου.

{ΕΥΤΡ.} Ἦκουσα τοῦ ἀποστόλου, πλήρωμα τοῦ νόμου φάσκοντος, εἰ γὰρ τὸ ἐλλεῖπον πληροῦνται, οὐκ ἤδη τὸ προὸν ξένον ἐστὶ τοῦ ἐπιπληρουμένου, ἀλλὰ συγκιρνώμενον, καὶ τὸ ἀνακεφαλαιούμενον οὐ ξένον ἔσται τοῦ προτέρου.

{ΑΔ.} Σαφέστερόν σε πείσει ὁ σωτὴρ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, προσελθόντος αὐτῷ τινός· <Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας>, φησὶ, <ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπε δὲ Ἰησοῦς· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός· ὁ δὲ ἔφη· τὰς ἐντολάς οἶδα· μὴ φονεύσης, μὴ μοιχεύσης, μὴ κλέψης, μηδὲ ψευδομαρτυρήσης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. καί, φησὶν, ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἐν σοὶ λείπει πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ>.

{ΕΥΤΡ.} Ὅρα, Μάρκε, πάντας τοὺς ἀκροατὰς τεθηπότας ἐπὶ ταῖς

παραδόξοις ἀποδείξεσιν. ὁ ἐλθὼν, ὡς ἔφη, λῦσαι τὸν νόμον καὶ ξένα δογματίζων, ἔφασκεν· <ἐν ἔτι σοι λείπει ἵνα κομίση θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ>; οὐκοῦν τηλαυγῶς τὸ ἐν τῶν λοιπῶν πλήρωμα ἀπεφήνατο, πάνυ γὰρ καὶ ὁ ἀπόστολος συνάδει τῷ λόγῳ τούτῳ τὸ ἐν τῶν πολλῶν πλήρωμα ἐκθέμενος, τὴν ἀγάπην.

{ΑΔ.} Πρωτότυπον ὁμολογεῖ ὁ ἀπόστολος τὸν νόμον τοῦ εὐαγγελίου, λέγων· <ταῦτα μὲν τύπος συνέβαιεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν>.

{ΜΚ.} Οὐχ οὕτως γέγραπται, [οὐ] λέγει γάρ· <ταῦτ' ἀτύπως συνέβαιεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν>.

{ΕΥΤΡ.} Ποία [γὰρ] ἀκολουθία ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ σώζεσθαι δύναται; τύπου γὰρ προάγοντος ἐξ ἀνάγκης [καὶ] νουθετεῖσθαι τοὺς ὀρῶντας, ἄτυπος δὲ νουθεσία οὐκ ἂν ποτε δειχθεῖη.

{ΑΔ.} Εἰ οὖν παρίσταται τῇ ἀγκυνοῖα τῇ σῆ, βραχὺ τι προσκαρτε-
ρήσας ἄκουε τοῦ ἀποστόλου τοῦ ὑπ' αὐτῶν προκομισθέντος, ὅπως
μάθῃς τὴν τούτων ἀνοησίαν· ὁ γὰρ σχέτλιος Μαρκίων, ῥαδιουργήσας
τὰ κατὰ τὸν ἀπόστολον, οὐ παντάπασιν ἀπήλειψε, καὶ οὗτοι μέχρι
τοῦ δεῦρο περιαιροῦσιν ὅσα ἂν μὴ συντρέχη τῇ αὐτῶν γνώμη. ὅσα
οὖν μὴ νοήσαντες κατέλειψαν ἑαυτοῖς ἐναντιούμενα, ταῦτα ὥσπερ
ἐπιφυλλίδας ἀναλεξάμενος ἐκ τῶν ἀποστολικῶν καὶ προφητικῶν
φωνῶν, προφανῶς τῇ σῆ συνέσει ἐπιδείξομαι. λέγει δὲ οὕτως ὁ ἀπό-
στολος· <αἱ γυναῖκες ἐν ἐκκλησίᾳ σιγάτωσαν, οὐ γὰρ ἐπιτέ-
τραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ
νόμος λέγει>. καὶ πάλιν λέγει· <τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς
ὑμᾶς. ἐπὶ στόματος δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν
ῥῆμα>. ὁμοίως δὲ καὶ ἐνταῦθα ἀναμφιλέκτως ἀκολουθεῖν φαίνεται
τῷ νόμῳ ὁ ἀπόστολος, ὅταν λέγῃ· <τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ
γεγραμμένος· κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος· (ποῦ σου, θά-
νατε, τὸ νίκος*>;) λεγέτωσαν ποῦ γέγραπται αὐτοῖς οὗτος ὁ λόγος,
εἰ μὴ ἐν νόμῳ καὶ προφήταις· ὡς οὖν καταλελυμένου τοῦ νόμου φησὶ
γενήσεσθαι τὸν ἐκεῖ γεγραμμένον λόγον, ἢ πληρωθησομένου; τῶν γὰρ
μὴ ἐνδεχομένων ἐστὶ καὶ καταλύειν τὸν νόμον καὶ φάσκειν [τὸν νόμον
καὶ] τὰ ἐν αὐτῷ γεγραμμένα ἔσεσθαι [λέγειν]. Ἐφεσίους δὲ ἐπιστέλλων
φησὶ· <μνημονεύοντες ὅτι ποτὲ ὑμεῖς, τὰ ἔθνη, οἱ λεγόμενοι
ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειρο-
ποιήτου, ὅτι ἦτε ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλ-
λοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν δια-
θηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ
κόσμῳ· νυνὶ δὲ ὑμεῖς, οἳ ποτε ὄντες μακρὰν, ἐγενήθητε
ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ>. ποίας οὖν ἐπαγγελίας ἐνταῦθα

μέμνηται, ἥς οἱ ξένοι χωρὶς Χριστοῦ ὑπάρχουσιν; ἢ ἄς ὁ κατ' αὐτοὺς ξένος καὶ ἄγνωστος ἐπηγγείλατο θεός; καὶ πότε ἐπηγγείλατο ὁ μηδέποτε φανείς πρὸ τῶν Τιβερίου Καίσαρος χρόνων; ἢ πῶς ἄγνωστος αὐτοῖς ἦν ὁ πρότερον λαλῶν καὶ ἐπαγγελόμενος; σαφῶς διδάσκει, τοὺς ξένους τῆς διαθήκης τοῦ Ἰσραὴλ ἀθέους φάσκων εἶναι. καὶ πάλιν λέγει· <ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί>. εἰ γὰρ ὁ ξένος καὶ πρῶτον νῦν φανείς οὔτε ἐγνώσθη τινὶ πρότερον, οὔτε ἐπηγγείλατο, δῆλον ὅτι ὁ ἐπαγγειλάμενος οὐδεὶς ἕτερός ἐστιν ἢ ὁ δημιουργός. ἐνδηλότερον δὲ ἐπιστῆσαι βούλομαι ὅτι Χριστὸς ἐκ νόμου καὶ προφητῶν κατήγγελλται, ὡς αὐτὸς ὁ σωτὴρ περὶ Ἰωάννου λαλῶν φησιν· <οὗτός ἐστι περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ, ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου>. ταύτης οὖν διὰ τῶν προφητῶν γενομένης τῆς ὑποσχέσεως ὥστε πρόδρομον κυρίου ἀποσταλῆναι πρὸ προσώπου αὐτοῦ, τὸν ἐτοιμάσοντα τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ Ἰωάννην, ἔχουσι δεῖξαι ἕτερόν τινα οὐ πρὸ προσώπου ἐκεῖνος ἀπεστάλη; εἰ γὰρ ἐλήλυθεν ἕτερός τις πρὸ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ πεμφθείς, δεικνύτωςαν, εἰ δὲ οὐδεὶς ἕτερος πέφηνεν εἰ μὴ μόνος ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ πρὸ προσώπου τούτου πάρεστιν Ἰωάννης, φανερόν ὅτι τότε ἦν πεπληρωμένη ἢ ποτε ἐπηγγελημένη ὑπόσχεσις, καὶ οὐδενὸς ἄλλου θεοῦ ἐστιν ὁ Χριστὸς ἢ τοῦ δημιουργοῦ [θεοῦ] οὐ καὶ οἱ προφῆται ὑπῆρχον καὶ ὁ νόμος. ὁ δὲ ἀπόστολος οὐχὶ τηλαυγῶς ἐκ νόμου κηρύσσει τὸν Χριστόν, λέγων Κορινθίοις ὅτι <οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ> τῆς <θαλάσσης διῆλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωσῆν ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός>; τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε τὴν ἄνοιαν τούτων, ἀναγινωσκόντων μὲν ταῦτα καὶ μὴ συνιέντων; ἔὰν δὲ τις παραθῇ

τούτω τῷ ῥητῷ τό· <<τὸ> πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστός>; ὅπερ πάσχα ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ νενομοθέτηται.

{ΜΚ.} Ταῦτα μὲν ἤκουσας τοῦ ἀποστόλου, ἐκεῖνα δὲ οὐκ ἤκουσας λέγοντος· <ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, Ἀδάμ, εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος, κύριος, εἰς πνεῦμα ζωοποιούν· ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος, κύριος, ἐξ οὐρανοῦ>;

{ΑΔ.} Σαφῶς ὁ ἀπόστολος ἔδειξε καὶ τὸν πρῶτον, Ἀδάμ, καὶ τὸν δεύτερον, κύριον, τοῦ αὐτοῦ θεοῦ καὶ οὐχ ἑτέρου τινός· εἰ γὰρ οὕτως γέγραπται· <πρῶτος ἐκ γῆς χοϊκός ἄνθρωπος, Ἀδάμ, καὶ ὁ δεύτερος ἐξ οὐρανοῦ, κύριος>, περισσὴ ἐστὶν ἡ μυθοποιΐα. καὶ γὰρ τὸ γεγραμμένον οὐκ ἀλλαχῆ ἢ ἐν τῷ νόμῳ εὑρεθήσεται γεγραμμένον· καὶ ὁ οὐρανὸς δέ, ὅθεν ὁ κύριος ἦλθεν, οὐχ ἑτέρου δείκνυται ὢν θεοῦ ἀλλ' ἢ τοῦ δημιουργοῦ.

{ΕΥΤΡ.} Οὐρανοὺς κέκτηται ὁ ἀγαθός;

{ΜΚ.} Οὐ τοὺς τοῦ δημιουργοῦ.

{ΕΥΤΡ.} Παροικεῖ οὖν τῷ δημιουργῷ;

{ΜΚ.} Ἰδίους ἔχει οὐρανοὺς ὁ ἀγαθός.

{ΕΥΤΡ.} Δέδεικται οὖν καὶ ὁ ἀγαθὸς δημιουργὸς ὢν οὐρανῶν.

{ΜΚ.} Ἐκεῖνοι οἱ τοῦ ἀγαθοῦ οὐρανοὶ ἀχειροποίητοι καὶ ἀγέννητοι.

{ΑΔ.} Οὐκοῦν, εἰ ἀγέννητοι, καὶ ἀνονόμαστοι· τὸ γὰρ ἀγέννητον καὶ ἀνονόμαστον. ἄλλως δὲ καὶ αὐτοματισμὸν δογματίζουσι κατὰ τὸν Ἐπίκουρον.

{ΜΚ.} Πῶς;

{ΕΥΤΡ.} Ὁ ἀπόστολος ἔφη· <ὁ δεύτερος, ἐξ οὐρανοῦ>, (καθ' ὑμᾶς*) <κύριος>· ποίου οὖν οὐρανοῦ, ἀναγκαῖόν ἐστι ζητῆσαι. εἰ μὲν τοῦ δημιουργοῦ, φαίνεται καὶ ὁ Χριστὸς τοῦ δημιουργοῦ ὢν· εἰ δὲ ἐξ ἄλλου οὐρανοῦ, ὡς φῆς, ζητεῖν χρὴ εἰ ἀγέννητον ἀγενήτου διαφέρειν δύναται.

{ΑΔ.} Ἴσως κατ' αὐτούς, (ὅπερ ἀδύνατον*). εἰ δὲ καὶ τοῖς οὐρανοῖς τοῦ δημιουργοῦ οὐκ ἀποκέχρηται, ἀλλ' οὖν γε τοῖς ὀνόμασι.

πόθεν γὰρ ἔσχον τὸ ὄνομα τοῦ οὐρανοῦ; ἢ δῆλον ἀπὸ τοῦ νόμου; οὕτω γὰρ λέγει· <ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν>. σκοπεῖ δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἀσεβὲς τόλμημα, πῶς παρεχάραξαν τὴν γραφήν. τὴν γὰρ κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ἀνελεῖν βουλόμενοι, ἐνήλλαξαν τό· <ὁ δεῦτερος ἄνθρωπος> καὶ ἐποίησαν· <ὁ δεῦτερος, κύριος>, οὐκ ἰδόντες ὅτι ἢ ἐξ ἀνάγκης ὁμολογήσειν αὐτοὺς καὶ τὴν κατὰ σάρκα τοῦ πνευματικοῦ Χριστοῦ γένεσιν, ἢ μεταγενέστερον αὐτὸν τοῦ Ἀδάμ ὁμολογήσαι. τὸ γὰρ <ἐγένετο ὁ πρῶτος> καὶ <ὁ δεῦτερος> ἀκούοντες, τί ἕτερον ἢ τοῦτο νοοῦμεν· εἰ ἐκεῖνος μὲν πρῶτος ἐγένετο, ὁ δὲ κύριος δεῦτερος, ἀκόλουθόν ἐστι νοεῖν μεταγενέστερον τὸν κύριον τοῦ Ἀδάμ; πάλιν γὰρ Κορινθίους ὁ ἀπόστολος γράφων φησὶν ὅτι <ὁ θεός, ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμπαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης αὐτοῦ ἐν προσώπῳ Χριστοῦ>. τίς οὖν ὁ εἰπὼν θεὸς ἐκ σκότους φῶς λάμπαι, καὶ τίνι εἰπὼν, καὶ πότε, ἀκριβῶς ζητήσαντες, εὐρήσομεν καὶ τίνα κηρύσσει ὁ ἀπόστολος θεὸν καὶ πόθεν ἐστὶ τὸ δοθὲν ἡμῖν ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ φῶς. εἰ μὲν γὰρ ὁ κατ' αὐτοὺς ἀναπλασάμενος ἀγαθὸς θεὸς ἐστὶν ὁ τοῦτό τινι ἢ τισιν εἰπὼν (εὐρίσκεται ἄγνωστος ὢν καὶ) δειχθῆναι δεῖ πότε ἢ τί ἢ τισιν εἶπε. καὶ εἰ εἶπε, ψευδὲς τὸ λέγειν ἄγνωστον καὶ μηδέποτε πεφανερωμένον, μηδὲ εἰς ἔννοιάν τινος ἀφικόμενον αὐτὸν ὑπάρχειν. εἰ γὰρ καὶ πρότερον ἐλάλει τε καὶ ἐπηγγέλλετο, οὔτε ἄγνωστος ἦν, οὔτε τότε πρῶτον, ὡς φασιν, ἐπὶ Τιβερίου κατελθὼν ἐφάνη ἐν Καφαρναούμ. εἰ δὲ οὐκ ἦν οὗτος ὁ ὑποσχόμενος τὸ φῶς, ἀλλ' ὁ δημιουργός, ἐκεῖνου δηλονότι ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς οἱ φωτιζόμενοι, καὶ ὁ Χριστὸς οὗ ἐν προσώπῳ λάμπει τὸ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ φῶς. (ὁ γὰρ ἀγαθός, φησὶν, ἄγνωστος ἦν.)

Ἐφεσίοις δὲ ἐπιστέλλων ὁ ἀπόστολός φησι· <καὶ ἐλθὼν εὐηγγελί-
 σατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς, ὅτι δι' αὐτοῦ
 ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς
 τὸν πατέρα>. τίνας ἡμεῖς μὲν μακρὰν ὑπῆρχομεν, Ἰουδαῖοι δὲ ἐγγύς;
 ἄρὰ γε <τοῦ> κατ' αὐτοὺς ξένου καὶ ἀγνώστου θεοῦ; καὶ πῶς ἐκείνου
 ἐγγύς Ἰουδαῖοι ὑπῆρχον ὃν ἐπίσης ἡμῖν ἠγνόουν, ᾧ μήτε ὑπήκουσάν
 ποτε ἢ προσέσχον, ἐτέρῳ λατρεύοντες θεῷ, ὡς οὗτοι φάσκουσιν, ἀντι-
 κειμένῳ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ προαιρέσει; φησὶ γοῦν· <δι' αὐτοῦ
 ἔχομεν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι πρὸς τὸν πατέρα>. πρὸς
 ποῖον πατέρα, ἢ δηλονότι τὸν κτίσαντα ἡμᾶς; ἔτι τε ἀναντίρρητον
 ῥητὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀποστόλου παραστήσομεν ἓνα εἶναι τὸν τῶν
 ὄλων θεόν τε καὶ κτίστην ἡμῶν τε καὶ πάσης τῆς κτίσεως, τὸν μόνον
 ἀγαθὸν θεόν, οὗ καὶ ὁ κόσμος ἐστὶ καὶ τὰ πάντα. φησὶ γὰρ Παῦλος·
 <εἷς θεὸς πατὴρ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν> πατὴρ οὖν πάντων
 θεός. τίς οὖν κατ' αὐτοὺς νομισθεῖν; πότερον ὁ κατ' αὐτοὺς ἀγαθός,
 ὁ μήτε κτίσας τινὰ ἡμῶν, μήτε τινὸς ὄλως ποιητὴς ἢ δημιουργὸς
 ὑπάρχων; ἢ τίνων ἔσται πατήρ; οὐκ ἐνδέχεται γὰρ ἐκείνου ἡμᾶς
 τέκνα εἶναι, ὑφ' οὗ μὴ γεγενήμεθα. λέγει δὲ καὶ ὁ προφήτης· οὐχὶ
 <θεὸς ἔκτισεν ἡμᾶς καὶ πατὴρ πάντων ἡμῶν ἐστίν>;

{ΜΚ.} Τῶν πιστευόντων πατὴρ ἐστὶν ὁ ἀγαθός, λέγει γὰρ Παῦλος
 <ὅτι εἰς υἰοθεσίαν ἐλήφθημεν>.

{ΕΥΤΡ.} Ὁρᾶς, Μάρκε, μειδιῶντας τοὺς ἀκροατὰς ἐπὶ τῇ ἀπαι-
 δεύτῳ σου φιλονεικία. οὐ γὰρ εἶπεν ὁ ἀπόστολος ὅτι <εἷς πατὴρ
 πιστῶν>, ἀλλὰ <πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν>.

{ΜΚ.} Ἄλλ' εἶπεν· <εἰς υἰοθεσίαν ἐλήφθημεν>. τίς ποτε τὰ ἴδια
 υἰοποιεῖται;

{ΑΔ.} Ἔσται οὖν πονηρὸς ὁ παρ' ἀκόντος τὰ ἀλλότρια εἰληφώς,
 ἀγαθὸς δὲ ὁ συγχωρήσας. ὅτι δὲ Παῦλος τὸν δημιουργὸν κηρύσσει
 θεὸν ἀναντιρρήτως ἐστὶ μαθεῖν αὐτοῦ λέγοντος· <ὁ θεός>, φησὶ,
 <συνεκέρασε τὸ σῶμα τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δούς

τιμήν>. λαβὲ δὴ τηλαυγέστερον ῥητόν· <ὥστε>, φησί, <μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, εἴτε Παῦλος, εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωὴ, εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστώτα, εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν· ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ>. αὕτη γὰρ ἡ διάνοια τοῦ ῥητοῦ τοῦ ἀποστολικοῦ πρὸς βίαν αὐτοὺς ἀναγκάσει τὴν ἀληθείαν εἰπεῖν καὶ ἄκοντας. τίνας γὰρ βούλονται εἶναι τὸν Χριστὸν θεοῦ; ἀποκρινάσθωσαν.

{ΜΚ.} Τοῦ ἀγαθοῦ.

{ΑΔ.} Ἀγαθοῦ ἄρα καὶ ἡμεῖς, οἱ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ἡμέτερα, τουτέστιν ὁ κόσμος καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος καὶ τὰ ἐνεστώτα καὶ τὰ μέλλοντα.

{ΜΚ.} Ὁ κόσμος τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

{ΕΥΤΡ.} Καὶ ὁ Χριστὸς καὶ Παῦλος καὶ Κηφᾶς καὶ ἡ ζωὴ κατὰ σὲ τοῦ πονηροῦ ἔσοντα· φανερῶς γὰρ εἰς δυσσέβειαν ἢ φιλονεικία ἄγει.

{ΑΔ.} Οὐκ ὀκνήσω καὶ ἕτερον ῥητόν τοῦ ἀποστόλου προσενεγκεῖν, οὕτω λέγοντος· <τῷ δὲ θεῷ>, φησί, <χάρις, τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅτι Χριστοῦ εὐδία ἐσμέν ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, τοῖς μὲν ὁσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, τοῖς δὲ ὁσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωὴν>. ἐξ οὗ τοίνυν τὰ πάντα ἡμῖν ἐστι, δῆλον ὅτι ἐκ τούτου καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ εὐδία εἰς ζωὴν ὑπάρχουσα τοῖς σωζομένοις, ὁσμὴ δὲ θανατοῦσα εἰς θάνατον τοῖς ἀπολλυμένοις. ταῦτα οὖν ἀναγινώσκοντες οἱ τῆς τοσαύτης ἀπονοίας κάπηλοι, πῶς εἰσι πονηροὶ ἕτερον ἐπιχειροῦντες λέγειν ἀγαθόν τε καὶ πατέρα τοῦ Χριστοῦ σώζοντα, καὶ ἕτερον κρίνοντα, ὄντα τοῦ κόσμου κτίστην τε καὶ δεσπότην; εἰ γὰρ ἐξ ἑνὸς τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς τέ ἐσμεν καὶ ὁ κόσμος καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὃ τε Χριστὸς ὁσμὴ ἐστὶ τισι μὲν ζωῆς, τισὶ δὲ θανάτου, περισσὴ ἡ τοῦ ἑτέρου θεοῦ ἔσται παρεύρεσις. πῶς δὲ οὐκ αἰδοῦνται, λέγοντος Παύλου ὅτι <ἐμοί>, φησί, <τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἀγίων, ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ καὶ φωτίσαι πάντας τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι>. <εἶγε> αὕτη ἦν ἡ ἀπὸ τῶν

αίωνων οἰκονομία τοῦ ἀνεξιχνιάστου πλούτου τοῦ Χριστοῦ ἀποκεκρυμμένη, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ μυστήριον ὃ εὐαγγελίζεται καὶ φωτίζει τοῖς ἔθνεσι Παῦλος, φανερόν ὅτι τοῦ κτίσαντός ἐστιν ἀπόστολος, ὁ τὴν ἐν αὐτῷ ἀποκεκρυμμένην φωτίζων οἰκονομίαν, τὸν τε ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ οὐχ ἑτέρου, ἀλλὰ τοῦ πάντα κτίσαντος λέγων. τί μήν; σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως ἐπέγνω τὸν νόμον καὶ τὰ κατ' αὐτὸν προστάγματα, φησὶ <γάρ> <ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθὴ> καὶ πάλιν <ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον>. ἀγαθῆς τοίνυν τῆς κατὰ τὸν νόμον οὔσης ἐντολῆς, ὡς γέγραπται, δῆλον ὅτι ἀγαθὸς ἐξ ἀνάγκης ὁμολογηθήσεται καὶ ὁ δοὺς αὐτήν, εἶγε ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται καὶ πάλιν <περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσης>. εἰ γὰρ ὠφελεῖ ἡ περιτομὴ τοὺς πράσσοντας τὸν νόμον, φανερόν ὅτι ἀγαθὴ αὐτοῖς εὐρίσκεται. τίς γὰρ οὕτως μέμνηεν ὡς τὰ ὠφελούντα μὴ ὁμολογεῖν ἀγαθὰ; καὶ ἡ διὰ Μωσέως δοθεῖσα πέτρα ὁ Χριστὸς ἦν, ὡς δέδειχε Παῦλος. ἢ οὖν ἀποφانوῦνται οὐκ ἀγαθὸν τὸν Χριστόν, ἢ τὸν δόντα τὴν πέτραν ἀγαθὸν ὁμολογήσουσι. <τὸ δὲ ποτήριον τῆς εὐλογίας, τὸν τε ἄρτον ὃν κλῶμεν> ἦνικα ἂν λέγη <τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σώματος τοῦ κυρίου εἶναι κοινωνίαν>, οὐχὶ πάντως καὶ ἀγαθὰ συνυπακούεσθαι βούλεται; εἰ δὲ μή, πρὸς τὰ πονηρὰ ἔσται ἡ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ κοινωνία, καὶ μάτην λεχθήσεται <τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος>; ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γεγραμμένον ἀναγνώσιν ὅτι <ὁ κύριος ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχαριστεῖ>, οὐχὶ πρὸς τὸν κτίστην εὐχαριστεῖ; λαβῶν δὲ ἄρτον καὶ ποτήριον καὶ εὐλόγησας, ἕτερον οὖν εὐλογεῖ ὑπὲρ τῶν τοῦ δημιουργοῦ κτισμάτων, ἢ τὸν αὐτὰ ποιήσαντα καὶ παρέχοντα;

{ΜΚ.} Ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου καὶ τοῦ εὐαγγελίου ἐμάθομεν καὶ τὸν δημιουργὸν καὶ τὰ κτίσματα αὐτοῦ πονηρὰ.

{ΑΔ.} Ἄ ὁ Χριστὸς ἀγαθὰ ὁμολογεῖ σὺ λέγεις πονηρὰ.

{ΜΚ.} Οὐ λέγει ἀγαθὸν τὸν κόσμον οὐδὲ τὰ κτίσματα αὐτοῦ· λέγει γάρ <εἰ ἦτε ἐκ τούτου τοῦ κόσμου, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει>.

{ΑΔ.} Αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος δίδωμί σοι φωνάς, λέγοντος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ <ἐάν τινα>, φησίν, <ἐξ ὑμῶν αἰτήση ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; (ἢ ἐὰν αἰτήση ἰχθύν, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ*); ἢ καὶ αἰτήσῃ ὠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν> [καὶ τὰ ἐξῆς]. ἀγαθὰ οὖν ὁμολογήσας δόματα ἄρτον τε καὶ ὠόν καὶ ἰχθύν, ἃ ἔστι κτίσματα τοῦ δημιουργοῦ, πῶς οὐ δι' αὐτῶν καὶ τὸν τούτων ποιητὴν ἀγαθὸν νοεῖσθαι βούλεται; εἶγε τὸ δένδρον ἐκ τῶν ἰδίων καρπῶν γινώσκεται. ὅταν δὲ λέγῃ ὁ σωτὴρ ὅτι <ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ἢ ζύμῃ, ἢ σαγήνῃ, ἢ τινι τοιούτῳ>, τὰ κτίσματα τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ, οἷς ὁμοίαν εἶναι λέγει ὁ κύριος τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν, πονηρὰ ἀποκαλοῦντες, τίνα γνώμην ἔχουσι περὶ τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας ἐννοεῖτωσαν. εἰ γὰρ ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως πονηρός ἐστίν, ὡς πονηροῦ κατ' αὐτοὺς θεοῦ κτίσμα ὑπάρχον, ἢ καὶ τὰ λοιπὰ, δῆλον ὅτι καὶ ἦν ὁμοιοῖ αὐτοῖς βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. καὶ τί χρῆζομεν αὐτῆς, οὐσης πονηρᾶς; εἰ δὲ ἀγαθὴ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἐξ ἀνάγκης ἀγαθὸς ἐστὶ καὶ ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ὧν ὁμοία ἐστὶν ἡ ἀγαθὴ τοῦ θεοῦ βασιλεία.

{ΜΚ.} Φανεράν φωνὴν τοῦ ἀποστόλου παρέχομαι, τὴν δεικνύουσαν ὅτι τοῦ κόσμου ἄλλος ἐστὶ θεός· οὕτω γὰρ λέγει· <ἐν οἷς>, φησίν, <ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων> [λέγει δὲ περὶ ἐκείνων· <ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων] πρὸς τὸ μὴ διαυγᾶσαι αὐτῶν τὸν φωτισμόν. ἴδε ὅτι πονηρὸν> λέγει τὸν θεὸν τούτου τοῦ αἰῶνος, τὸν μὴ ποιῶντα καταυγᾶσαι τὸν φωτισμόν.

{ΑΔ.} Ἐπὸν προληφθεῖσα ψυχὴ ὑπὸ κακῶν κατασχεθῆ, μόλις ἀνανεῦσαι βούλεται. τὰ γοῦν καλῶς παρὰ τῷ ἀποστόλῳ κείμενα, ταῦτα κακῶς νοεῖν ἐπιχειροῦσιν, οὐ γὰρ ἄλλον θεὸν βουλόμενος δεῖξαι ὁ ἀπόστολος τοῦτο εἶπεν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀπίστων· τὸ δὲ ῥητόν, καθ' ὑπέρβατον κείμενον, τῇ ὑμετέρα προλήψει οὕτως ἔχον νοεῖται. εἰ δὲ βούλει ἐπιστῆσαι τῇ ἀληθείᾳ, ἄκουε· οὕτω γὰρ νενόηται τῷ ἀποστόλῳ λέγειν· <ἐν οἷς>, φησίν, <ὁ θεὸς τῶν ἀπίστων τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα>. οἱ γὰρ μὴ πιστεύοντες ἄνθρωποι τῷ θεῷ, οὗτοι τυφλοῦνται, (ἵνα μὴ καὶ συνιέντες καταφρονῶσιν. <ὁ γὰρ δούλος>, φησίν, <ὁ γνοὺς καὶ μὴ ποιήσας δαρήσεται πολλά, ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγα>. φειδόμενος οὖν ὁ θεὸς τυφλοῖ τῶν ἀπίστων τὸν νοῦν, καὶ ὡς ἀγαθὸς καὶ τοῦτο λέγει· <ἐὰν μὴ πιστεύσητε οὐδὲ οὐ μὴ συνῆτε>. εἰ δὲ φιλονεικεῖς, ἄκουε τοῦτο καὶ παρὰ τοῦ Χριστοῦ γενόμενον.)

{ΜΚ.} Τοῦτο ἀγαθοῦ θεοῦ ἐστὶ τὸ τυφλοῦν;

{ΑΔ.} Ὁ μὲν δημιουργὸς τοὺς ἀπίστως αὐτῷ προσερχομένους τυφλοῖ· ὃν δὲ λέγεις ἀγαθώτερον τοῦ δημιουργοῦ, τὸν Χριστόν, ἄκουε πῶς κελεύει βληθῆναι τοὺς μὴ πιστεύοντας αὐτῷ <εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων>, πῶς δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος, τοῦ ἀγαθοῦ ὄν, παραδίδωσι τῷ σατανᾷ τοὺς ἀνθρώπους λέγων· <παρέδωκα τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον>. τί οὖν ἐστὶ ἄμεινον, τυφλοῦσθαι τοὺς μὴ πιστεύοντας τῷ θεῷ, ἢ εἰς τὸ σκότος βάλλεσθαι, καὶ τῷ σατανᾷ παραδίδοσθαι;

{ΕΥΤΡ.} Ὁ τυφλωθεὶς ἐνὸς μόνον μέλους πόνον βραχὺν νῦν ὑπέμεινε, τῶν λοιπῶν μελῶν σώων ὄντων, ὁ δὲ βληθεὶς εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, καὶ ὁ τῷ σατανᾷ παραδοθεὶς πάντων ἀπαξαπλῶς τῶν μελῶν βλάβην ὑπομένουσιν. ἄμεινον οὖν ἐνὸς μέλους βλάβην ὑπομεῖναι ἢ ὅλον τὸ σῶμα βασάνοις παραδίδοσθαι.

{ΑΔ.} Ἄκουε αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λέγοντος· <ἐὰν ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς σου σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου ἢ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῆ ἰς γέενναν πυρός>.

{ΕΥΤΡ.,} (ἀναστὰς ὡς κριτῆς, πρὸς πάντας τοὺς ἀκροατὰς ἔφη·) Μεγέθιον μὲν καὶ Μᾶρκον καὶ τοὺς τούτοις ὁμοδόξους ἡλιθίους ὑπολαμβάνω· σφόδρα γὰρ πιθανώτεραι αἱ Ἑλληνικαὶ τραγωδίαί τῆς τούτων ὑποθέσεως. ὁ μὲν γὰρ Μεγέθιος τρεῖς ἀρχὰς ὀρισάμενος, ἀγαθὴν, δικαίαν, πονηράν, ὀνόμασι μόνον ἐπιχρησάμενος ἐσφάλῃ· τῶν γὰρ πραγμάτων ζητηθέντων ὁ πονηρὸς ὃν ἔφασκεν εὕρηται δικαιότερος τοῦ δικαίου, καὶ ὃν δίκαιον ἔλεγεν ἀπεφάνθη ἀγαθώτερος τοῦ ἀγαθοῦ. Μᾶρκος δὲ δύο ἀρχὰς ὀρισάμενος, ἀγαθὴν καὶ πονηράν, τοῦ λόγου ἐξεταζομένου, ἢ πονηρὰ ἀρχὴ ἀγαθώτερα καὶ πλουσιώτερα τῆς ἀγαθῆς πέφηνε. καὶ μοι δοκεῖ μόνον ὀρθῶς ἀποφαίνεσθαι τὸν ὑπ' Ἀδαμαντίου ἐκτεθέντα ἓνα θεόν, κτίστην καὶ δημιουργὸν πάντων, λόγον ἔχοντα ἐνεργῆ καὶ πνεῦμα ἅγιον, ὃς πάντων κρατεῖ, ᾧ ἀντίκειται οὐδέν, οὗ τῆ βουλῆ οὐδέν ἀνθέστηκεν, ᾧ δικαίως πρόσκειται ἢ καθολικὴ ἐκκλησία, ὀρθοῦ δόγματος προισταμένη, ἧς γένοιτο τῆ ἀγέλη καμὲ συναριθμηθῆναι, οὕτω δοξάζοντα καὶ οὕτω φρονοῦντα.

{ΜΑΡΙΝΟΣ} Βαρδησιανιστής. Βραχέα βουλομένου μου γυμνάσαι, ἀνάσχεσθε ὀρθοτάτου δόγματος προισταμένου.

{ΕΥΤΡ.} Λέγε δή.

{ΜΑΡ.} Ἐκάστοτε οἱ ἀπλούστεροι καὶ περὶ τὰς γραφὰς ἀνοήτως φερόμενοι ἄλλως τὰ γεγραμμένα βούλονται νοεῖν, ὅπερ ἄλογον· διὰ τοῦτο βούλομαι ἐπ' Εὐτροπίου δεῖξαι εἰ ἡμεῖς εὐγνωμόνως περὶ τὰ δόγματα τῶν γραφῶν φερόμεθα ἢ ὑμεῖς.

{ΑΔ.} Ὅρισαι πρῶτον ποίου δόγματος προίστασαι καὶ ἔκθου τὴν πίστιν ὅπως ποτὲ δοξάζεις, ἵν' οὕτως ἢ ζήτησις γένηται. εἰ γὰρ τις

βούλοιτο φιλαλήθως καὶ μὴ φιλερίστως ζητεῖν τὰ θεῖα δόγματα, εὐρήσει τηλαυγεστάτην τὴν ἀλήθειαν. ποῖον δὲ δόγμα ὁ λέγεις ὀρθότατον ἐγνωκέναι; ἀποκρίνου, ἵνα βασανισθεῖς ὑπὸ θατέρων ὁ λόγος παιδρότερος ἀναφανῆ καθὰ χρυσὸς ὑπὸ πυρὸς εἰργασμένος.

{MAP.} Ἄτοπον ἡγοῦμαι τὸ λέγειν ὑμᾶς τὸ κακὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγενῆσθαι, ὁ θεὸς γὰρ κακῶν ἀναίτιος, καὶ τὸ λέγειν ὑμᾶς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ σάρκα ἀνθρώπου ἀνειληφέναι, καὶ τὸ φάσκειν ταύτην τὴν σάρκα, εἰς ἣν ἐνδεδέμεθα, ἀνίστασθαι. εἰκότως γὰρ ἄχθος καὶ σῆμα καὶ δεσμὰ κέκληται διὰ τὸ ἀμαρτήσασαν τὴν ψυχὴν ἐνδεδέσθαι τῷ σώματι τούτῳ, ὡς ὁ ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ Παῦλος βοᾷ ῥυσθῆναι ἀπὸ τοῦ σώματος, λέγων· <ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου>; ταῦτα τὰ τρία ἐστὶν ἃ ζητῶ.

{EYTP.} Περὶ τῆς εἰς θεὸν πίστεως ἕκθου πρῶτον ὄρον, καὶ τότε ταῦτα ζητηθήσεται.

{MAP.} Θεὸν καὶ ἐγὼ ἕνα φημι εἶναι ὡς καὶ αὐτός, καὶ στοιχεῖ μοι ὅτι εἷς θεός· τρία δὲ ἐστὶν ἐν οἷς οὐ συμφωνοῦμεν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

{EYTP.} Ποῖα ταῦτα;

{MAP.} Τὸν διάβολον οὐχ ὑπὸ θεοῦ λέγομεν ἐκτίσθαι καὶ τὸν Χριστὸν οὐ λέγομεν ἐκ γυναικὸς γεγενῆσθαι καὶ τὸ σῶμα μὴ ἀνίστασθαι.

{AD.} Ἀναγκαῖον ἂν εἶη ἐξ οὗ τὴν ἀρχὴν ἐποιήσω ἐκεῖθεν ἐφάψασθαι. προσαγαγεῖν δὲ ἡμῖν αἰτίαν βούλει ὡς ἡμῶν φασκόντων ὑπὸ θεοῦ τὸ κακὸν ἐκτίσθαι, τοῦτο γὰρ ἡμεῖς φαμεν μόνον εἶναι κακὸν τὸ στερηθῆναι τῶν ἀγαθῶν.

{MAP.} Πῶς οὐκ ἔστι κακόν, ὅποτε καὶ τὸν ὄφιν ἐξ ἀρχῆς ὑποβάλλειν τῇ Εὐᾶ λέγει ἡ γραφή; ἀλλὰ καὶ διάβολος παντάπασιν ἐν ταῖς γραφαῖς εἴρηται καὶ σατανᾶς καὶ πονηρὸς καὶ κακοποιός. πῶς οὖν λέγεις· οὐδὲν ἔστι κακόν; λέγε.

{AD.} Τί ἐστὶ τὸ κακόν;

{MAP.} Ὁ φόνος δοκεῖ σοι κακὸν εἶναι;

{AD.} Ὁ σὸς ὄρος σφόδρα ἀγαθώτατον δείκνυσι τὸν φόνον.

{MAP.} Πῶς;

{AD.} Ἐφης δεσμὸν εἶναι τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα, καὶ μάρτυρα Παῦλον παρήγαγες λέγοντα· <ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου>; ὁ δὲ φόνος, ὃν ἔφης

εἶναι κακόν, διάλυσίς ἐστι σωμάτων ἀπὸ ψυχῆς· δῆλον οὖν ὅτι ἀγαθὸς ὁ φόνος, ὁ λύων τὸν δεσμὸν τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ψυχῆς· καὶ κατὰ τὰ σοὶ δόξαντα ὁ φόνος ἐστὶν ἀγαθός, ὁ τὸν δεσμώτην ἐλευθερῶν καὶ ἀπαλλάσσει τὸν ἄχθουσι τὴν ψυχὴν.

{MAP.} Ἐγὼ περὶ ὧν ὠρισάμην περὶ ἐκείνων ζητῶ.

{ΑΔ.} Μὴ σύγχεε τὰ ζητούμενα. περὶ ποίου ζητήματος βούλει πρώτως τὴν ἐξέτασιν γενέσθαι;

{MAP.} Περὶ τοῦ διαβόλου.

{ΕΥΤΡ.} Ἀμφότεροι πρώτον ὀρίσασθε.

{ΑΔ.} Ἐγὼ οὐδὲν ἕτερον ἀγέννητον λέγω ἢ μόνον τὸν θεόν, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ὅσα ἔστι γενητὰ καὶ κτιστά.

{MAP.} Ἐγὼ τὸν διάβολον αὐτοφυῆ λογίζομαι καὶ αὐτογέννητον, καὶ δύο ῥίζας οἶδα, πονηρὰν καὶ ἀγαθὴν.

{ΕΥΤΡ.} Δύο οὖν ἀγέννητα φῆς εἶναι, πονηρὸν καὶ ἀγαθόν;

{MAP.} Δύο ῥίζας φημί.

{ΑΔ.} Δύο ῥίζας ἔφης εἶναι ἀγενήτους· λέγε δέ, τρεπταὶ εἰσὶν ἢ ἄτρεπτοι;

{MAP.} Πῶς;

{ΕΥΤΡ.} Δύναται τραπῆναι ἢ κακὴ ῥίζα καὶ γενέσθαι ἀγαθὴ;

{MAP.} Οὐ· οὕτω γὰρ πέφυκεν.

{ΕΥΤΡ.} Δῆλον ὅτι οὐτε ἀγαθὴ τραπῆναι δύναται καὶ γενέσθαι κακὴ.

{MAP.} Οὐ· δύο γὰρ εἰσὶν, ἀγαθὴ καὶ πονηρὰ.

{ΑΔ.} Ἐπεὶ οὖν δύο ῥίζας ἀτρέπτους ὑπέθευ, λέγε δὴ ἐκάστης οὐσίας τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἐνέργειαν.

{MAP.} Τοῦ ἀγαθοῦ ἡ ποιότης καὶ ἡ ἐνέργεια φῶς, ἀγαθόν, δεξιόν, ἐλεημονικόν, εὐσεβές, δίκαιον, καὶ εἴ τι ἄλλο δεξιόν. τοῦ δὲ κακοῦ ἡ ποιότης καὶ ἡ ἐνέργεια σκότος, πονηρόν, ἀριστερόν, ἀνηλεές, ἀσεβές, ἄδικον, καὶ εἴ τι ἄλλο ἔστιν ἀριστερόν.

{ΑΔ.} Νοητά ἐστὶν ἃ λέγεις ἢ αἰσθητά;

{MAP.} Τέως περὶ αἰσθητῶν πρόκειται ἡμῖν τὸ λέγειν.

{ΑΔ.} Τὸ φῶς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὸ σκότος τοῦ πονηροῦ αἰσθητὸν φής, ἢ νοητόν;

{ΜΑΡ.} Τέως περὶ τῶν φαινομένων.

{ΕΥΤΡ.} Ἐκ τῶν φαινομένων σκότος καὶ φῶς, ἡμέρα καὶ νύξ;

<{ΜΑΡ.} Ναί.>

{ΑΔ.} Ὅμοῦ γενόμενοι ἐκ μιᾶς συμφωνίας ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ πονηρὸς τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος ἐδημιούργησαν;

{ΜΑΡ.} Οὐ· λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος· <οὐδεμία κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, οὐδὲ Χριστῷ πρὸς Βελίᾳ>.

{ΑΔ.} Πῶς οὖν συμφωνοῦσι τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος;

{ΜΑΡ.} Οὐδὲν συμφωνοῦσιν, οὐδὲ ἔχουσί τι κοινὸν πρὸς ἀλλήλους.

{{ΑΔ.*}} Περιορισμένας ὥρας ἔχει τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος;

{ΜΑΡ.} Ἰβ' ὥρας ἔχει τὸ φῶς, καὶ δώδεκα τὸ σκότος.

{ΑΔ.} Εἰ ἑνὸς οὐκ ἔστι τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, ἀδύνατόν ἐστιν ὑποχωρεῖν θάτερον θατέρω· ἢ γὰρ ἂν κατὰ συμφωνίαν τῶν δημιουργῶν ὑποχωροῖ τὸ σκότος τῷ φωτὶ καὶ τὸ φῶς τῷ σκότει, ἀδύνατον δὲ τῶν δημιουργῶν μὴ ὁμονοούντων πείθεσθαι ταῦτα ἀλλήλοις [ἔτι]. ἵνα δὲ πρὸς ἀτοπωτέρας ἀπορίας αὐτὸν συνελάσω, <ἔτι> σαφέστερόν σε ἐπιστήσω, ἀξιέραστε δικαστά· οὔτε γὰρ αὐτὸ τὸ σκότος συγχωρήσει αὐτοῖς δύο εἰσάγειν δημιουργούς.

{ΕΥΤΡ.} Πῶς;

{ΑΔ.} Καὶ εἰ κατὰ τὸν αὐτῶν λόγον δώδεκα ὥρας ἔχει τὸ φῶς, καὶ δώδεκα τὸ σκότος, ἐδείκνυτο ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ ὄντα· νῦν

δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· ἐν μὲν γὰρ τῇ χειμερινῇ τροπῇ μηκύνεται τὸ σκότος, πλειόνων ὥρων γιγνομένων, ἐν δ' αὖ πάλιν τῇ θερινῇ τροπῇ μηκύνεται τὸ φῶς, προσλαμβάνον ἀπὸ τοῦ σκότους.

{MAP.} Ἄλλου φῶς καὶ ἄλλου σκότος.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ μὴ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δημιουργοῦ ἐστὶ τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, πῶς οἶόν τε ἦν ὑπενδιδόναι τὸ φῶς τῷ σκότει καὶ τὸ σκότος τῷ φωτί; εἰ γὰρ ἐναντίον τὸ κακὸν τῷ ἀγαθῷ καὶ τὸ ἀγαθὸν τῷ κακῷ, ἐν τούτοις δὲ τῷ φωτί καὶ τῷ σκότει οὐδεμία εὐρίσκεται ἐναντιότης, δῆλον οὖν ὅτι ἐνὸς δημιουργοῦ τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος.

{ΑΔ.} Ἐφη τὴν τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίαν εἶναι φῶς, τὴν δὲ ποιότητα ἀγαθόν, δεξιόν· τῷ δὲ τὸ ἀγέννητον καὶ ἀφθαρτον συμβέβηκεν. ἀντίκειται δὲ τὸ ἀγαθὸν τῷ κακῷ; ἀποκρινάσθω.

{MAP.} Κατὰ πάντα ἀντίκειται τὸ κακὸν τῷ ἀγαθῷ.

{ΑΔ.} Δῆλον ὅτι καὶ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ ποιότητα καὶ κατὰ τὸ συμβεβηκός· κατ' οὐσίαν μὲν σκότος ἀντίκειται φωτί, κατὰ ποιότητα δὲ κακὸν ἀγαθῷ. εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκός ἀντίκειται, ἔσται γενητὸν πρὸς τὸ ἀγέννητον, καὶ φθαρτὸν πρὸς τὸ ἀφθαρτον.

{MAP.} Πῶς;

{ΕΥΤΡ.} Ὑπέθου ἀγενήτους τὰς δύο οὐσίας· συμπέφυκε δὲ τῷ ἀγενήτῳ τὸ ἀθάνατον, καὶ ἀνάγκη, εἰ ἀγένητοί εἰσιν αἱ δύο οὐσίαι, ταύτας ἀθανάτους ὑπάρχειν τῷ ἀγενήτους εἶναι λέγειν. ἔτι δὲ οὕτω σκόπει. εἰ τὸ κακὸν ἀγένητόν ἐστι, τὸ ἀγαθὸν οὐκ ἀγένητον, ἐπεὶ μὴ κακόν ἐστι, καὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ λέγομεν ὅτι, εἰ τὸ κακὸν γενητὸν πέφυκεν, ἀγαθὸν καὶ οὐ κακόν ἐστι τὸ ἀγένητον.

{ΑΔ.} Αἱ δύο οὐσίαι φθαρταὶ ἢ ἀφθαρτοὶ, ἢ ἡ μὲν ἀφθαρτος, ἢ δὲ φθαρτή;

{ΜΕΓΕΘΙΟΣ.} Ἀφθαρτοὶ αἱ δύο οὐσίαι.

{ΑΔ.} Ἐδει μὲν σε ἀκροώμενον ἡσυχίαν ἄγειν προδιειλεγμένων ἤδη τῶν πρόσθεν ζητημάτων.

{ΜΕΓ.} Ἐν τούτῳ ὁμόδοξός εἰμι Μαρίνω.

{ΕΥΤΡ.} Φατὲ ἀγενήτους εἶναι καὶ ἀφθάρτους τὰς δύο οὐσίας· ἀνάγκη καὶ ὁμοουσίους ταύτας ὑπάρχειν καὶ ὁμοίας, ὅπερ ἀδύνατον.

{ΑΔ.} Ἴσοσθενεῖς εἰσιν αἱ δύο οὐσίαι;

{ΜΕΓ.} Οὐκ εἰσὶ τῇ δυνάμει ἴσαι. μὴ γένοιτο. λέγει γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· <οὐδεὶς δύναται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πονηροῦ εἰσελθεῖν καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρόν>· δηλοῖ οὖν ὅτι ἔδησε τὸν διάβολον, ἰσχυρότερος ὢν, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἔλαβεν. σαφῶς ὁ κύριος ἔδειξεν ὅτι ὄντας ἡμᾶς τοῦ πονηροῦ ἐρρούσατο.

{ΑΔ.} Εἰ μὲν γὰρ ψιλῶς εἴρηκε· <τοῦ πονηροῦ> καὶ οὐχί· <σκεύη τοῦ πονηροῦ>, εἶχες τι λέγειν· νῦν δὲ φάσκει· <σκεύη τοῦ πονηροῦ>, δείξας ὅτι ἐν χρήσει ἔσχε καὶ οὐκ αὐτοῦ ἦν, οὔτε κατὰ ποιήσιν οὐδὲ <κατὰ> κτησίν, ἀλλὰ κατὰ χρῆσιν, βιαζομένου τὸ ἀλλότριον. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις Παῦλος λέγων· <ὥσπερ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀδικίᾳ καὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ εἰς ἀνομίαν, οὕτω παρεστήσατε τὰ μέλη τῷ θεῷ δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ>. ἔφης δὲ ἀφθαρτον καὶ ἀγένητον εἶναι τὴν κακὴν οὐσίαν. εἰ οὖν ἀφθαρτος ἢ τοῦ κακοῦ οὐσία, ματαίως κάμνει ὁ Ἰησοῦς πειρώμενος ἀναιρεῖν τὰ κακά, μὴ δυνάμενα ἀναιρεθῆναι. πῶς οὖν ἔπαθεν ἵνα τὸν θάνατον καταλύσῃ, τὸν μὴ λυόμενον; ἀγενήτους γὰρ ἀμφοτέρους καὶ ἀφθάρτους ἔφης. οὐκοῦν παραχωρεῖ ἄτερος θατέρῳ ἀφανίσεως ἕνεκα; εἰ γάρ, τούτου τοσαῦτα δεινὰ ποιοῦντος τοῦ κακοῦ, οὐκ ἐκώλυσεν ὁ ἀγαθός, οὐδὲ ἂν συνεχώρει ὁ κακὸς λυθῆναι τὰ αὐτοῦ, ἀμφοτέρων κατὰ σὲ ἀγενήτων καὶ ἀφθάρτων ὄντων.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ μὲν γὰρ ἀγένητος ἢ μία ἀρχὴ καὶ ἢ ἑτέρα γενητή, εἶχε λόγον ὑποτετάχθαι τὸ γένητον τῷ ἀγενήτῳ, καὶ τὸ μὲν φάσκειν

ἰσχυρότερον ἀναγκαῖον διὰ τὸ ἀγέννητον ὑπάρχειν καὶ ἄφθαρτον, τὸ δὲ ἀσθενέστερον διὰ τὸ εἶναι γενητόν, τοῦ ἀγενήτου ἰσχυροτέρου ὄντος*.)

{ΑΔ.} Σφόδρα ἀπηρυθριασμένως πρὸς τὴν ζήτησιν φέρεται Μεγέ-
θιος. ἀποκρινάσθω εἰ ἐπιμίγνυται ἢ ἐπιφοιτῶσιν ἀλλήλαις αἱ δύο οὐσίαι.

{ΜΕΓ.} Οὐκ ἐπιμίγνυται· μὴ γένοιτο.

{ΑΔ.} Πῶς οὖν ἦλθεν ὁ ἀγαθὸς εἰς τὰ τοῦ πονηροῦ, ἢ πῶς ἀμίκτων ὄντων τῶν οὐσιῶν γέγονε μίξις, καίτοι ἐναντίων ὄντων ἀλλήλων; (εἰ γὰρ μὴ ἴδιος ὁ κόσμος τοῦ Ἰησοῦ ἀλλ' ἢ τοῦ κακοῦ, πῶς δυνατόν ἦν τῷ Ἰησοῦ ἐλθεῖν, οὐκ ἰσχυροτέρῳ ὄντι; οἱ γὰρ ἰσοσθενεῖς οὐδέτερος πρὸς τὸν ἕτερον ἐπιβῆναι δύνανται, διὰ τὸ εἶναι ἀγενήτους καὶ ἀφθάρτους ἀμφοτέρους*.)

{ΜΑΡ.} Ἐγὼ φημι τὸν θεὸν ἄφθαρτον μόνον.

{ΑΔ.} Οὐκοῦν ὁ διάβολος φθαρτός.

{(ΕΥΤΡ.*)} Εἰ μὲν γενητόν καὶ ἀγέννητον, δύναται τὸ ἀγέννητον ἄφθαρτον τὸ δὲ γενητόν φθαρτόν.

{ΜΑΡ.} Φέρε δὴ, κἀμοῦ πυνθανομένου ἀποκρίνου.

{ΑΔ.} Πυθοῦ.

{ΜΑΡ.} Ἐστὶν ἀγαθόν;

{ΑΔ.} Ναί.

{ΜΑΡ.} Ἐστὶ κακόν;

{ΑΔ.} Ἀγαθὸν φημι κατ' οὐσίαν εἶναι, τὸ δὲ κακὸν ἐπισυμβαῖνόν ἐστὶν· τὸ ἀγαθὸν ἀσώματον, τὸ δὲ κακὸν αἰσθητόν· τῷ οὖν <κατὰ φύσιν> ἀγαθῷ οὐκ ἐπισυμβαίνει τὸ κακόν, ἀλλὰ τῷ κατὰ θεοῖν ἀγαθῷ διὰ τὸ αὐτεξούσιον.

{ΜΑΡ.} Τί ἐστὶ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ θεοῖν γινῶναι βούλομαι.

{ΑΔ.} Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἔδοξας εἰρωνικὴν πεῦσιν προαγαγεῖν, ὅμως ἄκουε. κατὰ φύσιν ἐστὶν ὁ θεὸς ἀγαθός, ᾧ μηδὲν ἐπισυμβαίνει κακόν, κατὰ δὲ θεοῖν ἄνθρωπος λέγεται ἀγαθός· ὥσπερ καὶ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ κατὰ φύσιν λέγομεν υἷόν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους κατὰ θεοῖν

λέγει ἢ γραφή υἱός, τῆ ὁμωνυμία κεχρημένη. τῷ οὖν κατὰ φύσιν <ἀγαθῷ> οὐκ ἐπισυμβαίνει κακόν, ἀλλὰ τῷ κατὰ θέσιν ἐκ τῆς αὐτεξουσιότητος.

{MAP.} Αὐτεξουσιός ἐστι καὶ ὁ διάβολος κατὰ σέ. τὸ δὲ αὐτεξουσίον καὶ αὐτοφυές καὶ αὐτογένητον.

{ΑΔ.} Ἀγνοεῖν ἔοικας τὴν διαφορὰν τοῦ παντεξουσίου καὶ τοῦ αὐτεξουσίου. τὸν μὲν γὰρ θεὸν παντεξουσίον φημι, τὸν δὲ ἀποστάτην ἄγγελον, τὸν λεγόμενον σατανᾶν, αὐτεξουσίον λέγω, καὶ τὸν ἄνθρωπον ὁμοίως.

{MAP.} Αὐτεξουσίον φῆς τὸν διάβολον καὶ τὸν ἄνθρωπον;

{ΑΔ.} Τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀνθρώπους αὐτεξουσίους λέγω ὑπὸ θεοῦ γεγενῆσθαι, ἀλλ' οὐ παντεξουσίους.

{MAP.} Ἐφῆς τὸ αὐτεξουσίον ἐκ θεοῦ δεδόςθαι, τὸ δὲ κακόν ἐκ τοῦ αὐτεξουσίου· δείκνυται οὖν ἐκ θεοῦ ὄντα τὰ κακά. καὶ τοῦτο δὲ λέγε· οὐκ ἦδει ὁ θεός, διδούς τὸ αὐτεξουσίον ὅτι τρέπεται ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁ ἀποστάτης ἄγγελος καὶ ὁ ἄνθρωπος;

{ΑΔ.} Ἄγε δὴ καὶ ὑπὲρ θεὸν φρόνησις ἐβούλετο, οὐκοῦν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἀγγέλους ἴσους εἶναι τοῦ θεοῦ, ἀτρέπτους.

{MAP.} Πῶς ἀτρέπτοι καὶ ἴσοι τοῦ θεοῦ;

{ΑΔ.} Ὅτι ὁ θεὸς ἀτρέπτος ὁ δὲ ἄνθρωπος τρεπτός, ὁ θεὸς ἀθάνατος ὁ δὲ ἄνθρωπος θνητός· ἐγκαλεῖς οὖν τῷ θεῷ ὅτι οὐκ ἐποίησεν ὡς ἑαυτὸν ἄλλον.

{MAP.} Πῶς;

{ΑΔ.} Εἴπερ μὴ τὸ αὐτεξουσίον, ἀτρέπτος ἦν ὁ ἄνθρωπος· ὁ δὲ ἀτρέπτος ἀθάνατος, ὁ δὲ ἀθάνατος θεός. οὐ γὰρ ἤρκει τῆ τοῦ θεοῦ ἀγαθότητι κτισθῆναι ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἀτρέπτους εἶναι, ἴσους τοῦ θεοῦ; ἄλλως δὲ καὶ περιηρεῖτο τοῦ θεοῦ πάντα τὰ ἕξοχα.

{MAP.} Πῶς;

{ΑΔ.} Λέγε τὰς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ.

{MAP.} Ἀγαθόν, δίκαιον, ἐλεημονικόν, εὐσεβές, ὅσιον, ταυτὰ ἐστίν.

{ΑΔ.} Εἰ μὴ ἦν τὸ αὐτεξουσίον, πάντα ταυτὰ περιηρημένα ἦν τοῦ θεοῦ.

{MAP.} Πῶς;

{ΑΔ.} Εἰ ἄτρεπτοι οἱ ἄνθρωποι, ὁ θεὸς ἀγαθὸς πῶς ἐδείκνυτο, μὴ ὄντων τῶν χρειᾶν ἐχόντων τῆς τοῦ θεοῦ ἀγαθότητος;

{MAP.} Σαφέστερον εἶπέ.

{ΑΔ.} Τὰς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ, ἃς ἔφης, ὀνόμασίν εἰσι μόνοις ἢ πράγμασι;

{MAP.} Πράγμασιν ἐνεργεῖ καὶ οὐκ ὀνόμασιν.

{ΑΔ.} Ἐπὶ τίνας ἐνεργεῖ;

{MAP.} Ἐπ' ἀνθρώπους.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ γεγονάσιν οἱ ἄνθρωποι ἄτρεπτοι, περισσαὶ ἦσαν αὐταὶ αἱ ἐνεργεῖαι. τίνας γὰρ ἔμελλεν ἐλεεῖν, μὴ ὄντων τῶν [μὴ] ἀμαρτανόντων; τίσι γὰρ ἔμελλεν εἶναι ἀγαθός, μὴ ὄντων τῶν χρηζόντων τῆς τοῦ θεοῦ ἀγαθότητος;

{ΑΔ.} Διὰ τί τὴν μὲν πονηρὰν ρίζαν λέγεις, τὴν δὲ ἀγαθὴν;

{MAP.} Ὅτι ἡ ἀγαθὴ σώζει, ἡ δὲ πονηρὰ ἀπολλύει.

{ΑΔ.} Τί οὖν αἴτιον τοῦ σώζεσθαι ἢ ἀπόλλυσθαι τὸν ἄνθρωπον;

{MAP.} Τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου αἴτιος ὁ θεός, τῆς δὲ ἀπωλείας ὁ διάβολος.

{ΑΔ.} Πῶς οὖν ἔφης δίκαιον εἶναι τὸν θεόν;

{MAP.} Καὶ νῦν φημι ὅτι δίκαιος ὁ θεός.

{ΑΔ.} Κριτῆς ἐστὶ δίκαιος ὁ θεός ἢ οὐ;

{MAP.} Κριτῆς δίκαιος ὁ θεός ἐστίν.

{ΑΔ.} Τίνα κρίνει;

{MAP.} Κρίνει τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς προσφεύγοντας αὐτῷ.

{ΑΔ.} Τὸν διάβολον τίνος ἔνεκα κρίνει;

{MAP.} Διὰ τὸ πλανᾶν τοὺς ἀνθρώπους.

{ΕΥΤΡ.} Αὕτη ἀδικωτάτη κρίσις. εἰ μὲν αὐτεξουσίος ἐστὶν ὁ διάβολος καὶ ἔχει ἐξουσίαν τοῦ γενέσθαι ἀγαθός καὶ πάλιν γενέσθαι κακός, δικαίως κρίνεται, ὅτι, δυνάμενος ἀγαθός γενέσθαι, οὐκ ἐγένετο. εἰ δὲ οὐ δύναται γενέσθαι ἀγαθός, τῆς φύσεως μὴ συγχωρησούσης

διὰ τὸ εἶναι κακῆς οὐσίας, δίκαιον μὴ συγχωρῆσαι φυῆναι [παρὰ] τὴν ἀρχὴν τὸν διάβολον, ἢ φυέντα κρίνειν ἀδίκως.

{MAP.} Κρίνεται διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν κακόν.

{EYTP.} Ἀλλὰ ἄδικος ἢ κρίσις.

{MAP.} Πῶς;

{EYTP.} Μὴ δύναται τὸ ἀγαθὸν τραπῆναι καὶ γενέσθαι κακόν;

{MAP.} Οὐ.

{EYTP.} Τίνος ἔνεκα;

{MAP.} Ὅτι τοιαύτης οὐσίας πέφυκεν.

{EYTP.} Οὐδὲ τὸ κακὸν δύναται τραπῆναι καὶ γενέσθαι ἀγαθόν.

τῶν οὖν δύο οὐσιῶν ἀτρέπτων οὐσῶν, ἀδίκως ἂν κριθεῖη ἀτέρα ὑπὸ θατέρας, ἢ, εἰ δικαίως κρίνεται ὁ πονηρός, δικαίως κριθήσεται καὶ ὁ ἀγαθός.

{MAP.} Ὁ ἀγαθὸς κρίνει.

{EYTP.} Νῦν τηλαυγῶς δέδεικται ὅτι τὸ μὲν ἀγέννητον τὸ δὲ γενητόν, καὶ τὸ μὲν ἀφθαρτον τὸ δὲ φθαρτόν, καὶ τὸ μὲν ἄτρεπτον τὸ δὲ τρεπτόν, καὶ δικαίως τὸ μὲν κρίνει, τὸ δὲ κρίνεται.

{ΑΔ.} Ἐφησε τοὺς ἀνθρώπους δικαίως κρίνεσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ· φρασάτω οὖν, εἰ μὴ εἰσιν αὐτεξούσιοι, πῶς δικαίως κρίνονται.

{MAP.} Κρίνονται δικαίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ, διότι ὑπακούουσι τῷ πονηρῷ.

{EYTP.} Νῦν σαφῶς ὠμολόγησας ὅτι αὐτεξούσιος ὁ ἄνθρωπος. τὸ γὰρ ὑπακούειν τῷ πονηρῷ ἢ τῷ ἀγαθῷ αὐτεξουσιότητός ἐστι καὶ οὐκ ἀνάγκης.

{ΑΔ.} Βραχέα ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνου.

{MAP.} Πυθοῦ.

{ΑΔ.} Παντοκράτορα φῆς τὸν θεὸν ἢ οὐ;

{MAP.} Παντοκράτορά φημι.

{ΑΔ.} Περιέχει τὰ πάντα ἢ περιέχεται;

{MAP.} Δῆλον ὅτι περιέχει καὶ οὐ περιέχεται.

{ΑΔ.} Ἐκ ποίας δυνάμεως περιέχεται καὶ συγκρατεῖται ὁ οὐρανὸς ἢ ἡ γῆ ἢ ἡ θάλασσα ἢ ὁ σύμπας κόσμος; ὑπὸ τίνος περιέχεται καὶ περικρατεῖται;

{MAP.} Δῆλον ὅτι ὑπὸ θεοῦ.

{EYTP.} Ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ πονηροῦ;

{MAP.} Ἐγὼ ἓνα θεὸν οἶδα, ἀγαθόν.

{EYTP.} Τὸν οὖν κακὸν ποῦ φῆς εἶναι;

{MAP.} Εἰς τὴν γῆν· οὕτω γὰρ λέγει ὁ Χριστός· <εἶδον τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν πεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ>.

{EYTP.} Εἰκὸς οὖν ὅτι καὶ ὁ σατανᾶς εἰς τὴν γῆν συγκρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καὶ τὴν γῆν συγκρατοῦντος, καὶ οὐ φεύζεται, μεμπτός οὖν ὁ ἀγαθὸς συγκρατῶν τὸν κακόν, ἐν τῶν τριῶν, ἢ συγχωρῶν αὐτῷ τὸ εἶναι, ἢ ἀδυνατῶν ἀνελεῖν, ἢ ἀγνοῶν ὅτι ἔστιν.

{ΑΔ.} Ἐπεὶ ἐμνημόνευσε τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ σατανᾶ πεσόντος, αἴσιον περὶ τούτου βραχέα διαλαβεῖν, ὅπως εἰδέναι ἔχοις τὴν τοῦ θεοῦ δόγματος ἀλήθειαν. ὁ γὰρ σωτὴρ διδάξει βουλόμενος τὸ μὲν πρότερον ἄγγελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ γενόμενον καὶ φωτὸς μετέχοντα, ὕστερον δὲ τῇ αὐτεξουσιότητι τραπέντα ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ πεσόντα ἀπὸ στάσεως - οὐ γὰρ ἐνδέχεται ἀπὸ πτώματος πίπτειν ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἐστάναι - λέγει τό· <ὡς ἀστραπὴν>, σαφῶς δείξας ὅτι μετεῖχε φωτὸς πρὶν ἢ τραπήναι καὶ πεσεῖν· ἢ γὰρ ἀστραπὴ φωτὸς ἐστὶ δεικτική.

{EYTP.} Δύο ἀγέννητα εἶναι ἀδύνατον.

{MAP.} Αἴτιος οὖν τοῦ κακοῦ ὁ ἀγαθός.

{ΑΔ.} Οὐδὲν λυπεῖ κοσμικοῦ παραδείγματος ἄψασθαι πρὸς τὸ

συννοητότερον γενέσθαι τὸ λεγόμενον. ἐπὶ ἀνδριαντοποιός τις, ἀνδριάντα κατασκευάσας παραδῶ σοι, στιλβώσας τὸν ἄργυρον, ὄντα κατὰ φύσιν φαιδρὸν, τῇ δὲ σῆ ἀμελείᾳ τοῦ κεκτημένου συμβῆ ἰός, αἴτιον τὸν ἀνδριαντουργὸν δεῖ ὑπολαμβάνειν κατὰ σέ;

{ΜΑΡ.} Πῶς;

{ΕΥΤΡ.} Ὅτι ὁ ἰὸς οὐ κατὰ φύσιν ἐστίν, ἀλλὰ κατὰ σύμβασιν, διὰ τὴν ἀμέλειαν τοῦ κεκτημένου. οὕτως γοῦν καὶ ὁ θεὸς ἀναίτιος, στιλβοντα καὶ φαιδρὸν τὸν αὐτεξούσιον λογισμὸν παραδοὺς ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις· αὐτὸς μὲν ἀναίτιος εὐρεθήσεται, οἱ δὲ κεκτημένοι τοῦτον ὑπαίτιοι· οὐ γὰρ κατὰ φύσιν δεικνυταὶ ὄντα κακὰ, ἀλλὰ κατὰ σύμβασιν.

{ΔΡΟΣΕΡΙΟΣ.} Ἀκροασάμενος ἐπὶ πολὺ Μαρίνου τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καὶ καταγνοὺς τῆς τούτων ἀπειρίας, βραχέα πρὸς τὸν υἱόν μου Ἀδαμάντιον γυμνάσαι βούλομαι.

{ΑΔ.} Χρὴ σε πρῶτον ὀρίσασθαι καὶ ἐκθέσθαι ποίου δόγματος προΐστασαι καὶ τότε γυμνάσαι τοὺς λόγους.

{ΔΡ.} Δόγματος μὲν προΐσταμαι τοῦ Οὐαλεντίνου, σφόδρα ὀρθοτάτου καὶ ἀληθῶς δυναμένου ὑμᾶς πείσαι πόθεν ὁ διάβολος καὶ πόθεν τὰ κακά. καὶ εἰ βούλεσθε, ἔχω τὸν ὄρον Οὐαλεντίνου καὶ ἀναγινώσκω.

{ΕΥΤΡ.} Ἐὰν οὖν ἐκ τοῦ ἐξ ἐναντίας ἀνατρέπηται ὁ ὄρος ὑπὸ Οὐαλεντίνου ἐκτεθείς, σὺ ἀποκρινεῖς τὰ ἐπιφερόμενα;

{ΔΡ.} Οἶομαι μὲν ὅτι ἀναγνωσθεὶς ὁ ὑπὸ Οὐαλεντίνου ἐκτεθείς ὄρος οὐχ ἔξει ἀντιλογίαν· ὁ γὰρ ἐκθέμενος οὐκ εὐτελής ἦν ἀνήρ· εἰ δέ τις βούλοιτο ἀντιλέγειν, ἐγὼ ἀποκρινοῦμαι.

{ΕΥΤΡ.} Ἀναγνωσθήτω τὸ δόγμα Οὐαλεντίνου.

(Οὕτως δὲ πῶς εὖ διατεθεῖσθαι νομίζων ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀνεχώ-

ρουν τὴν ἐμὴν· τῇ δὲ ἐπιούσῃ, τουτέστι σήμερον*), ἐλθὼν ἐώρων
 δύο τινάς, ὁμογενεῖς ἀνθρώπους λέγω δὴ, διαπληκτιζομένους καὶ
 λοιδορομένους ἀλλήλοις, ἕτερον πρὸς τὸν ἕτερον, τὸν δ' αὖ πάλιν
 ἀφίματῶσαι πειρώμενον τὸν πλησίον. ἤδη δὲ τινες καὶ δεινότερα
 τολμᾶν ἤρχοντο. ὃς μὲν γὰρ ἐσκύλευε νεκρὸν καὶ τὸ κρυβὲν ἤδη
 σῶμα τῇ γῆ πάλιν ἐδείκνυεν ἠλίω καὶ τὴν ὁμοίαν αὐτῷ ἐνύβριζεν
 εἰκόνα, βορᾶν κυσὶ καταλείπων τὸν νεκρὸν, ὁ δὲ ξίφος ἐγύμνου καὶ
 ἐπὶ τὸν ὅμοιον ἀνθρώπον ἐχώρει. καὶ ὁ μὲν φυγῇ τὴν σωτηρίαν
 πορίζειν ἤθελεν, ὁ δὲ διώκειν οὐκ ἐπαύετο οὐδὲ τοῦ θυμοῦ κρατεῖν
 ἤθελε. καὶ τί δεῖ πλέον λέγειν ἀλλ' ὅτι χωρήσας ἐπ' αὐτὸν εὐθέως
 ἔπαισε τῷ ξίφει· ὁ δὲ ἰκέτης τῷ πλησίον ἐγένετο καὶ χειρὰς ἰκεσίας
 ὤρεγε καὶ τὴν μὲν ἐσθῆτα διδόναι ἤθελε, μόνον δὲ τὸ ζῆν ἔχειν
 ἠξίου· ὁ δὲ οὐκ ἐθραύετο τὸν θυμὸν οὐδὲ ἠλέει τὸν ὁμογενῆ οὐδὲ
 ἑαυτὸν διὰ τῆς εἰκόνης ἐκείνου βλέπειν ἤθελεν, ἀλλ' ὡς ἄγριος θῆρ
 τῷ ξίφει τῆς βορᾶς ἤρχετο. ἤδη δὲ καὶ τὸ στόμα τῷ ὁμοίῳ προσέ-
 φερε σώματι, τοσοῦτος γὰρ ἦν τῷ θυμῷ, καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν μὲν ἠδι-
 κημένον, τὸν δὲ λοιπὸν σκυλεύοντα καὶ μηδὲ γῆ σκεπάζοντα τὸ σῶμα·
 τῆς γὰρ ἐσθῆτος ἐγύμνωσε. πρὸς δὲ τούτοις ἕτερος προσήει, ὃς <τὴν>
 τοῦ πλησίον γυναῖκα παίζειν ἤθελε, ληστεύων γάμον ἀλλότριον, καὶ
 ἐπὶ παράνομον κοίτην τραπῆναι παρορμῶν, τὸν γεγαμηκότα γνήσιον
 πατέρα γενέσθαι μὴ θέλων. ἐντεῦθεν καὶ ταῖς τραγωδίαις πιστεύειν
 ἤρχομένην (καὶ τὸ Θεεστειὸν δεῖπνον ἀληθῶς ἐδόκει μοι γεγονέναι*)·
 πιστεύω καὶ τὴν Οἰνομάου πάροινον ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν τῶν ἀδελφῶν
 διὰ ξίφους φιλονεικίαν οὐκ ἀπιστῶ. τοσοῦτων τοίνυν καὶ τοιούτων

θεατῆς γενόμενος ἐγὼ πόθεν ταῦτα ἀναζητεῖν ἠρχόμην, τίς δὲ καὶ ἡ τῆς κινήσεως αὐτῶν ἀρχή, καὶ τίς ὁ τοσαῦτα κατ' ἀνθρώπων μηχανησάμενος, πόθεν τε ἡ εὗρεσις αὐτῶν, καὶ τίς ὁ τούτων διδάσκαλος. καὶ τὸν μὲν θεὸν ποιητὴν τούτων λέγειν τολμᾶν οὐχ οἷός τε ἦν, ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἐξ αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν ἔχειν, οὐδὲ τὴν τοῦ εἶναι σύστασιν· πῶς γὰρ οἷόν τε ἦν ταῦτα περὶ θεοῦ ἐννοεῖν; ὁ μὲν γὰρ ἀγαθὸς καὶ τῶν κρειπτόνων ποιητής, τῶν δὲ φαύλων αὐτῶ πρόσεστιν οὐδέν· ἀλλ' οὐδὲ τοῖς τοιούτοις χαίρειν πέφυκεν, ἀπαγορεύει δὲ καὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν, καὶ τοὺς μὲν χαίροντας τούτοις ἀποβάλλεται, τοὺς δὲ φεύγοντας αὐτὰ προσίεται. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον τὸν θεὸν τούτων λέγειν δημιουργόν, τὸν ταῦτα παραιτούμενον; οὐδὲ γὰρ ἂν ἐβούλετο μὴ εἶναι ταῦτα, εἰ πρῶτος αὐτῶν ποιητῆς ὑπῆρχεν αὐτός· τοὺς γὰρ προσιόντας αὐτῶ μιμητὰς αὐτοῦ γενέσθαι θέλει· ὅθεν ἄλογον ἔδοξεν εἶναί μοι ταῦτα προσάπτειν αὐτῶ ἢ ὡς ἐξ αὐτοῦ γεγονότα ἦ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα συγχωρήσειεν ἐξ οὐκ ὄντων δυνατὸν εἶναί τι γενέσθαι, ὅτι καὶ τὰ κακὰ ἐποίησεν αὐτός. ὁ γὰρ ἐκ τοῦ οὐκ εἶναι εἰς τὸ εἶναι αὐτὰ ποιήσας οὐκ ἂν ἐκ τοῦ εἶναι ἀνήρει πάλιν, ἢ εἰ τοῦτο, ἀνάγκη λέγειν ὡς ἦν ποτε καιρὸς ὅτε τοῖς κακοῖς ἔχαιρεν ὁ θεός, νῦν δὲ <οὐκέτι>, ὅπερ ἀδύνατον εἶναί μοι δοκεῖ λέγειν τοῦτο περὶ θεοῦ· ἀνοικεῖον <γὰρ> αὐτοῦ τῆς φύσεως τοῦτο προσαρμόζειν <αὐτῶ>. διόπερ ἔδοξέ μοι συνυπάρχειν τι αὐτῶ ᾧ τοῦνομα ὕλη, ἐξ ἧς τὰ ὄντα ἐδημιούργησε τέχνη σοφῆ διακρίνας καὶ διακοσμήσας καλῶς, ἐξ ἧς καὶ τὰ κακὰ εἶναι δοκεῖ. ἀποίου γὰρ καὶ ἀσχηματίστου οὔσης αὐτῆς, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀτάκτως φερομένης, δεομένης τε τῆς τοῦ

θεοῦ τέχνης, οὐκ ἐφθόνησεν οὗτος οὔτε διὰ παντός καταλιπεῖν αὐτὴν οὕτως φέρεσθαι, ἀλλὰ δημιουργεῖν ἤρχετο καὶ ἀπὸ τῶν χειρίστων αὐτῆς τὰ κάλλιστα διακρίνειν ἤθελεν. καὶ οὕτως γοῦν ἐδημιούργησε· τὰ δ' ὅσα αὐτῆς, ὡς ἔπος εἶπεῖν, τρυγῶδη ἐτύγχανε, ταῦτα ἀνάρμοστα ὄντα πρὸς δημιουργίαν ὡς εἶχε κατέλειψε, κατ' οὐδὲν αὐτῷ προσήκοντα. ἔξ ὧν δοκεῖ μοι νῦν παρ' ἀνθρώποις ἐπιρῶεῖν τὰ κακά. οὕτως ἔδοξέ μοι <εὖ> ἔχειν <φρονεῖν>.

{<ΔΡ.>} Σφόδρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὀρθώτατον δόγμα καὶ ὄρος ἀκλινήσας ἐκτεθεῖς ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Οὐαλεντίνου. εἰ δέ τις βούλοιο ἀντιλέγειν, παρερχέσθω, ἐμοῦ ἐτοιμῶς ἔχοντος πρὸς ἅπαντας ἀποκρίνασθαι.

{ΑΔ.} Τὴν πρόληψιν ἀποθέμενος, εὐγνωμόνως πρὸς ἕκαστον ὧν πυνηθάνομαι ἀποκρίνου.

{ΔΡ.} Ἐμοὶ πρόκειται εὐγνωμόνως καὶ εὐτάκτως τὴν ζήτησιν ποιήσασθαι, οὐ γὰρ σπεύδω νικῆσαι κακῶς, ἀλλὰ ζητῆσαι ἀληθῶς.

{ΑΔ.} Ἀποδέχομαί σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν περὶ τὸν λόγον σπουδὴν· ὅτι δὲ περὶ τῶν ὄντων οὕτω διετέθης, ὡς ἄρα ἔξ ὑποκειμένης τινὸς οὐσίας ταῦτα ἐδημιούργησεν ὁ θεός, πλάττη, Δροσέριε. καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἢ τῶν κακῶν ζήτησις οὕτω πλείστους διατεθῆναι ποιεῖ· πολλοὶ γὰρ ὁμοίως σοι διετέθησαν. οἱ δ' αὖ πάλιν τὸν θεὸν τούτων δημιουργὸν ἀπεφήναντο, σύγχρονον αὐτῷ ὑπόστασιν δοῦναι πεφοβημένοι· ἕτεροι δὲ ἐκ τοῦ φοβηθῆναι τῶν κακῶν ποιητὴν εἶπεῖν τὸν θεόν, σύγχρονον αὐτῷ δοῦναι τὴν ὕλην ἔδοξαν. καὶ συνέβη ἑκατέρους ἐκ τοῦ μὴ κατ' ἐπιστήμην τοῦ ἀληθοῦς φοβηθῆναι τὸν θεόν

τὸ μὴ καλῶς εἰπεῖν. ἐγὼ δὲ διὰ τὴν σὴν προθυμίαν ἐπὶ τὸν τῆς ζήτησεως τραπήσομαι λόγον· μόνον εὐγνωμόνως πρὸς ἕκαστα ἀποκρίναι ὧν ἐρωτῶ. ἐκ γὰρ τούτου γενήσεται καὶ σὲ μὲν γνῶναι τὸ ἀληθές καὶ ἐμὲ δὲ μὴ μάτην τοὺς λόγους ποιῆσθαι πρὸς σέ.

{ΔΡ.} Ἐτοιμῶς ἔχω προστῆναι τοῦ ὄρου Οὐαλεντίνου.

{ΑΔ.} Ποίας ἀποδείξεις ἔχεις ὅτι σύγχρονος ἢ ὕλη τῷ θεῷ;

{ΔΡ.} Οὐ φάσκει ἐν τῇ Γενέσει ὅτι <ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος>;

{ΕΥΤΡ.} Οὕτω γέγραπται ὅτι γῆ ἦν καὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γέγονεν;

{ΔΡ.} Εἰ βούλει, ἀναγινώσκω.

{ΑΔ.} Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων καθεύδοντες ὄνειροπολοῦσι [καὶ] πολλῶν κειμηλίων ἐγκρατεῖς ὄντες <καὶ> εἰς ὕπαρ ἐλθόντες οὐδὲν μετὰ χειρᾶς ἔχουσι, κεναῖς ἐλπίσι ὄνειροπολήσαντες. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ Δροσερίος. πρόσταξον τοίνυν ἀναγνωσθῆναι τῆς κοσμοποιΐας τὴν γραφὴν, καὶ γνώση εἰ προῆν ἢ γῆ ἢ ὕλη.

{ΕΥΤΡ.} Ἀναγνωσθήτω.

<Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος>.

{ΑΔ.} Ὅρα, ἱερώτατε δικαστά, τὴν ἄδικον ἐπιβουλήν Δροσερίου, τῆς γραφῆς φασκούσης πρότερον πεποιηκέναι τὸν θεὸν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τότε εἶναι· οὐ γὰρ ἔφη ὅτι ἐν ἀρχῇ ἦν ἢ γῆ, ἀλλ' <ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν>, καὶ ὑποβάς λέγει· <ἡ δὲ γῆ ἀόρατος>.

{ΕΥΤΡ.} Ἡ γραφὴ σαφῶς δείκνυσι ποίημα τοῦ θεοῦ εἶναι τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν· τηλαυγῶς γὰρ τὸ ποίημα προτάξας ἐπήγαγε τό· <ἦν>· ἀνάγκη γὰρ μετὰ τὸ γενέσθαι εἶναι τὸ γεγονός.

{ΑΔ.} Ἀναδράμωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον. ὕλην βούλεται λέγειν Οὐαλεντίνος συνεῖναι τῷ θεῷ, ἵνα τὸν θεὸν τῶν κακῶν ἀναίτιον δείξη;

{ΔΡ.} Ναί.

{ΑΔ.} Τῆς ὕλης ταύτης κεχωρισμένος ἦν ὁ θεὸς ἢ ἠγνωμένος;

{ΔΡ.} Κεχωρισμένος.

{ΑΔ.} Τί οὖν ἦν τὸ διαχωρίζον μεταξὺ θεοῦ καὶ ὕλης;

{ΔΡ.} Οὐδέν.

{ΑΔ.} Οὐκοῦν ἠνωμένος ἦν διὰ τὸ μὴ εἶναι τι [αἷτιον] τὸ διαχωρίζον· ἄλλως δὲ καὶ ἐν μέρει λέγεις εἶναι τὸν θεὸν καὶ οὐ πάντη δυνάμενον ἐπεκτείνεσθαι.

{ΕΥΤΡ.} Αδύνατόν τι χωρίζεσθαι ἀπὸ τινος μὴ ὄντος τοῦ χωρίζοντος· ἀνάγκη γὰρ τὸ χωρίζον ἰσχυρότερον εἶναι τοῦ διαχωριζομένου· ἄλλως τε καὶ τρίτον μέρος ἔσται κατέχων ὁ θεός. τί οὖν φής, Δροσέριε, ἐν μέρει τινί ἔστιν ὁ θεὸς καὶ οὐ πάντη;

{ΔΡ.} Ἐγὼ οὐ φημι ἐν μέρει τὸν θεὸν ἀλλ' ἀναίτιον τῶν κακῶν.

{ΑΔ.} Λόγῳ ἀναίτιον αὐτὸν βούλει λέγειν, ἔργῳ δὲ δημιουργὸν καὶ ὑποδοχέα τῶν κακῶν ἀπεδείξατε σὺ καὶ Οὐαλεντίνος.

{ΔΡ.} Πῶς;

{ΑΔ.} Προϊῶν ὁ λόγος δείξει τὸν ὅρον. ὅτι μὲν οὖν ὑπάρχειν ἀδύνατον ἀγένητα δύο ἅμα οὐδὲ σὲ ἀγνοεῖν νομίζω, εἰ καὶ τὰ μάλιστα δοκεῖς προλαβῶν τοῦτο προστεθεικέναι τῷ λόγῳ· πάντως γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἔτερον δεῖ λέγειν ἢ ὅτι κεχώρισται τῆς ὕλης ὁ θεός, ἢ αὖ πάλιν ὅτι ἀμέριστος αὐτῆς τυγχάνει. καὶ εἰ μὲν ἠνώσθαι τις αὐτὸν ἐθέλοι, ἐν τὸ ἀγένητον λέξει· ἕκαστον γὰρ τούτων μέρος ἔσται τοῦ πλησίον· ἀλλήλων δὲ μέρη τυγχάνοντα οὐκ ἔσται ἀγένητα δύο, ἀλλ' ἐν ἑκ διαφόρων συνεστώς. εἰ δὲ κεχωρίσθαι φήσει τις, ἀνάγκη εἶναι τι τὸ ἀνά μέσον ἀμφοτέρων, ὅπερ καὶ τὸν χωρισμὸν αὐτῶν δεικνύει· εἰ δέ τις φησι μήτε κεχωρίσθαι τὸν θεὸν τῆς ὕλης, μηδ' αὖ πάλιν ἠνώσθαι, εἶναι δὲ καθάπερ ἐν τόπῳ τῆς ὕλης τὸν θεόν, ἢ τὴν

ὔλην ἐν τῷ θεῷ, τὸ συνέχον ἀκουέτω ὅτι, ἐὰν τόπον τοῦ θεοῦ τὴν ὔλην εἴπωμεν, ἐξ ἀνάγκης αὐτὸν καὶ χωρητὸν λέγειν δεῖ καὶ πρὸς τῆς ὔλης περιγραφόμενον, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμοίως αὐτὸν τῇ ὔλη <ἀτάκτως> φέρεσθαι δεῖ. πρὸς δὴ τούτοις καὶ ἐν χεῖροσι γεγονέναι τὸν θεὸν εἰπεῖν ἀνάγκη. εἰ γὰρ ποτε ἄκοσμος ἦν ἡ ὔλη, ἐκόσμησε δὲ αὐτὴν εἰς τὸ κρείττον τρέψαι προαιρούμενος, ἦν ποτε ὅτε ἐν ἀκοσμήτοις ἦν ὁ θεός. δικαίως δ' ἂν καὶ τοῦτο ἐροίμην πότερον ἐπλήρου τὴν ὔλην ὁ θεὸς ἢ ἐν μέρει τινὶ ὑπῆρχεν. εἰ μὲν γὰρ ἐν μέρει τινὶ τῆς ὔλης [τῷ κρείττονι] εἰπεῖν τις ἐθέλοι τὸν θεόν, πλείστον ὅσον μικρότερον αὐτὸν τῆς ὔλης λέγει, εἶγε <δὴ> μέρος αὐτῆς ὅλον ἐχώρησε τὸν θεόν· εἰ δὲ ἐν πάσῃ εἶναι λέγοι καὶ δι' ὅλης κεχωρηκέναι τῆς ὔλης, πῶς ταύτην ἐδημιούργησε φρασάτω. ἀνάγκη γὰρ συστολήν τινα τοῦ θεοῦ λέγειν, ἥς γενομένης ἐδημιούργει ἐκεῖνο ἀφ' οὗ ὑπεχώρησεν, ἢ καὶ ἑαυτὸν τῇ ὔλη συνδημιουργεῖν οὐκ ἔχοντα ὑποχωρήσεως τόπον. εἰ δὲ τὴν ὔλην ἐν θεῷ εἶναι τις λέξει, ὁμοίως ἐξετάζειν δεῖ πότερον ὡς διῶσταμένου αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ καί, ὥσπερ ἐν ἀέρι ζῶα ὑπάρχει, διαιρουμένου καὶ μεριζομένου αὐτοῦ εἰς ὑποδοχὴν τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ, ἢ ὡς ἐν τόπῳ, τουτέστιν ὥσπερ ἐν γῆ ὕδωρ. εἰ μὲν γὰρ εἴποι τις ὡς ἐν ἀέρι, μεριστὸν ἀνάγκη τὸν θεὸν εἰπεῖν, εἰ δὲ ὥσπερ ἐν γῆ ὕδωρ, ἦν δὲ ἄτακτος ἡ ὔλη καὶ ἀκόσμητος, πρὸς δὴ τούτοις ἔχουσα τὰ κακά, τὸν θεὸν λέγειν ἀνάγκη τόπον εἶναι τούτων, τῶν τε ἀκοσμήτων καὶ τῶν κακῶν· ὅπερ οὐκ εὐφήμον εἶναι μοι δοκεῖ, ἐπισηφαλὲς δὲ μᾶλλον.

{ΔΡ.} Οὐαλεντίνος ὅπως δείξει ἀναίτιον τὸν θεόν, τῇ ὔλη προσῆψε τὰ κακά, [καὶ] ἵνα ὁ μὲν θεὸς ἀναίτιος ἦ, ἡ δὲ ὔλη αἰτία.

{ΑΔ.} Ὑλην συνεῖναι θέλεις, ἵνα μὴ τῶν κακῶν ποιητὴν εἴπῃς

τὸν θεὸν καὶ, τοῦτο φεύγειν προαιρούμενος, λόγῳ ψιλῶ μόνον δοκεῖς φεύγειν, ἔργῳ δέ, ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος, δοχεῖον αὐτὸν καὶ δημιουργὸν τῶν κακῶν τὸν θεὸν ἀποφαίνεις. εἰ μὲν οὖν τὴν ὕλην ἐκ τῶν ὑποστάντων γενητῶν θέλεις ὑπονοεῖν [καὶ] ἀγένητον ὑπάρχειν [αὐτήν], **** ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν κακῶν γένεσιν αἰτίαν φῆς εἶναι, διὰ τοῦτο ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τούτων ἔρχεσθαι δοκῶ. φανεροῦ γὰρ γενομένου τοῦ λόγου καθ' ὃν τρόπον ἔστι τὰ κακά, καὶ ὅτι οὐχ οἷόν τέ ἐστιν εἰπεῖν ἀναίτιον τῶν κακῶν τὸν θεὸν ἐκ τοῦ ὕλην αὐτῶ ὑποτιθέναι, τὴν τοιαύτην ὑπόνοιαν ἀναιρεῖσθαί μοι δοκεῖ. φῆς τοίνυν (ἄποιον*) ὕλην συνυπάρχειν τῷ θεῷ, ἐξ ἧς τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ἐδημιούργησεν.

{ΔΡ.} Οὕτω φημί.

{ΑΔ.} [Ἐξ ἀνάγκης καὶ χωρητὸν λέγειν αὐτὸν δεῖ καὶ μερικὸν καὶ πρὸς

τῆς ὕλης περιγραφόμενον· ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμοίως αὐτὸν τῇ ὕλῃ ἀτάκτως φέρεσθαι δεῖ, μὴ ἴστασθαι δὲ μηδὲ μένειν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ ἀνάγκη.] οὐκοῦν, εἰ ἄποιος ἐτύγχανεν ὕλη, γέγονε δὲ κόσμος πρὸς τοῦ θεοῦ, ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἰ ποιότητες, τῶν ποιότητων γέγονε ποιητῆς ὁ θεός. ἐπεὶ δὲ ἀναγιγνωσκομένου πρόσθεν ἤκουον ὡς ἀδύνατον ἐξ οὐκ ὄντων τι γίνεσθαι, πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀπόκριναί τὴν ἐμήν. δοκεῖ σοι τὰς τοῦ κόσμου ποιότητας μὴ ἐξ ὑποκειμένων ποιότητων γεγονέναι;

{ΔΡ.} Δοκεῖ.

{ΑΔ.} Ἐτερον <δέ τι> παρὰ τὰς οὐσίας ὑπάρχειν αὐτάς;

{ΔΡ.} Ἐτερόν <τι> παρὰ τὰς οὐσίας λέγω.

{ΑΔ.} Οὐκοῦν εἰ μήτε ἐξ ὑποκειμένων ποιότητων τὰς ποιότητας ἐδημιούργησεν ὁ θεός, μήτε ἐκ τῶν οὐσιῶν ὑπάρχουσι τῷ μήτε οὐσίας αὐτάς εἶναι, ἐκ μὴ ὄντων αὐτάς ὑπὸ θεοῦ γεγονέναι ἀνάγκη εἰπεῖν. ὅθεν περιπτῶς δοκεῖς λέγειν ἀδύνατον εἶναι δοξάζειν ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι <τι> πρὸς τοῦ θεοῦ.

{ΟΥΑΛΗΣ} [δὲ τί] ἔφη· Ἐν τούτῳ ἀφυῶς, συνέθετο Δροσέριος, ἄποιον τὴν ὕλην ὑποθέμενος.

{ΑΔ.} Τί οὖν φῆς; συνυπάρχειν τὰς ποιότητας τῇ ὕλῃ;

{ΟΥΑΛ.} Ἐμοὶ ἡ ὕλη ποιότητας ἀνάρχους ἔχειν δοκεῖ. οὕτω γὰρ καὶ <τὰ> κακὰ ἐκ τῆς ἀπορροίας αὐτῆς εἶναι λέγω, ἵνα τῶν κακῶν ὁ μὲν θεὸς ἀναίτιος ᾗ, τούτων δὲ πάντων ἡ ὕλη αἰτία.

{ΑΔ.} Οὐδὲ τῷ ἰδίῳ διδασκάλῳ Οὐαλεντίνῳ Οὐάλης πείθεται, ἀνατρέπων αὐτοῦ τὸ δόγμα.

{ΟΥΑΛ.} Τί ἀνέτρεψα;

{ΑΔ.} Οὐαλεντίνος δημιουργὸν τῆς ὕλης τὸν θεὸν ἀπεκρίνατο, σὺ δὲ φῆς καὶ οὐσιῶν ποιότητας τὴν ὕλην ἀνάρχους ἔχειν. τίνοσ οὖν ἔσται ποιητῆς καὶ δημιουργοῦ ὁ θεός;

{ΟΥΑΛ.} Ὁ θεὸς δημιουργὸς ἐστὶ τοῦ κόσμου.

{ΕΥΤΡ.} Οὐάλης μέχρι λόγου μόνον δημιουργὸν βούλεται λέγειν τὸν θεόν.

{ΟΥΑΛ.} Πῶς;

{ΕΥΤΡ.} Φῆς τὴν ὕλην συνυπάρχειν τῷ θεῷ, συνυπάρχειν δὲ καὶ τὰς ποιότητας. εἰ προυπηρχεν ἡ ὕλη, συνυπηρχον δὲ καὶ αἱ ποιότητες, περισσὸν τὸ λέγειν δημιουργὸν τὸν θεόν, καὶ εὐρεθήσεται Οὐαλεντίνος κακῶς ὀρισάμενος ἢ Οὐάλης, μᾶλλον δὲ ἀμφότεροι.

{ΑΔ.} Βραχέα ἐρωτηθεὶς ἀποκρινάσθω Οὐάλης.

{ΟΥΑΛ.} Λέγε.

{ΑΔ.} Τίνα τρόπον δημιουργὸν φῆς τὸν θεόν; πότερον ὅτι τὰς οὐσίας ἔτρεψεν εἰς τὸ μηκέτι ὑπάρχειν ὅπερ ἦσαν ποτε, ἀλλ' ἐτέρας παρὰ ταύτας γενέσθαι, ἢ ὅτι τὰς μὲν οὐσίας ἐφύλαξεν ἐκείνας αἴπερ ἦσαν, τὰς δὲ ποιότητας ἔτρεψεν αὐτῶν;

{ΟΥΑΛ.} Οὐ δοκεῖ μοι ἀλλαγὴν τινα οὐσιῶν πεποιηκέναι, τροπὴν δὲ τινα τῶν ποιότητων γεγονέναι φημί, καθόπερ δημιουργὸν εἶναι λέγω τὸν θεόν. καὶ ὥσπερ, εἰ τύχοι λέγειν οἰκίαν ἐκ λίθων γεγονέναι, ἐφ' ᾧ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς οὐκέτι λίθοι μένουσι τῇ οὐσίᾳ, <οἰκία> γενόμενοι, οὕτω μοι δοκεῖ τὸν θεόν, ὑπομενούσης τῆς οὐσίας, τροπὴν τινα τῶν ποιότητων αὐτῆς πεποιηκέναι, καθ' ἣν τὴν τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγονέναι λέγω.

{ΑΔ.} Ἐπεὶ τοίνυν τροπὴν τινα ποιότητων πρὸς τοῦ θεοῦ γεγονέναι φῆς, ἀπόκριναί μοι βραχέα πυθέσθαι προαιρουμένω.

{(ΟΥΑΛ.)} Λέγε δή.

{(ΑΔ.)} Τὰ κακὰ ποιότητες οὐσιῶν σοι δοκοῦσιν εἶναι ἢ οὐσίαι;

{ΟΥΑΛ.} Ποιότητες οὐσιῶν.

{ΑΔ.} Ἄνωθεν δὲ ἦσαν αἱ ποιότητες αὐταὶ ἐν τῇ ὕλῃ; ἢ ἀρχὴν ἔσχον τοῦ εἶναι;

{ΟΥΑΛ.} Συνεῖναί φημι ἀγενήτως τῇ ὕλῃ ταυτασὶ τὰς ποιότητας.

{ΑΔ.} Οὐχὶ δὲ τὸν θεὸν φῆς τροπὴν τινα τῶν ποιότητων πεποικέναι;

{ΟΥΑΛ.} Τοῦτό φημι.

{ΑΔ.} Εἰς τὸ κρεῖττον ἔτρεψεν ἢ εἰς τὸ χειρόν;

{ΟΥΑΛ.} Δῆλον ὅτι εἰς τὸ κρεῖττον.

{ΑΔ.} Οὐκοῦν εἰ ποιότητες ὕλης τὰ κακά, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῆς εἰς τὸ κρεῖττον ἔτρεψε, πόθεν τὰ κακὰ ζητεῖν ἀνάγκη. οὐ γὰρ ἔμειναν αἱ ποιότητες ὁποῖαί <ποτ'> ἦσαν τῇ φύσει. εἰ μὲν πρότερον οὐκ ἦσαν αἱ ποιότητες κακαί, ἐκ δὲ τοῦ τραπῆναι πρὸς τοῦ θεοῦ τὰς πρώτας τοιαύτας περὶ τὴν ὕλην γεγονέναι <φῆς> δηλονότι τὰς **** κακάς.

{ΟΥΑΛ.} Ὡς ἐπιλησθεῖς τοῦ ὄρου Οὐαλεντίνου οὕτω διάκεισαι· ἔφη γὰρ ὕλην εἶναι ἄτακτον καὶ ἀνείδεον· ἐκ ταύτης τὰ μὲν κρεῖττονα ἔτρεψε, τὰ δὲ ὅσα τρυγῶδη ἐτύγχανεν, οὐκ ὄντα χρηστὰ πρὸς δημιουργίαν, ταῦτα κατέλειψε κατὰ μηδὲν αὐτῷ προσήκοντα· ὅθεν δοκεῖ μοι ἐπιρρεῖν τὰ κακά.

{ΑΔ.} Τὰ καλὰ τῆς ὕλης, ὡς ἔφης, μόνον ἔτρεψε, τὰ <δὲ> κακὰ ταῦτα εἶασεν;

{ΟΥΑΛ.} Οὕτως ἔχει.

{ΕΥΤΡ.} Σφόδρα ἄπορος καὶ ἀνόητος πρότασις ἡ ὑπὸ Οὐαλεντίνου καὶ Οὐάλεντος προτεθεῖσα· ζητητέον γὰρ **** πότερον δυνάμενον μὲν τὰ κακὰ ἀνελεῖν οὐ βουληθέντα δέ, ἢ τὸ δύνασθαι μὴ ἔχοντα. εἰ μὲν γὰρ δυνάμενον λέξετε οὐ βουληθέντα δέ, αὐτὸν αἴτιον

τῶν κακῶν εἰπεῖν ἀνάγκη, ὅτι δυνάμενος ποιῆσαι μὴ εἶναι <τὰ> κακά, συνεχώρησεν αὐτὰ μένειν ὡς ἦν, καὶ μάλιστα ὅτε δημιουργεῖν τὴν ὕλην ἤρξατο. εἰ γὰρ μηδὸλως ἔμελεν αὐτῷ τῆς ὕλης, οὐκ ἂν αἴτιος ἦν εἰ συνεχώρει μένειν.

Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς οὕτως εἶα, δυνάμενος κάκεῖνο τρέπειν εἰς τὸ κρεῖττον, αἰτιὸς ἐστὶ τῶν κακῶν, καταλιπὼν μέρος ὕλης εἶναι πονηρὸν ἐπ' ὀλέθρῳ οὐ ἔδημιούργησε μέρους. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ μέγιστα κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἠδικῆσθαί μοι δοκεῖ τοῦτο ὅπερ κατεσκεύασε τῆς ὕλης μέρος, ἀντιλαμβανόμενον τῶν κακῶν. εἰ γὰρ τις ἐξετάζοι ἐπ' ἀκριβὲς τὰ πράγματα, χαλεπώτερον εὐρήσει νῦν τὴν ὕλην πεπονθυῖαν τῆς προτέρας ἀκοσμίας. πρὶν γὰρ αὐτὴν διακριθῆναι, τὸ μὴδὲ αἰσθῆσθαι τῶν κακῶν παρῆν αὐτῇ, νῦν δὲ ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτῆς αἰσθησιν λαμβάνει τῶν κακῶν, καὶ τοῦθ' ὅπερ ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῆς ὕλης πρὸς τοῦ θεοῦ γεγονέναι λέγεις, εὐρίσκεται μᾶλλον ἐπὶ τῷ χεῖρονι προσγενόμενον αὐτῇ. εἰ δ' ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι τὸν θεὸν ἀναιρεῖν τὰ κακὰ τὸ μὴ πεπαῦσθαι λέγεις, ἀδύνατον τὸν θεὸν φῆς ὑπάρχειν· τὸ δὲ ἀδύνατον ἦτοι τῇ φύσει ἀσθενές, ἢ τῷ νικᾶσθαι τῷ φόβῳ δεδουλωμένον πρὸς τινος κρεῖττονος. ἄλλως δὲ καὶ μείζονα λέξεις τοῦ θεοῦ τὰ κακά, νικῶντα τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ τὴν ὁρμήν, ὅπερ ἄτοπον εἶναι μοι λέγειν περὶ θεοῦ δοκεῖ. διὰ τί γὰρ οὐχὶ μᾶλλον ταῦτ' ἔσονται θεοὶ κατὰ τὸν Οὐαλεντίνου λόγον, νικᾶν δυνάμενα τὸν θεόν; εἴπερ θεὸν ἐκεῖνόν φαμεν ὅς τὴν ἀπάντων ἐξουσίαν ἔχει.

{ΔΡ.} Ἀσφαλέστερον ὀφείλει ζητηθῆναι πόθεν τὰ κακά. εἰ γὰρ εἴπωμεν ὕλην συνεῖναι τῷ θεῷ, πολλὰ ἄτοπα παρακολουθήσει ταῖς ἀληθείαις. εἰ οὖν μήτε ἐξ ὕλης, μήτε ἐκ θεοῦ, πόθεν τὰ κακά ζητεῖν ἀνάγκη.

{ΑΔ.} Τὰ κακὰ οὐδὲ κατὰ φύσιν, οὐδὲ κατ' οὐσίαν, οὐδὲ καθ' ὑπόστασιν ἐστίν, ἀλλὰ τρόπῳ γίνονται τὰ κακὰ ἐκ τῆς αὐτεξουσιότητος.

{ΔΡ.} Ἄλλ' ἐγὼ κατ' οὐσίαν καὶ καθ' ὑπόστασιν λέγω εἶναι τὰ κακά· ὁ γὰρ τρόπος ἐπισυμβαίνων ἐστίν.

{ΑΔ.} Ἐκθου σαφῶς ἅ λέγεις καὶ καθ' ὑπόστασιν εἶναι καὶ κατ' οὐσίαν.

{ΔΡ.} Ὅσα ὁ νόμος ἀπηγόρευσε ἐκεῖνα λέγω κακά, οἷον φόνον, μοιχείαν, κλοπὴν, πορνείαν καὶ ὅσα ὁ νόμος ἀπαγορεύει.

{ΑΔ.} Ἐκ τῶν συμβεβηκότων ἐστὶ ταῦτα πάντα· οὔτε γὰρ ἐστὶ φόνος οὐσία, οὔτε πάλιν ἡ μοιχεία, οὔτε τι τῶν ὁμοίων κακῶν· ἀλλ' ὥσπερ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς **** οὔτε ῥητορικῆς οὔσης, ἀλλ' ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων αὐτῇ προσηγορίαν λαμβανούσης, ἀφ' ὧν οὕτως ὀνομάζεσθαι δοκεῖ, οὐδ' ὀπότερον αὐτῶν οὔσα, ὁμοίως μοι φαίνεται καὶ ἀπὸ τῶν δοκούντων εἶναι κακῶν τὴν οὐσίαν ὄνομα προσλαμβάνειν, οὐδ' ὀπότερον οὔσαν αὐτῶν. κακὸς δὲ λέγεται ἐκεῖνος, ὁ τῶν κακῶν ποιητής, ἃ δὲ τις ποιεῖ οὐκ ἔστιν αὐτός, ἀλλ' ἐνεργεῖα αὐτοῦ, ἀφ' ὧν τὴν προσηγορίαν τοῦ κακὸς λέγεσθαι λαμβάνει. (εἰ γὰρ αὐτὸν ὑπάρχειν εἵπομεν ἃ ποιεῖ, ποιεῖ δὲ φόνους καὶ μοιχείας καὶ κλοπὰς καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια, αὐτὸς ἔσται ταῦτα· εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶν αὐτός, ταῦτα δὲ ὅταν γίνηται τὴν σύστασιν ἔχει, οὐ γινόμενα δὲ καὶ τοῦ εἶναι παύεται, γίνεται δὲ ταῦτα πρὸς ἀνθρώπων, ἔσονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἑαυτῶν ποιηταὶ καὶ τοῦ μηκέτι εἶναι αἴτιοι.*) εἰ δὲ ταῦτα αὐτοῦ ἐνεργείας εἶναι φήσ, ἐξ ὧν ποιεῖ τὸ κακὸς εἶναι ἔχει, οὐκ ἐξ ὧν ἐστὶν οὐσία. κακὸν δὲ εἵπομεν λέγεσθαι ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων τῇ οὐσίᾳ, ἅτινα οὐκ ἔστιν ἡ οὐσία, ὡς ἀπὸ τῆς τεκτονικῆς τέκτων. εἰ δὲ ἐξ ὧν ἐνεργεῖ κακός, ἃ δὲ ἐνεργεῖ ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνει, ἤρξατο

κακείνος εἶναι κακός, ἤρξατο δὲ καὶ ταῦτα <τὰ> κακά. εἰ δὲ οὕτως ἔχει, οὐκ ἔστιν ἀνάρχως κακός, οὐδὲ ἀγένητα τὰ κακά, τῷ γενητὰ πρὸς αὐτοῦ δείκνυσθαι.

{ΔΡ.} Ἐφης τρόπῳ εἶναι τὰ κακά, καὶ οὐ κατ' οὐσίαν, δείκνυται δὲ ὑπ' οὐσίας γινόμενα τὰ κακά. σαφέστερον οὖν δεῖξον ὅτι τρόπῳ ἔστι καὶ οὐ κατ' οὐσίαν.

{ΑΔ.} Ἐγὼ πρῶτον μὲν τῇ φύσει οὐδὲν φαῦλον λέγω, τῷ δὲ τῆς χρήσεως τρόπῳ κακὸν εἶναι λέγεται. τὸ γὰρ τῆς μοιχείας ὄνομα κοινωνίας ἔστιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς σημαντικόν, ἀλλ' ἐὰν κοινωνῇ τις τῇ γυναικὶ παιδοποιΐας ἔνεκα καὶ τῆς τοῦ γένους διαδοχῆς, ἀγαθὴ τις ἢ κοινωνία γίνεται. εἰ δὲ τις καταλιπὼν τὴν νομίμην κοινωνίαν, ἐνυβρίζει γάμοις ἀλλοτρίοις, λίαν ἔργον πράττει κακόν· καὶ ἢ μὲν κοινωνία ἢ αὐτή, ὁ δὲ τῆς χρήσεως τρόπος οὐχ ὅμοιος. καὶ ἐπὶ τῆς πορνείας δὲ ὁ αὐτὸς λόγος. ἢ κοινωνία τοίνυν, χωρὶς τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως ἐξεταζομένη, κακὸν οὐκ ἔστι· τότε δὲ γίνεται κακὸν ὅποτε ὁ τρόπος ἔστι σαφής. ἀλλὰ καὶ τὸν φόνον ὁμοίως ἔχειν φημί. ἐὰν γάρ τις τὸν ἐπὶ μοιχείᾳ ληφθέντα ἀποκτεῖναι θέλῃ, δίκας ὧν ἐτόλμησεν ἀπαιτῶν, κακὸν οὐκ ἐργάζεται· ἐὰν δὲ τις τὸν μηδὲν τι τῶν ἀπηγορευμένων πεποιηκότα ἀναιρήσῃ οὐδενὸς ἄλλης προφάσεως λόγου χάριν, οὐδὲ τῆς τῶν οἰκείων ἀφαιρέσεως ἔνεκα, τουτέστιν ἢ χρημάτων ἢ κτημάτων, φαῦλον ἐργάζεται. καὶ τὸ μὲν ἔργον τὸ αὐτὸ ἐπ' ἀμφοτέρων γίνεται, ὁ δὲ τρόπος τοῦ ἔργου τὴν διαφορὰν ἐμποιεῖ.

πρὸς δὴ τούτοις καὶ τὸ χρήματα λαμβάνειν τινὸς τῷ τρόπῳ τῆς λήψεως γίνεται κακόν. ἐὰν μὲν γὰρ τις δώῃ κοινωνῶν ἐξ ὧν ἔχει, ὁ λαμβάνων οὐδὲν φαῦλον ποιεῖ, εἰ δ' αὖ πάλιν ἄκοντος ἀφέλοιτο ἢ λεληθότως, ἔργον τι πονηρὸν πράττει. καὶ τὸ μὲν ἀλλότρια λαμβάνειν ἐπ' ἀμφοτέρων ἐστίν, ὁ δὲ τῆς λήψεως τρόπος κακὸν λέγεσθαι τοῦτο ποιεῖ. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ θεοσεβεῖν τῷ τρόπῳ κακὸν γίνεται. εἰ μὲν γὰρ τις <τὸν> ἀληθῆ σέβει θεόν, ἔργον ποιεῖ ἀγαθόν· εἰ δέ, τοῦτον καταλιπὼν, τὸν οὐκ ὄντα σέβει καὶ τὴν τοῦ κρείττονος τιμὴν ἢ ξύλοις ἢ λίθοις προσάπτειν ἐθέλει, κακὸν πράττει. καὶ τὸ μὲν τῆς θεοσεβείας ὄνομα τὸ αὐτό, ὁ δὲ τῆς χρήσεως τρόπος ἐναλλάσσει τὸ γινόμενον.

{ΔΡ.} Ἐπεὶ τοίνυν περὶ τῶν κακῶν ἐποιήσω τὸν λόγον, δεικνύναι βουλόμενος ὡς ἔστι τὰ κακά, καὶ ὅτι τούτων οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι ποιηταί, βραχὺ τι πάλιν πυθέσθαι βούλομαι πότερον οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀφορμὴν ἀφ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες ἔχουσι, τουτέστιν αὐτοὶ τῆς τοιαύτης χρήσεως εὐρεταὶ γενόμενοι, ἢ τοιοῦτοι ὑπὸ θεοῦ γεγόνασιν, ἢ αὖ πάλιν ἕτερός τις ὑπάρχει ὁ εἰς τὰ τοιαῦτα τοὺς ἀνθρώπους παρορμῶν.

{ΑΔ.} Ὑπὸ μὲν τοῦ θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους τοιούτους γεγονέναι οὐ φημι, αὐτεξούσιον δὲ τὸν ἄνθρωπον λέγω, τοῦτο μέγιστον ὑπὸ θεοῦ κεχαρίσθαι λέγων αὐτῷ, (ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἀνάγκη δουλεύει τῷ θεῷ προστάγματι· ἐὰν τε γὰρ οὐρανὸν εἶπης, ἔστηκε φέρων τὸν δεσπότην, οὐ μετακινούμενος τοῦ ὠρισμένου τόπου, καὶ ἐὰν [τε] περὶ ἡλίου τὸν λόγον ποιῆσθαι θέλης, ἐκτελεῖ οὗτος τὴν ὠρισμένην κίνησιν οὐ παραιτούμενος τὸν δρόμον, ἀλλ' ἀνάγκη τινὶ δουλεύων τῷ δεσπότη, καὶ γῆν ὁμοίως πεπηγυῖαν ὄρεας καὶ φέρουσιν τὸ πρόσταγμα τοῦ κεκελευκότος· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα ἀνάγκη δουλεύει τῷ πεποιηκότι, οὐδ' ὀπότερον αὐτῶν δυνάμενον ἕτερόν τι παρ' ὁ εἰς ὃ γέγονε ποιεῖν· διόπερ οὐκ ἐπαινοῦμεν ταῦτα οὕτω πειθόμενα

τῷ δεσπότῃ, οὐδέ τις αὐτοῖς ὑπόκειται κρείττωνων ἐλπίς ὅτι τὸ
προσταχθὲν ἔκοντες ἐφύλαξαν.*) ἄνθρωπος δὲ τὴν ᾧ βούλεται πεί-
θεσθαι [καὶ] προσέλαβεν ἐξουσίαν, ἑαυτὸν δουλαγωγῶν, οὐ τῆς φύσεως
ἀνάγκη κρατούμενος, οὐδὲ τῆς δυνάμεως ἀφαιρούμενος, ὅπερ τῶν
κρείττωνων ἔνεκα αὐτεξούσιον εἶναί φημι, ἵνα τι πλεῖον προσλάβῃ
παρὰ τοῦ κρείττονος, ὅπερ αὐτῷ ἐκ τῆς ὑπακοῆς προσγίνεται καὶ
ὡς ὀφειλὴν αἰτεῖ παρὰ τοῦ πεποιηκότος. οὐ γὰρ ἐπὶ βλάβῃ οὕτω
γεγονέναι τὸν ἄνθρωπον φημι, ἔνεκα δὲ τῶν κρείττωνων. εἰ γὰρ ὡς
ἐν γέγονε τῶν στοιχείων ἢ τῶν ὁμοίων, ἀνάγκη δουλεύων τῷ θεῷ,
οὐκέτι μισθὸν ἄξιον τῆς προαιρέσεως λαμβάνει, ἀλλ' ὥσπερ ὄργανον
ἔσται ὁ ἄνθρωπος τοῦ δημιουργοῦ **** καὶ τούτων αἴτιος ἦν ὁ

χρώμενος. ἀλλ' οὐδὲ <τὸ> κρείττον ἄνθρωπος ἠπίστατο, μηδὲν ἕτερον εἰδώς, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον εἰς ὃ πέφυκε. φημί τοιγαροῦν τὸν θεὸν οὕτω τὸν ἄνθρωπον τιμῆσαι προαιρούμενον καὶ τῶν κρειπτόνων ἐπιστήμονα γενέσθαι, τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ τοῦ δύνασθαι ποιεῖν ἄβούλεται δεδωκέναι.

{ΕΥΤΡ.} Οὐ μόνον ἠλίθιον πεῖσαι, ἀλλὰ καὶ ἀνόητον ἀντιτυπῆσαι δύνανται οἱ τοῦ ὀρθοτάτου δόγματος λόγοι. ἄτοπον γὰρ ἡγοῦμαι τοιούτοις ἐνδιατρίβοντας εἰς μῆκος ἐκτείνειν τὸν λόγον, ἀποχρώντως ἐπιδείξαντος ἡμῖν τοῦ λόγου. καί μοι δοκεῖ ἐπὶ τεκμηρίου λαβεῖν τὸ προκείμενον ὑποδείγματος χάριν· ἀπεικάζω γὰρ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας δόγμα καὶ τὸν ταύτης ὑπερασπίζοντα καθάπερ πηγὴν τινα ἀέναον ὑπάρχουσαν ἣτις γέγηθέ τε καὶ αὔξει, ὀχρηγὸς γενομένη· καὶ ὅσω ἐπὶ πλεῖον οἱ περὶ Δροσέριον ἀρύνονται ἀπολήγειν ταύτην προσδοκῆσαντες, τοσούτω πλείονας ὄμβρους πλημμύρει. ὅθεν καλῶς ἔχειν δοκεῖ Δροσέριον. μὲν καὶ Οὐάλεντα τῆς κακομαχίας ἀναχωρεῖν. Μαρίνος δέ, εἰ βούλοιο, τὰς λοιπὰς δύο προτάσεις ὑπεξαγάγετω· λείπειν γὰρ δοκεῖ τῷ ὄρω τῷ ὑπ' αὐτῷ ἐκτεθέντι.

{ΜΑΡ.} Περὶ τοῦ Χριστοῦ πυθέσθαι βούλομαι εἰ, ὥς φατε ὑμεῖς, σάρκα αὐτὸς ἀνείληφεν ἐκ τῆς ἡμετέρας ὑποστάσεως. νομίζω ὅτι πάνυ ἀτοπώτατον τοῦτο τῇ ἀχράντῳ οὐσίᾳ προσάπτειν, ἄλλως δὲ καὶ αἱ γραφαὶ οὐράνιον αὐτόν φασι σάρκα ἀνείληφέναι.

{ΑΔ.} Οἴσθα ὅτι ὁ σοφία ἀληθῶς βουλόμενος ἐπὶ πέρας ἄγεσθαι τὸ ζητούμενον, ἀποθέμενος τὸν φιλέριστον καὶ προληπτικὸν τρόπον εὐγνωμόνως, εὐρήσει τὸ ἀληθές. πρῶτον οὖν περὶ οὗ βούλει τὴν ζήτησιν γενέσθαι ἔκθου τὸν ὄρον σαφῶς.

{ΜΑΡ.} Περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ τὸ ζητούμενον. ἐγὼ ὀρίζομαι ὅτι οὐράνιον σῶμα ἔλαβε· σὺ δὲ τί ὀρίζη λέγε.

{ΑΔ.} Φημί ἐγὼ ἐξ ἐκείνης τῆς ὑποστάσεως τῆς τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδάμ, ἐξ ἧς καὶ ἡμεῖς.

{ΜΑΡ.} Τὸ τῶν Χριστιανῶν δόγμα πίστει καὶ γραφαῖς συνέστηκε. χρῆ οὖν ἀπὸ γραφῶν ἢ πειῖσαι ἢ πεισθῆναι.

{ΑΔ.} Λέγε ἀπὸ γραφῶν.

{ΜΑΡ.} Πρῶτον μὲν τοῦτο ζητηθήτω εἰς <οὐ> φέρει αἴσχος τὸ λέγειν αὐτὸν τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἀπὸ γυναικὸς σάρκα ἀνεληφέναι.

{ΑΔ.} Εἰ ἐπισυμβαίνει πάθος τι τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ, αἰδεῖται τὸ θεῖον.

{ΜΑΡ.} Πῶς;

{ΑΔ.} Ἐπειδὴ ἔφησ αἴσχος εἶναι τὸ λέγειν τὸν λόγον σάρκα ἀνεληφέναι· τὸ δὲ θεῖον οὐκ αἰδεῖται, οὐ δόξης ὀρέγεται, οὐκ ἐπιθυμεῖ. ταῦτα γὰρ πάθη ἐστὶ, παθῶν δὲ τὸ θεῖον ἀνεπίδεκτόν ἐστιν. βραχέα πυθέσθαι σου βούλομαι.

{ΜΑΡ.} Λέγε.

{ΑΔ.} Τὸν ἄνθρωπον τίς ἐδημιούργησεν;

{ΜΑΡ.} Ὁ θεός.

{ΑΔ.} Ὁ πατὴρ τοῦ λόγου, τουτέστι τοῦ Χριστοῦ;

{ΜΑΡ.} Ὁ πατὴρ σὺν τῷ λόγῳ.

{ΑΔ.} Πῶς ἐδημιούργησεν;

{ΜΑΡ.} Καθὼς λέγει ἡ γραφή· <ποιήσωμεν ἄνθρωπον>, φησί, <κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν· καὶ ἔλαβεν ὁ θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον>.

{ΑΔ.} Λαβῶν ὁ θεὸς χου̅ν εἰς τὸ κρεῖττον ἔτρεψεν ἢ εἰς τὸ χει̅ρον;

{ΜΑΡ.} Δηλαδὴ εἰς τὸ κρεῖττον.

{ΑΔ.} Εἰ χου̅ν λαβῶν ὁ θεὸς καὶ πλάσσων ἐκ χει̅ρονος τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἡσχύνετο, ἀναλαβεῖν ὃν ἔπλασεν ἠδεῖτο;

{ΜΑΡ.} Πῶς τοῦτο λέγεις;

{ΕΥΤΡ.} Ἐφης ἐκ χου̅ς τὸν ἄνθρωπον δεδημιουργῆσθαι ἢ οὐχ οὕτως;

{ΜΑΡ.} Ναί.

{ΕΥΤΡ.} Τί οὖν ἐστι τιμιώτερον καὶ ἐνδοξότερον, χου̅ς ἢ ἄνθρωπος;

{ΜΑΡ.} Ἄνθρωπος.

{ΕΥΤΡ.} Ἀνόητον οὖν τὸ λέγειν ἐπὶ χει̅ροσι μὴ αἰσχύνεσθαι, ἐπὶ δὲ τῷ κρεῖττονι αἰδεῖσθαι. εἰ γὰρ χου̅ν λαβεῖν ὁ θεὸς οὐκ ἠδέσθη, πῶς ἄνθρωπον, γενόμενον ὁμοίωσιν αὐτοῦ, λαβεῖν ἡσχύνετο;

{ΑΔ.} Αὐτὴ γὰρ ἡ φύσις οὐκ ἐλέγχει ὅτι μέχρι τῆς σήμερον ὁ λόγος τοῦ θεοῦ πλάσσει τοὺς ἀνθρώπους; ἢ χωρὶς τοῦ θεοῦ φῆς ζωοπλαστεῖσθαι ἐν τῇ μήτρᾳ ἄνθρωπον;

{ΜΑΡ.} Ἐγὼ δύναμιν θεοῦ λέγω ζωογονεῖν τὸν ἄνθρωπον.

{ΑΔ.} Ἄκουε τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· <Χριστὸς θεοῦ δύναμις καὶ θεοῦ σοφία> ἄκουε Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος· <πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν>. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἰερεμίας ὁ προφήτης δείκνυσι τὸν θεὸν πλάστην τοῦ ἀνθρώπου, φάσκοντα· <πρὸ τοῦ με πλάσαι σε, ἐκ κοιλίας ἐπίσταμαί σε>. ἀλλὰ καὶ Δαυῖδ· <αἱ χει̅ρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με>. ἀλλ' οὖν γε καὶ ἐν τῇ Γενέσει· <ἔλαβε>, φησὶν, <ὁ θεὸς χου̅ν καὶ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον>. (ἔτι μὴν καὶ ὁ ἀπόστολος· <ὅτε δέ>, φησὶν, <εὐδόκησεν ὁ θεός, ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρὸς μου>.) εἰ τοίνυν δείκνυται ἀπὸ τῶν γραφῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ζωοπλαστῶν τὸν ἄνθρωπον, πῶς οἶόν τέ ἐστι τὰ μὲν αἰσχύνης ἄξια, εἶγε αἰσχύνεσθαι φατε τὸ θεῖον, ἀποδέχεσθαι, τὰ δὲ ἀμείονα καὶ ἐνδοξότερα ταῦτα ἐκφαυλίζετε;

{ΜΑΡ.} Τί πρὸς τὸ τηλαυγὲς τῶν γραφῶν ὅτι οὐράνιον σῶμα φάσκουσιν ἀνειληφέναι; καθὼς ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· <καὶ ὁ λόγος σάρξ>, φησὶν, <ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν>.

{ΑΔ.} Ὁ εὐαγγελιστὴς πάνυ ὀρθοδόξως ἐξέθετο τὸν λόγον, δείξας ὅτι ἐν ἡμῖν ἐσκήνωσεν ὁ λόγος, τουτέστιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σαρκί.

{ΜΑΡ.} Ἄλλ' ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο.

{ΑΔ.} Εἰ μὲν εἶπεν ὅτι ὁ λόγος σὰρξ ἦν, εἶχες τι λέγειν, τὸ δὲ ἐγένετο ἔδειξε σαφῶς προσγενόμενόν τε τὸ οὐκ ὄν, καὶ ὅτι τὸ οὐκ ἦδη ὄν αὐτὸ γέγονεν. οὐ γὰρ τὸ γεγονὸς ὄν λεχθήσεται ἀλλὰ [τὸ] γενόμενον, οὐκ ὄν τοῦτο πρὶν γενέσθαι. οὐκοῦν γέγονε σὰρξ τοῦ λόγου προόντος, τὸ γὰρ γενόμενον μεταγενέστερον τοῦ ὄντος.

{ΜΑΡ.} Ὁ λόγος αὐτὸς σὰρξ ἐγένετο, οὐδὲν ἔξωθεν προσλαβών.

{ΑΔ.} Τρεπτός ἐστιν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἢ ἄτρεπτος;

{ΜΑΡ.} Ἄτρεπτος.

{ΕΥΤΡ.} Βουλόμενος δεῖξαι ὅτι οὐκ ἀνέλαβε σάρκα ὁ τοῦ θεοῦ λόγος καὶ φεύγων, περιπέιρη δεινοτάτη καὶ ἀσεβεῖ βλασφημία.

{ΜΑΡ.} Ποία ταύτη;

{ΕΥΤΡ.} Ἐν μὲν ὅτι τῷ ὄρω σου ὁ λόγος οὗτος οὐ συνδραμεῖται, δεύτερον δὲ ὅτι τρεπτός εὐρεθήσεται ὁ λόγος εἰ κατὰ σέ γέγονε σὰρξ. τὸ γὰρ τρεπόμενον παρ' ὃ πέφυκεν οὐκέτι ἔσται ὃ ἦν, ἀλλ' ὃ γέγονε. περισσὸν οὖν τὸ λέγειν λόγον θεοῦ εἶναι τὸν Χριστόν. οὐ γὰρ ἐστι λόγος ἀλλὰ σὰρξ κατὰ σέ. περισσὸν δὲ καὶ τὸ ἐξ οὐρανοῦ φάσκειν αὐτὸν ἐσχηκέναι σάρκα.

{ΑΔ.} Εἰ τὸν λόγον φάσκει σάρκα γεγενῆσθαι καὶ μὴ ἀνειληφέναι σῶμα ἀνθρώπου, φρασάτω τί ἐστι τὸ πεπονθὸς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.

{ΜΑΡ.} Δοκήσει πέπονθεν αὐτός.

{ΕΥΤΡ.} Δοκήσει, τουτέστι φαντασία καὶ οὐκ ἀληθεία.

{ΑΔ.} Εἰ δοκήσει καὶ οὐκ ἀληθεία πέπονθε, δοκήσει καὶ Ἡρώδης δικάζει, δοκήσει Πιλάτος ἀπονίπτεται τὰς χεῖρας, δοκήσει καὶ Ἰούδας παρέδωκε, δοκήσει καὶ Καϊάφας, δοκήσει καὶ Ἰουδαῖοι κατέσχον αὐτόν, δοκήσει καὶ οἱ ἀπόστολοι ****, δοκήσει καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐξεχύθη,

δοκήσει καὶ οἱ εὐαγγελισταὶ εὐηγγελίζοντο, δοκήσει καὶ ἦλθεν ἀπ' οὐρανῶν καὶ δοκήσει ἀνήλθε, δοκήσει δὲ καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἀληθεία. πῶς οὖν λέγει ὁ Χριστός· <ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια>;

{ΕΥΤΡ.} Μαρίνος διαβεβαιούται· λόγῳ μὲν λέγει ὁ Χριστός ὅτι· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια, ἔργῳ δὲ οὐδὲν ἀληθὲς πράττει.

{ΜΑΡ.} Ἐγὼ ἀπὸ τῶν γραφῶν δεικνύω ὅτι ἀπ' οὐρανῶν ἔχων ἦλθε σῶμα.

{ΑΔ.} Ἔστιν <οὖν> οὐσία καὶ ὑπόστασις σαρκικὴ ἐν οὐρανῷ; χρῆ γὰρ σε ἀπὸ γραφῶν δεῖξαι ὅτι ἔστιν οὐσία ἐν οὐρανῷ ἔχουσα σάρκα καὶ ὀστέα καὶ αἷμα, καὶ τότε ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις ἔλθειν.

{ΜΑΡ.} Ἐπὶ σώματος δεικνύω. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος· <σώματα ἐπουράνια καὶ σώματα ἐπίγεια>.

{ΑΔ.} Σῶμα ὁ ἀπόστολος ὀνομάζει οὐρανόν, ἥλιον, σελήνην. οὕτω γὰρ φάσκει· <σώματα ἐπουράνια καὶ σώματα ἐπίγεια. ἄλλη δόξα ἡλίου καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ· οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν>. δεῖξον οὖν εἰ σὰρξ καὶ ὀστέα καὶ αἷμα ἔχει ὑπόστασιν ἐν οὐρανῷ.

{ΜΑΡ.} Σῶμα καὶ σὰρξ τὸ αὐτὸ ἐστίν.

{ΕΥΤΡ.} Ὁ ἀπόστολος σώματα, δηλονότι οὐρανόν, ἥλιον, σελήνην ἐμφαίνει.

{ΑΔ.} Οὐκ ἐστὶ τὸ αὐτό. μὴ δυνάμεθα τὸν οὐρανὸν σάρκα ὀνομάσαι, σῶμα δὲ ὀνομάζομεν. δεῖξον οὖν πρῶτον ὅτι σὰρξ καὶ ὀστέα καὶ αἷμα ἔχει οὐσίαν ἐν οὐρανῷ, καὶ τότε παρέξεις τὰς ἀποδείξεις.

{ΕΥΤΡ.} [πρὸς πάντας]. Ἀδαμάντιος φάσκει ἐπίγειον αὐτὸν σάρκα ἀνειληφέναι, τουτέστιν ἐκ τῆς ἡμετέρας, Μαρίνος δὲ οὐράνιον διαβεβαιούται. χρῆ οὖν δειχθῆναι εἰ ἔστιν ἐν οὐρανῷ οὐσία σαρκός, καὶ τότε ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις τραπῆναι πότερον ἀπὸ τῆς ἐπιγείου ἀνείληφεν ἢ ἀπὸ τῆς ἐπουρανίου.

{ΑΔ.} Προδήλου ούσης τῆς ὑποστάσεως τῆς σαρκικῆς, παρέξομαι καὶ ἀποδείξεις ἐκ τῶν γραφῶν ὅτι σάρκα καὶ αἷμα καὶ ὀστέα ἀνέλαβεν ὁ οὐράνιος λόγος, καὶ πρῶτον γε ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου. μετὰ γὰρ τὴν ἐκ νεκρῶν ἔγερσιν, ἀπιστοῦντος αὐτῷ Θωμᾶ, ἔφασκε· <βάλε τὸν δάκτυλόν σου εἰς τοὺς τύπους τῶν ἡλῶν καὶ τὴν χειρὰ σου εἰς τὴν πλευράν, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. πνεῦμα γὰρ σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει ὡς ἐμὲ ὁρᾶτε ἔχοντα>.

{ΕΥΤΡ.} Ὁ Χριστὸς ἔδειξε σαφῶς σάρκα καὶ ὀστέα ἐσχηκέναι. χρὴ οὖν πρῶτον δειχθῆναι ὅτι οὐσία ἔστιν ἐν οὐρανῷ ἔχουσα σάρκα καὶ ὀστέα, καὶ τότε τὸ ἀσφαλέστερον εὐρήσετε.

{ΜΑΡ.} Ἦδειξα <τὸ σώματα ἐπουράνια>.

{ΕΥΤΡ.} Δείκνυται οὖν ἀστέρων αὐτὸν ἀνειληφέναι σάρκα καὶ ὀστέα, ὅπερ ἀδύνατον.

{ΑΔ.} Εὐδηλότερόν σε ἐπιστήσει Παῦλος, τὴν διαστολὴν σώματος καὶ σαρκὸς δεικνύς· <οὕτω καὶ ὑμεῖς ποτε ἦτε>, φησίν, <ἐχθροὶ τοῦ θεοῦ καὶ ξένοι τῆς ἐπαγγελίας τῶν διαθηκῶν· νῦν δὲ ἀντικατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ>, δείξας σαφῶς καὶ σῶμα καὶ σάρκα αὐτὸν ἀνειληφέναι.

{ΕΥΤΡ.} Δειξάτω εἰ ἔστιν οὐσία ἐν οὐρανῷ ἔχουσα σάρκα καὶ αἷμα καὶ ὀστέα.)

{ΜΑΡ.} Οὐράνιον ἔσχε καὶ δείκνυμεν ὅτι οὐράνιον ἦν.

{ΑΔ.} Ἀπὸ ποίας οὐσίας; ἀπὸ τῆς ἀγγελικῆς; ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐξουσίας; ἀλλ' ἀπὸ κυριότητος; πόθεν ἀνείληφε; λέγε.

{ΕΥΤΡ.} Μὴ δείξαντες οὐσίαν, σάρκα οὐράνιον φάσκετε αὐτὸν ἀνειληφέναι. ἀνάγκη οὖν ἐκ μὴ ὄντων λέγειν αὐτὸν ἀνειληφέναι.

{ΜΑΡ.} Δοκῆσει φαμέν αὐτὸν ἀνειληφέναι, ὡς καὶ οἱ ἄγγελοι τῷ Ἀβραάμ ὠφθησαν καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον μετ' αὐτοῦ, οὕτω καὶ αὐτός.

{ΑΔ.} Τί οὖν ἡμᾶς ἦλθε διδάξαι τὴν ἀλήθειαν ἵνα δι' αὐτῆς σωθῆναι δυνηθῶμεν; ἢ καθ' ὑμᾶς ψευδόμενος ἐπηγέλλετο ἡμῖν τὴν σωτηρίαν; εἰ μὲν διὰ τοῦ ψεύδους ἡμᾶς καλεῖ εἰς τὴν ζωὴν, οὐκ ἀληθῆς [οὖν] ἦν ἢ τοῦ ψεύδους ἐπαγγελία· εἰ δὲ ἀληθείας διδάσκαλος

ἦν, δῆλον ὅτι πρῶτον αὐτὸς ἦν ἀληθεύων. [πατέρα γὰρ ἴδιον ὁμολογεῖ ὁ Χριστὸς τὸν ἀπεσταλκὸτα αὐτόν. ὁ γὰρ πατὴρ οὐ καλῶς νοεῖται πατὴρ εἰ μὴ εἴη τις ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένος. ἀγέννητον δὲ οὗτοι φασι τὸν Χριστόν.] ἐλέσθωσαν οὖν τίνα θέλουσιν εἶναι τῶν δύο λόγων ψευδῆ, τὸν ἑαυτῶν ἢ τὸν τοῦ Χριστοῦ. ἀρνούμενοι δὲ καὶ τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν καὶ οἰκονομίαν Χριστοῦ, πῶς ἀκούουσιν αὐτοῦ λέγοντος ἑαυτὸν υἱὸν ἀνθρώπου; εἰ γὰρ τῷ δοκεῖν σχήματι ἀνθρώπου ἐφαίνετο, τίς χρεία τοῦ λέγειν ἑαυτὸν υἱὸν ἀνθρώπου; ἐχρῆν γὰρ ἀπλῶς λέγειν· <δεῖ> τὸν ἄνθρωπον <πολλὰ παθεῖν>. [οἱ δὲ ἐν ψευδεῖ μορφῇ φασι πεφηνέναι τὸν κύριον καὶ μὴ ἀληθῶς καθὼς ἦν ἐγνώσθαι.] εἰ γὰρ τὴν ἀλήθειαν διδάξαι τοὺς ἀνθρώπους ἐβούλετο, διὰ τί οὐχὶ ἄνθρωπον, ἀλλ' υἱὸν ἀνθρώπου ἑαυτὸν ἔλεγε, ψευδόμενος ὅπερ οὐκ ἦν; ἀλλ' ἀληθῶς καὶ ἀπλῶς ἂν τοῦθ' ὅπερ ἦν ἔλεγε περὶ αὐτοῦ. οὔτε γὰρ ἐνδοξότερον ἑαυτὸν ἐποίει ἀντὶ θεοῦ ἄνθρωπον νομίζεσθαι, οὔτε ἂν μᾶλλον αὐτῷ ἐπίστευον ἄνθρωπον δοκοῦντες ἢ θεόν. καί, εἰ μὲν γνωσθῆναι βουλόμενος τὴν κατ' αὐτοὺς ἀλήθειαν ἀφίκται εἰς τὸν κόσμον, οὔτε μεταμορφοῦσθαι ἐχρῆν εἰς τὸ μὴ φαίνεσθαι ὃ ἦν, ἀλλ' ἀγνοεῖσθαι, οὔτε μὴν, σιωπήσαντα τοῦθ' ὅπερ ἦν ἀληθῶς, ἄνθρωπον ἀντὶ θεοῦ ἑαυτὸν καλεῖν. καὶ τοῦτ' ἐλέγομεν ἂν εἰ ἀπλῶς ἑαυτὸν ἄνθρωπον ἔλεγεν, ὅτε δὲ καὶ υἱὸν ἀνθρώπου φάσκει εἶναι ἑαυτόν, πῶς τεχνάζονται οὗτοι <οἱ> ψεύδους προιστάμενοι ὅτι διὰ τὸ ἐν ἀνθρωπίνῳ

σχήματι βλέπεσθαι νοεῖται πάντως ὅτι ἀνθρώπου ἐστὶν υἱός; καὶ τί λέγω περὶ μόνου σχήματος; ὅτι οὐ μόνον τῷ σχήματι φαίνονται ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τῇ οὐσίᾳ, φύσει ἄνθρωποι ὄντες. ὁ τε γὰρ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ υἱοὶ ἀνθρώπων οὔτε ὑπῆρχον οὔτε ἐκαλοῦντο· εἰ μὲν γὰρ τῆς οὐσίας τῶν ἀνθρώπων ὑπῆρχε σημαντικὸν τὸ υἱός, ἐχρῆν καὶ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν, ἀνθρώπους ὄντας, υἱοὺς ἀνθρώπων καλεῖσθαι, τοὺς τε πλειστάκις ἐν εἴδει καὶ ὁμοιώσει ἀνθρώπων ἀγίους ἀγγέλους πεφηνότας οὕτω κεχρηῆσθαι τῇ <υἱός ἀνθρώπου> προσηγορίᾳ ἔδει.

{ΕΥΤΡ.} Οὐ τὴν οὐσίαν τῶν ἀνθρώπων δηλοῖ <τὸ> <υἱός>, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀνθρώπων γέννησιν.

{ΜΑΡ.} Ἐγὼ φημι ὅτι, ὥσπερ οἱ ἄγγελοι τῷ Ἀβραάμ ὠφθησαν καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ ὠμίλησαν, οὕτω καὶ ὁ Χριστός.

{ΑΔ.} Πρὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας τύποι ἐγίνοντο, ἐλθούσης δὲ τῆς ἀληθείας οἱ τύποι ἐπαύθησαν κατὰ τὸν ἀπόστολον. ὁ γὰρ <νόμος σκιά τῶν μελλόντων ἀγαθῶν>. εἰ οὖν καὶ ὁ Χριστὸς σκιωδῶς καὶ προφητικῶς καὶ αὐτὸς ὡς οἱ ἄγγελοι ἦλθεν, ἄλλον νῦν οὖν κατὰ σὲ προσδοκᾶν ὀφείλομεν ἀληθῶς, καὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὄντα καὶ ἀληθῶς ἀποθνήσκοντα καὶ θαπτόμενον καὶ ἐγειρόμενον ἐκ νεκρῶν καὶ ἀληθινὴν σωτηρίαν δώσοντα τοῖς ἀνθρώποις.

{ΜΑΡ.} Εἰ τύποι ἦσαν τοῦ Χριστοῦ οἱ ἄγγελοι, πῶς ἔφαγον μετὰ τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἔπιον; ἔφαγον δὲ ἀληθῶς ἢ οὐ;

{ΑΔ.} Οἱ ἄγγελοι, πρότυποι γενόμενοι τῆς ἀληθείας, τουτέστι τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, ἔφαγον μὲν ἀληθῶς, οὐδεμίαν ἀυξήσεως τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἐκ τῆς τροφῆς προσγινομένης· ὥσπερ γὰρ τὸ πῦρ πάντα τὰ παραβαλλόμενα κατεσθίει καὶ καταναλίσκει, οὕτω καὶ οἱ ἄγγελοι μετὰ τοῦ Ἀβραάμ, καθὼς καὶ ὁ ἀπόστολος φάσκει· <ταῦτα μὲν τύποι συνέβαινον ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν>.

{ΕΥΤΡ.} Ὁ ἀπόστολος, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, σκιάν καὶ τύπον ἐμφαίνει μελλούσης ἀληθείας, ἧς καὶ σχήματα γεγόνασιν οἱ ἄγγελοι. εὖ γε οὖν καὶ καλῶς στοιχήσει τῷ ἀποστολικῷ γράμματι ἢ τῶν ἀγγέλων εἰκῶν καὶ τύπος. εἰ δ' ὥσπερ οἱ ἄγγελοι οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς πέφηνεν,

εικόνα καὶ σχῆμα τῆς ἀληθείας προφέρων, ἀνάγκη ἄλλον ζητεῖσθαι Χριστὸν οὐ τὰς εἰκόνας καὶ σχήματα οἱ ἄγγελοι καὶ ὁ Χριστὸς προφέρουσι, καὶ περισσὸν τὸ λέγειν τὸν Χριστόν· <ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια>.

{ΑΔ.} Σαφέστερον ἐπιστῆσαι βούλομαι περὶ τε τῆς εἰκόνας καὶ τοῦ σχήματος καὶ τῆς ἀληθείας· τὸ μὲν γὰρ σχῆμα τῶν ἀγγέλων ἀκράτητον καὶ ἀψηλάφητον ἦν, ἡ δὲ ἀλήθεια, τουτέστιν ὁ Χριστός, κεκράτηται καὶ πέπονθε καὶ σάρκα καὶ αἷμα καὶ ὅστέα ἔσχηκε καὶ ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ οἱ μὲν ἄγγελοι ἀνθρώπους ἑαυτοὺς οὐχ ὠμολόγησαν, ὥσπερ ὁ Χριστὸς φησι· <τίς μου ἤψατο; ἡσθήθην γὰρ δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἐξ ἐμοῦ>· ἐδείχθη γὰρ καὶ Θωμᾶς ψηλαφητῶν τὰς οὐλὰς τῶν τραυμάτων. πότερον οὖν ἐξαπατᾶν ἐβούλετο τοὺς ἀκούοντας καὶ μάλιστα τοὺς γνησίους αὐτοῦ μαθητὰς ὄντας; ἢ τὰ ἀληθῆ αὐτοὺς διδάσκων, ἐβούλετο αὐτοὺς εἰδέναι ὅτι καὶ ψηλαφητὸς ἦν καὶ οὕτω σάρκα καὶ αἷμα καὶ ὅστέα ἀνέλαβεν; εἰ δέ, ὡς οὐτοὶ φασιν, ἄσαρκος καὶ ἀναιμος ἦν, ποίας σαρκὸς (ἢ τίνος σώματος) ἢ ποίου αἵματος εἰκόνας διδούς ἄρτον τε καὶ ποτήριον, ἐνετέλλετο τοῖς μαθηταῖς διὰ τούτων τὴν ἀνάμνησιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι; ὦν καὶ ὁ ἀπόστολός ἐστι· μαρτυρῶν γὰρ τούτοις φησὶ τὸν τε ἄρτον καὶ τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας κοινωνίαν αἵματός τε εἶναι καὶ σαρκός. εἰ δέ, ὡς τούτοις δοκεῖ, δοκήσει καὶ οὐκ ἀληθείᾳ περὶ τὸν κύριον ὑπῆρξεν ὅσα ἄνθρωπος τέλειος ἔχων ψυχὴν νοερὰν καὶ αἷμα καὶ σάρκα, οὔτε διὰ Παύλου τ' ἀληθῆ ἐκηρύττετο, καὶ μάτην κατὰ τούτους σπεύδομεν γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, ἢν μήτε δι' αὐτοῦ, μήτε διὰ τοῦ ἀποστόλου σαφῶς ἐβουλήθη φανερῶσαι ὁ κύριος· πρὸς τῷ καὶ ἀντιπράσσειν **** τοῦτο βουλόμεθα γνῶναι ὅπερ ἐκεῖνος γνωσθῆναι οὐ βούλεται. εἰ δὲ ἀληθής ἐστιν, αὐτοαλήθεια ὦν, ὁ πεπονθώς, ὁ Χριστός, ἀληθής ἔσται καὶ ὁ ὑπὸ τούτου ἀποσταλὴς Παῦλος, λέγων· <ἢ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ>; καὶ πείθεσθαι δεῖ

ὥσπερ τοῖς τοῦ Χριστοῦ λόγοις, οὕτω καὶ τοῖς τοῦ ἀποστόλου γράμμασι, δι' ὧν καὶ αἷμα καὶ σῶμα Χριστὸν ἐσχηκέναι ἀκούομεν, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν κατ' ἀλήθειαν ἀποθανόντα καὶ τῷ ἰδίῳ ἡμᾶς ἐλευθερώσαντα θανάτῳ δὴ καὶ αἵματι, ἅπερ οὐχ οἷόν <τε> πιστεῦσαι παθεῖν τὸν ἐξ οὐρανοῦ κατελθόντα Χριστὸν, εἰ μὴ σάρκα ἀνέλαβε. καὶ ὅτι θάνατον καὶ αἷμα ὁ ἀπόστολος οὐ παρακεκαλυμμένως, ἀλλὰ μετὰ πάσης παρρησίας κηρύσσει, ἀναγνώσομαι. λέγει γὰρ οὕτω <γνωρίζω γὰρ ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρέλαβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῆ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ>. εἴ τις οὖν μὴ εἰκῆ πεπίστευκεν, ἀλλὰ κρατεῖ τὴν παράδοσιν τοῦ ἀποστόλου καὶ γνωρίζει τὸ εὐαγγέλιον δι' οὗ σωζόμεθα καὶ ἔχει τοῦτο.

{ΕΥΤΡ.} Ὁρθότατα ὁ ἀπόστολος δείκνυσιν· <ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν>, λέγων· <ἀπέθανε Χριστὸς καὶ ἐτάφη καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγήγερται>. κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἔσται ψευδῆ τὰ λεγόμενα εἰ μὴ καὶ σάρκα [καὶ αἷμα] ἔσχεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ μόνον ἦν πνεῦμα, φαντασίαν ἀνθρώπου ἔχων. οὔτε γὰρ παραδοθῆναι ἠδύνατο [τὸ] πνεῦμα, ἀκράτητον ὄν, οὐδὲ ἀποθανεῖν, μὴ ὄν θνητῆς φύσεως· ταφῆναι δὲ πνεύματι ἀμήχανόν ἐστι. τί δεῖ καὶ λέγειν; ἀλλ' οὐδὲ ἔναιμόν ἐστι τῇ φύσει τὸ πνεῦμα. ἄλλως δέ, εἰ διὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ αἵματος Χριστοῦ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων καταγγέλλουσιν αἱ γραφαί, οὗτοι δὲ αἷμα καὶ σάρκα ἀρνοῦνται ἔχειν αὐτόν, οὔτε ἀπέθανεν ἐκεῖνος κατ' ἀλήθειαν, οὔτε ἐτάφη, <οὔτε ἀνέστη>. οὔτε γὰρ αἷμα ἐσχῆκει· ἀλλὰ τῷ δοκεῖν ταῦτα ἐπ' αὐτοῦ, μὴ ἀληθῶς γενόμενα λέγεται, οὐδὲ ἡμεῖς οὖν κατ' ἀλήθειαν ἐσώθημεν ἀλλὰ δοκῆσει, ὡς ἐπὶ τῆς τῶν ἄλλων κατὰ δόκησιν παρουσίας ὁ κόσμος σωθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, ἀγγέλων λέγω ἐπὶ τε τοῦ Ἀβραάμ καὶ εἴ τις ἕτερος

γέγραπται. διὸ ἐσφάλημεν περὶ τὴν πίστιν τῷ δοκεῖν τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς σωτηρίας τετυχηκότες.

{ΑΔ.} Βραχὺ προσκατερέησας ἄκουε μειζόνων ἀποδείξεων τοῦ ἀποστόλου· <εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν>, φησί, <κενὸν καὶ τὸ κήρυγμα, κενὴ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν>. εἰ οὖν τῷ δοκεῖν, ὡς τούτοις δοκεῖ, πέπονθε καὶ οὐ κατ' ἀλήθειαν, οὐκ ἀπέθανεν ἀληθῶς· δηλον οὖν ὅτι οὐδὲ ἀληθῶς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν καὶ ἔσται κατ' ἀλήθειαν κενὸν καὶ τὸ κήρυγμα, κενὴ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν. εἴτ' ἐπιφέρει· <εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων· ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. ἀπαρχὴ Χριστός>.

{ΕΥΤΡ.} Πιστεύεις τῷ ἀποστολικῷ, Μαρίνε;

{ΜΑΡ.} Πιστεύω μὲν αὐτῷ, ἀλλὰ πρόσσχεσ πῶς ὁ αὐτὸς ἀπόστολος λέγει· <ὁ καταβάς αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς>. καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λέγει· <οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου>. ὁρᾷς ὅτι τηλαυγῶς λέγει αὐτὸν ἐξ οὐρανοῦ ἐληλυθέναι.

{ΑΔ.} Αὐταὶ αἱ ἀποδείξεις τὸ ἡμέτερον δόγμα συνιστῶσιν.

{ΜΑΡ.} Πῶς;

{ΑΔ.} Τὸ μὲν οὖν εὐαγγέλιον σαφῶς ἔδειξεν ὅτι, εἰ μὴ ὁ λόγος ἀπ' οὐρανοῦ κατῆλθεν, οὐκ ἂν ἄνθρωπος εἰς οὐρανοὺς ἀνῆλθεν. <οὐδεὶς γάρ>, φησὶν, <ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς>. τὸ γὰρ ἀναβέβηκε παρωχηκότες ἐστὶ χρόνου σημαντικόν. οὐ γὰρ εἶπεν ὅτι οὐδεὶς ἀναβήσεται, ἀλλ'· <οὐδεὶς ἀναβέβηκεν>. ἔδειξεν οὖν σαφῶς ὅτι πρὸ τοῦ Χριστοῦ οὐδεὶς ἀναβέβηκε· καθὼς καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει· <πρωτότοκος>, φησί, καὶ πάλιν· <ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων>, καὶ πάλιν λέγει· <ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ>. πρὶν οὖν τὸν τοῦ θεοῦ λόγον κατελθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ μήτρας, οὐδεὶς ἀνῆλθε, μετὰ δὲ τὸ ἀνελθεῖν τὸν Χριστὸν τότε καὶ οἱ αὐτοῦ. οὕτω γὰρ ἔφη· <ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ>. τὸ δέ· <ὁ καταβάς αὐτός ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς>, οὕτως ὁ ἀπόστολος τὸ ἀπαθεῖς τοῦ λόγου

δειξαι θέλων καὶ τὸ ἄτρεπτον. ἀληθῶς γὰρ ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβάς, οὐδὲν ἄλλο γενόμενος παρ' ὃ ἦν, θεός.

{ΕΥΤΡ.} Αὐταὶ αἱ ῥήσεις τῷ ὄρω Ἀδαμαντίου συντρέχουσιν· ὅμως δὲ βούλομαι περὶ τούτου ἀμφοτέρους ὀρίσασθαι.

{ΑΔ.} Ὁ τοῦ θεοῦ λόγος κατελθὼν ἀνέλαβεν ἄνθρωπον ἀπ' ἀχράντου παρθένου Μαρίας ἐν μήτρᾳ, καὶ γεννᾶται ὁ Χριστὸς χωρὶς συνουσίας ἀνδρός, καὶ οὗτος ὁ ληφθεὶς ἀπὸ Μαρίας ἐκ πνεύματος ἁγίου, οὗτος ὑπέμεινε πάντα τὰ ἀνθρώπινα πάθη, ἵνα τὸν ἄνθρωπον σώσῃ.

{ΜΑΡ.} [Καλῶς.] Πάσχοντος οὖν τοῦ ἀνθρώπου συμπαρῆν ὁ λόγος ἢ οὐ;

{ΕΥΤΡ.} Ἐκθοῦ πρῶτον τὸν ὄρον.

{ΑΔ.} Συγχώρησον πρῶτον τὴν ἀπόκρισιν τὴν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι, εἴθ' οὕτως ἐκθέσθαι τὸν ὄρον. συμπαρῆν μὲν ὁ τοῦ θεοῦ λόγος τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' οὐκ ἠδικεῖτο, ὥσπερ ἀδάμας ὑπὸ σιδήρου παιόμενος σῶος μένει, τοῦναντίον ἀντιβλάπτων τὸν ἐθέλοντα βλάψαι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀμίαντος τῷ πυρὶ παραδιδόμενη, ἄθραυστος καὶ ἄχραντος διαμένει, οὐδὲν ἀδικουμένη. ἀλλ' οὐδὲ τὸ πῦρ ὑπὸ φασγάνου τεμνόμενον διαιρεῖται, ἢ γὰρ πυκνότης τοῦ πυρός, εἰς αὐτὴν ἀνατρέχουσα, ἀδιαίρετος μένει. εἰ οὖν αἱ ὕλαι πρὸς ἑτέρας ὕλας τὸ ἑαυτῶν σθένος ἐνδείκνυνται, ἀναλωθῆναι μὴ δυνάμεναι, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, ἀπαθοῦς καὶ ἀτρέπτου φύσεως ὢν, ἔμεινεν ἀπαθής, τὰ πάθη ἀναλίσκων; εἰ δὲ βούλει, ἀναγινώσκω τὸ εὐαγγέλιον ὅτι ἐκ Μαρίας γεγέννηται.

{ΜΑΡ.} Καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν ὅτι διὰ Μαρίας, ἀλλ' οὐκ ἐκ Μαρίας. ὥσπερ γὰρ ὕδωρ διὰ σωλῆνος διέρχεται, μηδὲν προσλαμβάνον, οὕτω καὶ ὁ λόγος διὰ Μαρίας καὶ οὐκ ἐκ Μαρίας.

{ΑΔ.} Πρόσταξον ἀναγνωσθῆναι τὸ εὐαγγέλιον.

{ΕΥΤΡ.} Ἀναγνωσθήτω.

{ΑΔ.} Ἀναγινώσκω πῶς ὁ ἄγγελος πρὸς τὴν Μαρίαν λέγει· <πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει

σοι. διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται>.

{ΕΥΤΡ.} Ἴσως καὶ τὴν τοῦ ἀγγέλου φωνὴν δοκῆσει λέξεις γεγενῆσθαι. τί γὰρ τούτου ἔσται ἀληθέστερον, τοῦ ἀγγέλου φήσαντος· <διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον>; οὐ γὰρ ἔφη· τὸ γεννώμενον διὰ σοῦ, ἀλλ' <ἐκ σοῦ>. πῶς δὲ κάκεινο οὐκ ἔσται ἀνόητον, τὸ λέγειν ὡς διὰ σωλῆνος, καὶ τὸ μὲν διελθεῖν διὰ Μαρίας τὸν λόγον ὁμολογεῖν, τὸ δὲ λαβεῖν τι ἐξ αὐτῆς ἀρνεῖσθαι; καὶ εἰ μὲν δι' αἰδῶ τινα ἀρνεῖσθε, εἶγε αἰδεῖται τὸ θεῖον, [καὶ] τὸ μὲν αἰδοῦς ἄξιον ὁμολογεῖς, Μαρίνε, τὸ δὲ σεμνότερον καὶ οἰκονομικώτερον ἀρνη. εἰ γὰρ διελθεῖν διὰ Μαρίας ὁ λόγος οὐκ αἰσχροὸν ἠγήσατο, οὐδὲ λαβεῖν τι ἐξ αὐτῆς ἠδεῖτο. τί γὰρ ἦν ἀναγκαῖον διελθεῖν εἰ μὴ τι προσελάμβανεν;

{ΑΔ.} Εἰ μὴ ἔλαβεν ἄνθρωπον ἐκ Μαρίας, πῶς ἂν συσταθεῖεν οἱ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου λεγόμενοι λόγοι; πῶς δὲ <πρωτότοκος> ἔσται <τῶν νεκρῶν> καὶ <ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων>; δειξάτωσαν. εἰ μὲν γὰρ σχήματι μόνῳ φασὶν αὐτόν, ὡς καὶ τοὺς ἀγγέλους, πεφηνέναι, οὐ δύναται εἶναι πρωτότοκος οὐδὲ ἀπαρχή.

{ΜΑΡ.} Πῶς;

{ΕΥΤΡ.} Οἱ ἄγγελοι πρὸ τοῦ Χριστοῦ πεφήνασιν, ἢ ὁ Χριστὸς πρὸ τῶν ἀγγέλων;

{ΜΑΡ.} Πρὸ πολλοῦ χρόνου τῷ Ἀβραάμ ἐφάνησαν οἱ ἄγγελοι.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ καὶ οἱ ἄγγελοι καὶ ὁ Χριστὸς δοκῆσει ἀμφότεροι πεφήνασιν, οὐ δύναται εἶναι ὁ Χριστὸς πρωτότοκος, τῶν ἀγγέλων τὸ πρῶτον φανέντων, ὡς ὑπὸ σοῦ ὠμολόγηται. ἀνάγκη γὰρ τοὺς πρῶτους ἐκείνους πρωτοτόκους λέγειν.

{ΑΔ.} Πῶς δὲ ἀπαρχὴ ἔσται τῶν κεκοιμημένων ὁ Χριστός, ὅποτε πρὸ αὐτοῦ καὶ ὁ τῆς Σουμανίτιδος υἱὸς πρὸ πολλοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνέστη, καὶ ὁ τῆς Σαραφθίνης καὶ ὁ Λάζαρος; εἰ μὴ οὖν κατ' ἀλήθειαν ἀπέθανε, καὶ τὰ γενόμενα οὐ δοκῆσει ἀλλ' ἀληθεία γέγονε, καθὼς λέγει Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστῆς ὅτι· <ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις

καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ γέγονε», δεῖξάτω οὖν πῶς ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐστὶν ὁ Χριστός.

{ΜΑΡ.} Σὺ δεῖξον.

{ΑΔ.} Δείκνυμι ὅτι καὶ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων κατ' ἀλήθειαν ἐστὶν ὁ Χριστός. [οἱ γὰρ πρὸ τοῦ Χριστοῦ ἀναστάντες αὐθις ἀπέθανον, <ὁ δὲ Χριστὸς ἀναστὰς οὐκέτι ἀποθνήσκει>.] ὡς γὰρ πρωτότοκος ἀπέθανεν Ἀδάμ, οὕτω πρῶτος ἀνέστη Χριστός. παραθήσομαι αὐτὰς τοῦ ἀποστόλου τὰς ῥήσεις. <ὥσπερ>, φησὶν, ἐν <τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ>. τί ἂν εὐροῖμεν ἕτερον οὕτω φανερῶς ἡμᾶς διδάσκον ἀμφότερα καὶ ὅτι ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς καὶ ὅτι ἄνθρωπος ἦν τὸ ἀποθανόν; εἰ γὰρ ἀπαρχὴ ἐστὶ τῶν κεκοιμημένων ὁ ἐκ νεκρῶν ἐγγεγε- μένος Χριστός, ἵνα ἢ διὰ τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις, νοουμένη δὲ ὄν τρόπον καὶ δι' ἀνθρώπου θάνατος, δύο οὗτοι ἄνθρωποί εἰσιν, εἷς μὲν ὁ Ἀδὰμ δι' οὗ ὁ θάνατος, ἕτερος δὲ ὁ Χριστὸς δι' οὗ ἡ ἀνάστασις. τῶν δύο οὖν τὸ ἕτερον· ἢ ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβὰς λόγος ἀπέθανεν, ἢ ὄν ἀνέλαβεν ἄνθρωπον, καί, ὅπερ ἐξ ἀνάγκης ἔπεται νοεῖν, ὁμολογήσουσιν ὅτι ὁ μὲν καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ ἦν θεός, ἵνα δὲ ἡμᾶς ἐλευθερώσῃ προσελάβετο σάρκα τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανεῖν δυνηθεῖσαν, δι' ἧς ἠλευθερώθημεν, καὶ ἐγένετο ἀπαρχὴ τῆς ἀναστάσεως, πρώτης αὐτῆς ἐγερθείσης ἐκ νεκρῶν. οὕτω γὰρ ὄντως θεὸν κατὰ πνεῦμα καὶ ὄντως ἄνθρωπον κατὰ σάρκα ὁμολογήσαντες Χριστόν, οὐχὶ τῷ δοκεῖν ἀλλ' ἀληθῆ καὶ βεβαίαν ἔξομεν τὴν

πίστιν· ὅπερ παρέδωκεν ὁ ἀπόστολος ὅτι κατὰ σάρκα Χριστὸς καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη καὶ ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν καὶ ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς τῶν κεκοιμημένων ἀναστάσεως.

{ΜΑΡ.} Ἐφης ὅτι πρὸ τοῦ Χριστοῦ πολλοὶ ἀνέστησαν· πῶς οὖν ἐστὶν ἀπαρχή;

{ΑΔ.} Οἱ πρὸ τοῦ Χριστοῦ ἀναστάντες πάλιν αὖθις ἀπέθανον, <ὁ δὲ Χριστὸς ἀναστὰς οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὁ γὰρ ἀπέθανε τῇ ἁμαρτία ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὁ δὲ ζῆ ζῆ τῷ θεῷ>. τίνας οὖν ἐκυρίευσεν ὁ θάνατος; τὸ γὰρ εἰπεῖν· <οὐκέτι κυριεύει> ἔδειξεν ὅτι πρότερον ἐκυρίευσεν.

{ΕΥΤΡ.} Δῆλον ὅτι, εἰ μὴ τῆς σαρκὸς ἦς ἀνέλαβεν ὁ λόγος ἐκυρίευσεν ὁ θάνατος, ἀνάγκη λέγειν τοῦ λόγου κεκυριευκέναι τὸν θάνατον, εἰ μὴ κατ' ἀλήθειαν ὁ λόγος σάρκα ἀνέλαβε. Λόγου δὲ θεοῦ θάνατον κυριεῦσαι οὐκ εὐφημον εἶναι λέγειν μοι δοκεῖ.

{ΑΔ.} Ἄκουε οὖν τοῦ ἀποστόλου περὶ τε τοῦ θανάτου ὅτι ἀληθῶς καὶ οὐ δοκῆσει ἀπέθανε, καὶ περὶ τοῦ αἵματος ὅτι ἀληθῶς ἐξεχύθη τὸ αἷμα αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας. λέγει δὲ οὕτω· <συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην ὁ θεὸς εἰς ἡμᾶς ὅτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε· πολλῶ μᾶλλον, δικαιοθέντες ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθησόμεθα ἀπὸ τῆς ὀργῆς> καὶ πάλιν· <καὶ γὰρ εἰ καὶ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως θεοῦ> καὶ πάλιν· <ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθητε εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθητε>. ὅς εἰ μὴ ἀπέθανε, τίς ἀμφιβάλλει μὴ εἶναι βάπτισμα; καὶ πάλιν· <ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγαπημένῳ υἱῷ αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ> καὶ πάλιν· <ὅτι ταῦτά ἐπάθετε ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὰ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφήτας>. (οὐκ εἶπε· καὶ τοὺς δοκῆσει πεφηνότας ἀγγέλους, οἷς ὠμοιώσατε αὐτὸν ὑμεῖς, ἀλλὰ· <καὶ τοὺς προφήτας>, οἵτινες ἀληθινὴν σάρκα καὶ οὐ φαντασίαν ἀνθρώπου ἔχοντες καθ' ὑμᾶς, ὁ μὲν ἐπρίσθη σαρκὶ ὁ δὲ ἐλιθάσθη καὶ οἱ λοιποὶ ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον.) ἔτι μὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος παρέξομαι φωνὰς τὰς

προαγγελλούσας τὸ πάθος αὐτοῦ, οὕτω φάσκοντος ὅτι· <δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ σταυρωθῆναι καὶ μεθ' ἡμέρας τρεῖς ἀναστῆναι>· καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐλέγχων τινὰς ἔλεγεν· <ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὅτι ἔδει ταῦτα παθεῖν τὸν Χριστόν>. ἔτι μὴν καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς οὐ δόκησιν ἀλλ' ἀληθινὸν θάνατον εἰσηγούμενός φησι· <καὶ φωνήσας μεγάλη φωνῇ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου, καὶ ἐξέπνευσε, καὶ ἰδοὺ ἀνήρ ὀνόματι Ἰωσήφ, αἰτησάμενος τὸ σῶμα, ἐνετύλιξεν ἐν σινδόνι καὶ ἔθηκεν ἐν καινῷ μνημείῳ>. τίς οὖν οὗτος ἦν τολμήσαντες εἰπάτωσαν. οὐ γὰρ δήπου τὸ πνεῦμα ἐξέπνευσεν, ὃν ἀίδιον καὶ ἀφθαρτον, ἀλλὰ πάντως τις ἦν ὁ ἔχων τὸ πνεῦμα, ὃς ἐξέπνευσεν ὄντως, ὃς καὶ παρέθετο ἐκπνέων τὸ πνεῦμα τῷ πατρί, ὃν ἐνείλησε σινδόνι ὁ Ἰωσήφ. οὐ γὰρ δήπου σκιὰν ἐνείλησε καὶ ἔθαψεν, ἀλλὰ τὸν προσπαγέντα τῷ ξύλῳ. οὕτω γέ τοι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς, δοκοῦσιν αὐτὸν φαντασίαν εἶναι· <τί τεταραγμένοι ἐστέ; καὶ ἵνα τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουνσιν εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός, ὅτι πνεῦμα ὁστέα καὶ σάρκα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα>. καὶ τί, τοσοῦτον ἐπιδιατρίβων τοῖς ἐλέγχοις, εἰς μῆκος ἐκτείνω τοὺς λόγους; ἤρκει γὰρ τὸ ὁμολογεῖν ἑαυτὸν υἱὸν ἀνθρώπου.

{MAP.} Τίνος ἀνθρώπου ἐστὶν υἱός;

{ΑΔ.} Ἐκ σπέρματος κατὰ σάρκα τοῦ Δαυῖδ ἐστὶ, καθὼς καὶ τὸ εὐαγγέλιον φάσκει.

{MAP.} Ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, τῶν Ἰουδαίων λεγόντων ὅτι υἱός ἐστι τοῦ Δαυῖδ, αὐτὸς ὁ Χριστὸς κατεγίνωσκεν αὐτῶν, καί, εἰ θέλεις, ἀναγινώσκω.

{ΕΥΤΡ.} Ανάγνωθι.

{MAP.} Εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· <τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαυῖδ. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πῶς οὖν Δαυῖδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου; εἰ οὖν Δαυῖδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν λέγει, πῶς υἱός αὐτοῦ ἐστίν;>; εἶδες ὅτι καταγινώσκει τῶν λεγόντων ὅτι υἱός Δαυῖδ ἐστίν, ἀρνούμενος αὐτός.

{ΑΔ.} Τὸ πῶς οὐκ ἀρνήσεώς ἐστιν, ἀλλὰ πεύσεως, καί γε οὐχ ἄπαξ ἀλλὰ πολλάκις ἐν ταῖς γραφαῖς οὐκ ἐπ' ἀρνήσεως, ἀλλ' ἐπὶ πεύσεως κείμενον· <πῶς> γάρ, φησί, <διώξεται εἰς χιλίους>; (καί· <πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ Σιών;*) καί· <πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος, ὁ πρωῖ ἀνατέλλων>; οὐχὶ γὰρ ἀρνούμενος ὁ Χριστὸς ἔφασκε· πῶς; ἀλλὰ πυνθανόμενος.

{ΜΑΡ.} Δαυῖδ κύριον αὐτὸν ὁμολογεῖ, οὐχὶ υἱόν.

{ΑΔ.} Δαυῖδ αὐτὸν κατὰ σάρκα κύριον οὐχ ὁμολογεῖ, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα, τουτέστιν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ μόνον τοῦ Δαυῖδ κύριός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ <πάσης ἀρχῆς, ἐξουσίας, κυριότητος, ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι>. ἦδει δέ, προγνώστης ὢν, τοὺς Ἰουδαίους ἀπιστοῦντας τὸ κατὰ πνεῦμα καὶ ἐπύθετο λέγων· <εἰ οὖν Δαυῖδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν λέγει, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν>; οὐ γὰρ ἔφη ὁ Χριστὸς ὅτι· εἰ οὖν Δαυῖδ ἐν σαρκὶ κύριον αὐτὸν καλεῖ, ἀλλ' <ἐν πνεύματι>, τῷ πνεύματι κύριον αὐτὸν ὁμολογῶν, τὸ δὲ κατὰ σάρκα υἱόν. παραστήσω δὲ σαφέστερον ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ὅπως αὐτὸς ὁ Χριστὸς συντίθεται ταύτην εἶναι τὴν πίστιν σωτήριον καὶ ἀκλινη, καί, εἰ βούλει, ἀναγινώσκω.

{ΕΥΤΡ.} Ἀνάγνωθι.

{ΑΔ.} Ἐπειδὴ πάρεισιν οἱ περὶ Μεγέθιον, οἱ τοῦ δόγματος Μαρκίωνος, ἐκ τοῦ αὐτῶν εὐαγγελίου ἀναγινώσκω· <ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίσειν αὐτὸν εἰς Ἰεριχῶ, καὶ τις τυφλὸς ἐπαιτῶν ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη τοῦτο. ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς παρέρχεται, καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ, υἱὲ Δαυῖδ, ἐλέησόν με. σταθεὶς δὲ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν· τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε· κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν>.

{ΕΥΤΡ.} Ὁ τυφλός, ἐμοίγε δοκεῖ, ὀρθῶς πιστεύσας, δικαίως ἀνέβλεψε· δηλαδὴ ἀπηλλαγμένος τῆς πίστεως τῆς Μεγεθίου καὶ Οὐάλεντος,

Δροσερίου τε καὶ Μαρίνου. καὶ ὃς μὲν, καλῶς πιστεύσας, ἀνέβλεψεν, οἱ δὲ, ὑπ' ἀπαιδευσίας ἐλαυνόμενοι, τυφλώττουσι τὴν διάνοιαν, οὕτω τηλαυγῶς ἐπαινοῦντος τοῦ Χριστοῦ τὴν τοῦ τυφλοῦ πίστιν καὶ λέγοντος· <ἀνάβλεψον, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε>. ὁ δὲ πιστεύων τυφλὸς καὶ τὴν κατὰ σάρκα καὶ τὴν κατὰ πνεῦμα παρουσίαν ὁμολογεῖ, εἰς ἀμφοτέρωτα πιστεύων ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώπῳ ἐστί. καὶ πρῶτόν γε ἐπιγνοὺς τὸν ἄνθρωπον, εὐθύς γνωρίζει καὶ τὸν κύριον. καὶ περὶ μὲν τοῦ ἀνθρώπου φησὶν· <υἱὲ Δαυΐδ, ἐλέησόν με>, περὶ δὲ τοῦ θεοῦ· <κύριε, ἵνα ἀναβλέψω>. κατ' οὖν τὰ δόξαντα τοῖς περὶ Μαρίνον εἰ μὴ ἐστὶν υἱὸς Δαυΐδ, ἐαυτῷ ἐναντιοῦται ὁ Χριστός, πῆ μὲν διὰ τὸ ὅλως πεπιστευκέναι ἀναβλέψαι κελεύσας τὸν τυφλόν, πῆ δὲ ἐν τῇ πρὸς Ἰουδαίους πεύσει ἀρνεῖσθαι τοῦ εἶναι υἱὸν Δαυΐδ. καὶ πῶς οὐκ ἔστιν ἐναντίος καὶ ἐαυτῷ ἀντιπράττων καθ' ὑμᾶς ὁ Χριστός; ταῦτα δὲ συμβαίνει τοῖς τῇ ἀσυστάτῳ αἰρέσει χρωμένοις· ὅταν ἀνακολούθοις ἐπιτηδεύωσι χρῆσθαι μυθολογίαις, τοιαῦτα αὐτοῖς ἀνάγκη ἀπαντᾶν ἀτοπήματα. χρὴ οὖν ἔπεσθαι τούτῳ τῷ δόγματι ᾧ καὶ ὁ τυφλὸς σώας τὰς ὕψεις ἀπέβλεψεν, ᾧ καὶ ὁ Χριστὸς ἐμαρτύρει καλῶς πεπιστευκότη. ὅθεν καλῶς ἔχειν δοκεῖ τὴν πίστιν τῶν περὶ Μαρίνον καὶ ἀπορρίψαι καὶ ἀποσφενδονῆσαι, πόρρω τῆς ἀληθείας ὑπάρχουσιν καὶ κατὰ μηδὲν τῇ θεότητι προσήκουσαν. μύθοις γὰρ καὶ φαντασίαις καὶ δοκῆσει πιστεύοντες, μύθῳ καὶ φαντασίᾳ καὶ δοκῆσει τὴν σωτηρίαν σὺν τῷ δόγματι ἔξουσιν. εὖ οὖν ἔχειν μοι δοκεῖ Μαρίνον παύσασθαι ἀπὸ τῆς φιλερίστου γνώμης, εὐγνωμόνως ἐπὶ τὸν τρίτον ὅρον ἐγκαταγιγνόμενον, τουτέστι τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως λόγον.

{MAP.} Εἰ βούλει ὑπὲρ τῆς ἀληθείας γενέσθαι, ἐτοίμως ἔχω περὶ τούτου δεῖξαι ἀκριβῶς.

{EYTP.} Πάρεσιν οὐχ οἱ τυχόντες ἄνδρες· αὐτοὶ λεγέτωσαν εἰ ἐξέβην τοῦ δικαίου. εἰ δὲ σὺ ἤττησαι ἢ δεδούλωσαι προλήψει κρατούμενος, ἐμοὶ αἰτίαν οὐ προσαπτέον.

{MAP.} Εἰ βούλεσθε μετὰ πάσης ἀληθείας τὴν ζήτησιν γενέσθαι, παραιτήσασθε τὰ φιλοσοφούμενα ταῖς γραφαῖς πειθόμενοι μόναις.

{AD.} Πεισθῶμεν ταῖς γραφαῖς.

{EYTP.} Δήλη ἡ συγκατάθεσις ἀμφοτέρων.

{MAP.} Οἶομαι ὅτι ἀδίκως ἐπιβάλλετε τὴν ζήτησιν ταύτην.

{ΑΔ.} Προϊὼν ὁ λόγος τὸν ἀδίκως ἐπιβαλλόμενον τὴν ζήτησιν ταύτην ἐλέγξει.

{ΜΑΡ.} Ὅρισάσθω Ἀδαμάντιος ποῖον σῶμα ἀνίσταται, τοῦτο ὁ περικείμεθα εἰς ὃ ἐνδεδέμεθα, ἢ ἄλλο πνευματικόν.

{ΑΔ.} Τοῦτο τὸ σῶμά φημι ἀνίστασθαι ὁ περικείμεθα.

{ΜΑΡ.} Αὐτόθεν πάρεστιν ἔλεγχος σαφῆς, ἀνατρέπων αὐτοῦ τὴν ἄδικον ἐπιβολήν. τὸ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα οὐκ ἐκ παιδῶν μέχρι γήρως τὸ αὐτὸ παραμένει, ῥευστῆς οὐσίας ὑπάρχον. ποῖον οὖν φάσκεις ἀνίστασθαι σῶμα, τὸ παιδικόν ἢ τὸ μέσον ἢ τὸ γηραλέον;

{ΑΔ.} Οἱ τοιχογράφοι, ναυπηγοὺς καὶ κυβερνήτας καὶ πελαγίους πλωτῆρας ζωγραφοῦντες, ναυπηγεῖν καὶ κυβερνᾶν οὐκ ἴσασι τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ Μαρίνος προήκατο λόγον, οὗ τὴν πείραν καὶ τὴν ἀπόδειξιν μὴ ἔχει.

{ΕΥΤΡ.} Σαφέστερον μαθεῖν βούλομαι πῶς οὐκ ἔστι τὸ σῶμα ἐκ παιδόθεν μέχρι γήρως τὸ αὐτό.

{ΜΑΡ.} ῤευστῆς οὐσίας ὃν τὸ σῶμα ὑπεκρεῖ, ἐκ τῆς τροφῆς <ἕτερον> γινόμενον, ἀμέλει οὖν ταῖς νόσοις δαπανηθὲν [ἢ τὸ ἐκ παιδόθεν ἢ τὸ γηραλέον].

{<ΑΔ.>} Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ῥεῖ καὶ φθείρεται, ἐκ τῆς τροφῆς αὐθις ἕτερα προσγίνεται.

{ΜΑΡ.} Ποῖον οὖν λέγεις σῶμα ἀνίστασθαι, τὸ ἐν ταῖς νόσοις
δαπανηθὲν ἢ τὸ ἐκ παιδόθεν ἢ τὸ γηραλέον;

{ΑΔ.} Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀπὸ γραφῶν ἐπαγγειλάμενος πείθειν
τοὺς ἀκροατάς, ἰατρικῇ ἐπιστήμῃ προσπελάσας, ἐπελήσθης τοῦ ὄρου,
οὐκ ὀκνήσω καὶ αὐτός, εἰ καὶ μὴ ἤσκημαι ἰατρικὴν, ἀποκροῦσαί σου
τὰ ἄδικα τῆς ἐννοίας φρονήματα. εἰ γὰρ ῥευστῆς οὐσίας ἦν τὸ σῶμα,
ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου γινόμενον, ἐχρῆν τὰ ἀποκοπτόμενα μέλη, τουτέστι
ὠτίον ἢ δάκτυλον ἢ ῥίνα αὐθις ἐκ τῆς τροφῆς ἀναπληροῦσθαι· ἔδει
δὲ καὶ τὰς οὐλὰς τῶν τραυμάτων μὴ παραμένειν μέχρι γήρωσ, ὑπεκ-
ρεόντων κατὰ σὲ τῶν σωμάτων. ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐν ταῖς νόσοις ὑπεκρεῖ
σώματα, αὐθις ἕτερα γεινόμενα· ἀλλ' ὅταν ἡ ψυχὴ μὴ δέξηται τὰ
αὐτῆς ὀρεκτά, μύσει τὸ σῶμα καθάπερ ἐρίων <τὰ> ὑγραινόμενα πιλοῦται,
ὅταν δὲ δέξηται τὰ αὐτῆς ὀρεκτά, αὐθις πιαινόμενον ὀγκοῦται. οὐ
γὰρ οὕτω **** ῥᾶστα, ἀνασφῆλαντος ἐκ νόσου τοῦ σώματος, ἐν
βραχεῖ χρόνῳ ἀποκαθίσταται <τὰ> διὰ τοσούτου χρόνου αὐξάνοντα.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ ῥευστὸν [ἦν] τὸ σῶμα, ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου γινόμενον, ἀδύνατον ὃ ἦν εὐρεῖν τὸ σῶμα, ἀνυπόστατον <ὄν>.

{ΜΑΡ.} Πῶς;

{ΕΥΤΡ.} Ἐπ' ἀνθρώπου τὸ παράδειγμα λαβέ· ὃν τρόπον, εἴ τις βούλοιτο ἀπὸ κηροῦ ἀνδροεῖκελον κατασκευάσαι καὶ πρότερον μὲν βραχεία ὑποστάσει ἀποτυπωσάμενος, αὐθις <δ'> ἕτερον κηρὸν ἐπιχέων, εἰς ὕψος καὶ μέγεθος βούλεται τοῦτο πλάττειν, ἀδυνάτως ἴσχει, οὔτε γὰρ τὸ γινόμενον τέλους τυχεῖν δυνησεται, τῆς πρώτης ὑποστάσεως τοῦ κηροῦ ὑπεκρεούσης καὶ ἑτέρας γινομένης, οὔτε ὁ ἀνδροεικελοποιὸς τελέσει τὸ ἔργον·*) ὁ δὲ ἄνθρωπος, τὴν ἐκ παίδων τοῦ σώματος ὑπόστασιν ἔχων, προσλαμβάνει τὴν αὐξησιν, μενούσης τῆς παιδικῆς ὑποστάσεως. ὅθεν καὶ τῶν τραυμάτων αἰ οὐλαὶ μέχρι γήρως παραμένουσι καὶ αἰ τῶν μελῶν ἀποκοπαί, καὶ περισσὸν τὸ λέγειν ῥευστὸν τὸ σῶμα.

{ΜΑΡ.} Εἰ τὸ ἐκ παίδων μέχρι γήρως σῶμα ἀνίσταται, ἀποκρινάσθω ὁποῖον αἷμα συνανίσταται τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ ἐν ταῖς φλεβοτο-

μίαις, ἀλλὰ τὸ ἐν ταῖς αἰμορραγίαις. ἔνιοι δὲ τῶν ἀνθρώπων καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν φλεβοτομούμενοι ἐκκρίνουσι. λεγέτω οὖν μοι ποῖον αἷμα συνανίσταται τῷ ἀνθρώπῳ.

{ΑΔ.} Οὐ τὸ γονιμώτατον καὶ κύριον αἷμα ἐκκρίνουσιν οἱ φλεβοτομούμενοι, ἀλλὰ τὸ νόθον καὶ ἐπείσακτον, ἐκ τῶν χυμῶν ἐπιγινόμενον, ὅθεν καὶ ἐν ταῖς αἰμορραγίαις προσηδᾶ, οὐκ ὄν γονιμώτατον οὐδὲ κύριον. διὰ τοῦτο καὶ οἱ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης μέτοχοι, εἰδότες τὸ ἐκ τῶν χυμῶν ἐπείσακτον ἐρυθρινόμενον καὶ ὁμόχροον γινόμενον τῷ αἵματι, οὐ μὴν γονιμώτατον ὄν, ἐπιτηροῦσιν ἐν ταῖς φλεβοτομίαις ὅταν ἐκκρίνηται πᾶν τὸ νόθον, τὸ λεγόμενον μέλαν· τοῦ δὲ ξανθοῦ καὶ γονιμωτάτου προκύψαντος, εὐθύς στάλσεις ποιοῦνται, μήπως ἐκρεῦσαν τὸ γόνιμον διαλύση τὸ ζῶον.

{ΕΥΤΡ.} Ανεπιστήμων πρότασις τὰ νόθα καὶ τὰ ἐκ τῆς τροφῆς ἐπείσακτα ταῦτα κύρια καὶ γονιμώτατα ὑπολαμβάνειν· εἰσπεμπομένη γὰρ ἡ τροφή εἰς τὸ ἔνδον καὶ χυλουμένη πῆ μὲν εἰς αἷμα, πῆ δὲ εἰς φλέγμα, πῆ δὲ εἰς σίελον ἐκκρίνεται. ἔασαντες οὖν τὰ ἄκυρα ἐπὶ τὰ κυριώτερα ἔλθετε.

{ΜΑΡ.} Ὁ ἄνθρωπος ἐκ γῆς καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς καὶ ἀέρος συνέστηκεν· ἐπὶ οὖν ἀποθάνῃ καὶ διαλυθῇ, ἐκάστη οὐσία τὸ ἴδιον ἀπολαμβάνει συγκιρνωμένη, οἷον τὸ τοῦ πυρὸς μέρος τὸ πῦρ, τὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὕδωρ, τὸ τοῦ ἀέρος ὁ ἀήρ, τὸ τῆς γῆς ἡ γῆ. πῶς οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει δυνατὸν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἀναστῆναι οὐ τὰ μέρη συνεκράθη; ὥσπερ [γάρ], εἴ τις οἷον ἐν πελάγει θαλάττης ἐκχέας ὕδωρ τὸ αὐτὸ αὐθις ἀνακομίσασθαι διαβεβαιοῦται, τοῦ πράγματος ἀδυνατοῦντος. ἀνάγκη γοῦν ἄλλον ἀντ' ἄλλου ἄνθρωπον ἀνίστασθαι.

{ΑΔ.} Σφόδρα, κατὰ σέ, δυνατώτεροι οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεοῦ δεικνύνται, καὶ περισσὸν τὸ λέγειν τὸν σωτήρα· <τὰ παρ' ἀνθρώποις ἀδύνατα παρὰ τῷ θεῷ δυνατά>.

{ΜΑΡ.} Πῶς εἰσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεοῦ δυνατώτεροι;

{ΑΔ.} Οἱ ἄνθρωποι μὲν γὰρ οἶνον ὕδατι συγκραθέντα χωρίζουσι,

τέχνη καὶ ἐπιστήμη χρώμενοι, καὶ ἀργύριον ἀπὸ χαλκοῦ, καὶ πλείστων ὄσων τὰς διακρίσεις ἴσασι ποιεῖσθαι, ὁ δὲ θεός, ὁ ἀνυπέρβλητος δυνάμει τεχνίτης τε καὶ δημιουργὸς πάντων, ᾧ ὑποτέτακται πῦρ, ἀήρ, ὕδωρ, γῆ, φόβῳ δουλεύοντα, καὶ ἕκαστον τηροῦντα τὸ ἴδιον μέρος, πῶς οὐκ ἂν ἐκάστῳ ἐν τῇ ἀναστάσει ἀποδοίῃ τὸ ἴδιον σῶμα; τὸ μὲν γὰρ πῦρ, ὑποτεταγμένον τῷ θεῷ καὶ νεύματι πειθόμενον, τοὺς τρεῖς ἀδελφούς τοὺς βληθέντας εἰς κάμινον πυρὸς οὐκ ἠδίκησεν, ἀλλὰ σώους τῷ δεσπότη παρέδωκε· τὸ δὲ ὕδωρ τὸν Ἰωνᾶν δεξάμενον ἐν τῷ βυθῷ ἐν τρισὶ νυχθημέροις ὀλόκληρον ἀπεκατέστησεν· ὁ δὲ ἀήρ τὸν Ἥλιαν εἰς οὐρανὸν ἀνεκόμισεν· ἡ δὲ γῆ Λάζαρον τεταρταῖον ἀπέδωκεν· ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ γλυκέα ὕδατα ἐπιρρέοντα τῇ θαλάσῃ, συγκιρνώμενα καὶ συγκυλινδούμενα, πάλιν ὕδατα γλυκέα διὰ τῶν νεφελῶν χεῖται, διαχωριζόμενα ἀπὸ τῶν ἀλμυρῶν, καθὼς καὶ ὁ προφήτης φησὶν· <ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπιχέων αὐτὸ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς>.

{ΕΥΤΡ.} Ἀπὸ γραφῶν ἐπαγγειλάμενος δεῖξαι, εἰς φυσιολογίας καὶ ἰατρικὰς ζητήσεις ἐκτραπείς, τοὺς ἀνθρώπους δυνατωτέρους τοῦ θεοῦ ἀπέδειξεν.

{ΜΑΡ.} Ἐμοὶ εὐχερές ἐστὶν ἀπὸ τῶν γραφῶν δεῖξαι εἰ εὐγνωμονεῖ Ἀδαμάντιος.

{ΕΥΤΡ.} Οὐκ Ἀδαμάντιος τῆς ἐκτροπῆς αἴτιος, ἀλλ' ἡ σὴ φιλόνεικος γνώμη.

{ΑΔ.} Συγχωρητέον αὐτῷ ἃ βούλεται οἶεσθαι, ἐμοῦ ἐτοίμως ἔχοντος πρὸς ἅπαντα ὑπαντιάζειν, συναιρομένης μοι τῆς ἀληθείας.

{ΜΑΡ.} Ποίαις γραφαῖς πείθῃ; ἴν' ἀπ' ἐκείνων δείξω ὅτι οὐκ ἀνίσταται ἡ σὰρξ.

{ΑΔ.} Πάσαις ταῖς ἐνδιαθέτοις πείθομαι.

{ΜΑΡ.} Ἀναγινώσκω ἀπόφασιν τοῦ θεοῦ ἀποφηνάμενου ἐν τῇ πρώτῃ διαθήκῃ· <οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκα καὶ αἷμα>.

{ΑΔ.} Εἰ οὖν εἶπεν· <οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν

τούτοις>, δῆλον ὡς ὅτι ἐν ἄλλοις κατέμεινε, τὸ γὰρ <τούτοις> μερική ἀιτία ἐστὶ καὶ οὐ κατὰ πάντων ἀπόφασις.

{MAP.} Πείσω σε ἀπὸ γραφῶν ὅτι οὔτε προφηταὶ οὔτε ἀπόστολοι μνήμην ἐποιήσαντο σαρκὸς ἢ αἵματος ἀλλὰ ψυχῆς μόνης, ἦν καὶ ἠϋχοντο σῶσαι. καὶ πρῶτον μὲν ὁ Δαυῖδ· <ὅτι ἐρῶύσω>, φησί, τὴν <ψυχὴν μου ἐκ θανάτου>, καὶ πάλιν ὁ αὐτός· <ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ζῶντα>, καὶ πάλιν· <ἐπὶ σοὶ πέποιθεν ἡ ψυχὴ μου (καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερυγῶν σου ἐλπιδῶ)>, καὶ πάλιν· <οὐ καταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην>. ὁρᾶς ὅτι ψυχὴν μόνην ἠϋχοντο σῶσαι, οὐ σάρκα καὶ αἷμα.

{ΑΔ.} Ὅρισάσθω περὶ τῆς ψυχῆς εἰ θνητὴ ἐστὶν ἢ ἀθάνατος.

{MAP.} Ἀθάνατος δῆλον.

{ΑΔ.} Πῶς οὖν φάσκει· <μὴ παραδῶς τοῖς θηρίοις ψυχὴν ἐξομολογουμένην σοι>; τὰ θηρία δύνανται ψυχὴν λυμῆνασθαι οὔσαν ἀθάνατον;

{ΕΥΤΡ.} Θῆρες οὐ ψυχὴν λυμαίνονται ἀλλὰ σῶμα. τῷ γὰρ φάσκει· <μὴ παραδῶς τοῖς θηρίοις ψυχὴν ἐξομολογουμένην σοι> δηλαδὴ ὅλον τὸν ἄνθρωπον ψυχὴν ὀνομάζει.

{ΑΔ.} Ἐνδηλότερον πείσειέ σε ἡ γραφή ὅτι τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς συνεστῶτα ἄνθρωπον ψυχὴν ὀνομάζει· <καὶ ἐγένοντο>, φησὶν, <υἱοὶ καὶ θυγατέρες τῷ Ἰακώβ ψυχαὶ λγ'>, καὶ πάλιν φάσκει· <καὶ κατέβη Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον μετὰ ο' ψυχῶν>.

{ΕΥΤΡ.} Ἴσως κατὰ <τὰ> δόξαντα Μαρίνω ἀσώματοι κατῆλθον ἐν Αἰγύπτῳ οἱ τοῦ Ἰακώβ υἱοί. δέδεικται δὲ ὅτι ὅλον τὸν ἄνθρωπον ψυχὴν ὀνομάζει ἡ γραφή, καὶ οὐ χρὴ περὶ τούτου ἐνδοιάζειν.

{MAP.} Τῶν προφητῶν ἀληθέστερον τὸν ἀπόστολον παράγω μάρτυρα ὅτι σῶμα δεσμός ἐστι ψυχῆς καὶ πάντων τῶν κακῶν αὐτό

ἐστὶν αἴτιον, περὶ οὗ λέγει· <ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου>;

{ΑΔ.} Πῶς ἐστὶ δεσμός ψυχῆς τὸ σῶμα;

{ΜΑΡ.} Ὅτε παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ ἡ ψυχὴ ἀμαρτήσασα, τότε, φησὶν, <ἐποίησεν ὁ θεὸς δερματίνους χιτῶνας καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς>, τουτέστι τὸ σῶμα, ὡς καὶ Ἰερεμίας ὁ προφήτης <<γῆς> δεσμίους> ἡμᾶς καλεῖ, τοῦ θεοῦ ἐνδήσαντος τὴν ψυχὴν εἰς τὸ σῶμα διὰ τὸ ἡμαρτηκέναι. τὸ οὖν πάντων τῶν κακῶν αἴτιον σῶμα ἀνίστασθαι λέγεις, ἵνα πάντοτε ἐν δεσμοῖς ἐξετάζηται ἡ ψυχὴ.

{ΑΔ.} Ἐφης διὰ τὸ ἡμαρτηκέναι τὴν ψυχὴν ἐνδεθῆναι ἐν τῷ σώματι· εἶτα μετ' ὀλίγον ὑποβάς αἴτιον πάντων τῶν κακῶν λέγεις

τὸ σῶμα, τῆς ψυχῆς καὶ πρὶν ἢ ἐνδεθῆναι ἐν τῷ σώματι ἁμαρτησάσης. εἰ οὖν δυνατὸν τῇ ψυχῇ χωρὶς σώματος ἁμαρτεῖν, τί αἴτιον τὸ σῶμα, τῆς ψυχῆς ἁμαρτανούσης.

{ΕΥΤΡ.} Εἰ πρὸ τοῦ ἐνδεθῆναι τὴν ψυχὴν φῆς ἁμαρτηκέναι, περισσὸν τὸ λέγειν αἴτιον τῶν κακῶν τὸ σῶμα. εἰ γὰρ πρὸ τοῦ σώματος ἥμαρτε, καὶ ἀπαλλαγεῖσα νῦν ἐκ τοῦ σώματος αὐθις ἁμαρτήσῃ διὰ τὸ καὶ πρὸ τούτου ἁμαρτηκέναι, καὶ οὐκ αἴτιον τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ ψυχὴ.

{ΑΔ.} Εἰ δεσμὸν ψυχῆς τὸ σῶμα ὑπέθετο, ὁ δὲ δεσμὸς ἐπέχειν πέφυκε τὸν ἁμαρτάνοντα καὶ ἀπειργεῖν ἀπὸ τῶν πλημμελημάτων, τὸ σῶμα οὐ δεσμὸς ἐστὶ ψυχῆς, ἀλλὰ συνεργόν.

{ΜΑΡ.} Πῶς;

{ΕΥΤΡ.} Ὁ δεσμὸς οὐ συνεργεῖ τῷ δεδεμένῳ πρὸς ἁμαρτίαν ἀλλ' ἐπέχει, εἰργων τὸν δεσμώτην, τὸ δὲ σῶμα συνεργεῖ τῇ ψυχῇ εἰς φόνους καὶ μοιχείας· δείκνυται οὖν ὁ θεὸς οὐ δεσμὸν δοῦς τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα, ἀλλὰ συνεργόν.

{ΜΑΡ.} Ἀποκρινάσθω Ἀδαμάντιος εἰ πείθεται τῷ ἀποστόλῳ.

{ΑΔ.} Κατὰ πάντα πείθομαι τῷ χριστοφόρῳ καὶ πνευματικῷ Παύλῳ.

{ΜΑΡ.} Εἰ οὖν αὐτῷ πείθη, ἄκουε αὐτοῦ ἀποφνημαμένου καὶ λέγοντος· <σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομησαὶ οὐ δύνανται, οὔτε ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν>. τί τούτου φανερώτερον, τί τούτου τηλαυγέστερον; οὕτω δὴ ἔλεγχον τὸν δι' ἐναντίας ὁμολογῶ ἀντειπεῖν οὐδεὶς δύναται, ὅτι φανερῶ καὶ ἀληθεῖ.

{ΑΔ.} Οἱ μὴ νοοῦντες τὰ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου νοητῶς λεγόμενα, ψιλοῖς τοῖς γράμμασι προσέχοντες, ἐκπίπτουσι τῆς ἀληθείας. ὁ γὰρ ἀπόστολος σάρκα καὶ αἷμα ὀνομάζει τὰς αἰσχροὺς καὶ φαυλοτάτας πράξεις, τοὺς τὰ σαρκικὰ φρονοῦντας σαρκικοὺς καλῶν, τοὺς δὲ πνευματικὰ πράττοντας πνευματικούς. φέρε δὴ αὐτόν σοι τὸν ἀπόστολον παραστήσω σαφῶς λέγοντα σαρκικοὺς τοὺς μὴ κατὰ πίστιν πολιτευομένους, ἀλλὰ τύφῳ καὶ πράξει σαρκικαῖς κεχρημένους. καὶ φησιν οὕτω· <ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν <τοις> μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ σάρκα περιπατοῦντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος· τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι>. ἀποκρινάσθω, οἷς ἐγράφη ταῦτα ἄρα ἄσαρκοι ἦσαν; καὶ πάλιν· <γάλα γάρ>, φησίν, <ύμᾱς ἐπότισα, οὐ βρῶμα, οὐπω γὰρ ἠδύνασθε, ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε· ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ἔρις καὶ διχοστασία, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε; (ὅταν γὰρ λέγῃ τις· ἐγὼ μὲν εἰμι Παύλου, ἕτερος δὲ· ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐχὶ ἄνθρωποί ἐστε;*>) καὶ πάλιν· <ὅτε γὰρ ἦτε ἐν σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν, τὰ διὰ τῆς σαρκὸς, ἐνεργεῖτο ἐν ὑμῖν· νῦν δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί ἀλλ' ἐν πνεύματι>, καίτοι οὐκ ἀπεκδυσάμενοι τὴν σάρκα. πάντα γὰρ ταῦτα δείκνυσιν ὅτι σάρκα λέγει τὴν σάρκινόν τε καὶ πονηρὰν ἀναστροφὴν ὡς

καὶ ἄνθρωπον. τίς γὰρ ἀγνοεῖ ὅτι, εἰ καὶ ἔλεγον ἑαυτοὺς ὁ μὲν εἶναι Παύλου, ὁ δὲ Ἀπολλῶ, οὐδὲν ἦττον ἀνθρώπων υἱοὶ ὑπῆρχον τῆ οὐσίᾳ; ἢ ὅτι οἷς γράφει· <ὅτε ἦτε ἐν σαρκί>, καὶ τότε ὅσον ἐν οὐσίᾳ οὐκ ἦσαν ἄσαρκοι; ἀ καὶ ἔλεγε σάρκα τὴν σαρκινόν τε καὶ διεφθαρμένην τοῦ βίου ἀναστροφῆν, ἣν εἰκότως ἐξοικίζει τῆς ἐλπίδος ὡς μὴ δυναμένην τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομησαί βασιλείαν. εἰ δὲ δίδοται τὴν τοῦ σώματος σάρκα, ὡς οἶονται, μὴ δύνασθαι τυχεῖν τῆς ἐλπίδος, τίς χρεῖα βαπτίσματος καὶ λουτροῦ; οὕτω γὰρ φάσκει ὁ ἀπόστολος· <ἀλλὰ ταῦτα>, φησί, <τινὲς ἦτε, ἀλλ' ἀπελούσασθε, ἀλλ' ἡγιάσθητε>. τί ἐστὶ τὸ λουόμενον καὶ ἀγιαζόμενον, ἀποκρινάσθωσαν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ Μεγέθιον ἀκροαταὶ τυγχάνουσι, διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ αὐτῶν ἀποστολικοῦ προφέρειν ἀναγκάζομαι, πρὸς ἀμφοτέρους ποιούμενος τὸν λόγον. Παῦλος γοῦν Γαλάταις γράφων οὕτως ἔφη· <ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκὶ ἐν πίστει ζῶ τῆ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με> καὶ πάλιν· <τῶν δ' ἄλλων εἰκὴ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέσθω. ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι μου βαστάζω>. φέρε τοίνυν, ἴδωμεν τί δηλοῦσιν αὐταὶ αἱ φωναί· ὁ ζῶ, φησὶν, <ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ>. δῆλον οὖν ὅτι τῆς πίστεως ἡ ζωὴ ἐν τῇ σαρκὶ ἐστίν· τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ, δι' ὧν ἐστὶν ἡμῖν ἡ σωτηρία, τὸ σῶμα βαστάζει. πῶς οὖν τὸ βαστάζον τὰ τῆς σωτηρίας στίγματα, καὶ τὴν τῆς πίστεως ἔχον ζωὴν, κατ' αὐτοὺς οὐ σώζεται; ἢ γὰρ οὐδὲν ὠφελεῖται ἔχον τὴν τῆς πίστεως ζωὴν καὶ τὰ τοῦ Ἰησοῦ στίγματα, ἢ, εἰ ἐστὶ διὰ τούτου ἡ σωτηρία, σὰρξ ἐστὶν ἡ σωζομένη. καὶ ταῦτα ὑπάρχειν ὁμολογεῖται. Κορινθίοις δὲ ἐπιστέλλων οὕτως ἔφη· <οὐκ οἶδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο>. εἰ γὰρ Χριστοῦ μέλη ἐστὶ τὰ σώματα, ἢ ἀπόλλυνται τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ἢ σώζεται ἡ σὰρξ.

{ΜΑΡ.} Σῶμα, οὐ σάρκα λέγει.

{ΑΔ.} Δείκνυται ἐκ τῶν ἐπιφερομένων. <οὐκ οἶδατε γὰρ>, φησί, <ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνη ἐν σῶμά ἐστιν; ἔσονται γὰρ>, φησὶν,

οί δύο εἰς σάρκα μίαν>. (καὶ πάλιν γὰρ φησιν· <ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων>. εἰ τὸ κατακαλυπτόμενόν ἐστι τὸ φαινόμενον σῶμα, τοῦτο ἐστὶ ἢ σὰρξ, τοῦτο δ' ἐστὶ τοῦ θεοῦ δόξα τε καὶ εἰκὼν, δύναται καὶ σωθῆναι· εἰ γὰρ οὐκ ἐπιδέχεται σωτηρίαν, οὐδὲ θεοῦ δύναται εἰκὼν καὶ δόξα εἶναι. ἀλλὰ μὴν ἐστίν, ὡς γέγραπται, εἰκὼν καὶ δόξα ἢ σὰρξ· φανερόν οὖν ὅτι, ὡσπερ ταῦτα ἐπιδέχεται, οὕτω καὶ τὸ σωθῆναι χωρεῖ.*) ἵνα δὲ σαφέστερον ἐπιστήσω, πρόσταξον αὐτῷ τὸ ἐδάφιον τοῦ ἀποστόλου ἀναγνωσθῆναι.

{ΕΥΤΡ.} Αναγνωσθήτω.

{ΑΔ.} Ἀναγινώσκω ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτη φάσκοντος οὕτως· <τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν, καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκοντες; νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατ' ἀνθρώπον ἐθηριόμαχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὐριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. ἐκνήψατε δικαίως, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινες ἔχουσι· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ. ἀλλ' ἐρεῖ τις· πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; ἄφρον, σὺ δὲ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ πρῶτον ἀποθάνῃ, καὶ ὁ σπείρεις οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι, σίτου ἢ τινος τῶν λοιπῶν, ὁ δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλεσεν· ἕκαστον δὲ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα ἀπολαμβάνει. οὐ πᾶσα σὰρξ ἢ αὐτὴ σὰρξ· ἄλλη μὲν σὰρξ ἀνθρώπου, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἕτερα δὲ ἰχθύων. καὶ σώματα ἐπουράνια καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἕτερα μὲν ἢ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἕτερα δὲ> [καὶ] <ἢ τῶν ἐπι-

γείων, ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστéρος διαφέρει ἐν δόξῃ· οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν>. καὶ ὑποβὰς μετ' ὀλίγον λέγει· <ἰδού, μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπτῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοί, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν>.

{MAP.} Οὐ τοῦτο τὸ σῶμα λέγει ἀνίστασθαι, ἀλλ' ἕτερον ἀπὸ τοῦ λέγειν· <ὁ δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα, καθὼς ἠθέλησεν>.

{ΑΔ.} Ὁ σῖτος, θαπτόμενος εἰς γῆν, αὖθις σῖτος ἀνίσταται καὶ ὁ ἄνθρωπος παραδιδόμενος ἐν τῇ γῇ ἄνθρωπος ἀνίσταται, οὐχ ἕτερος γινόμενος, κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνήν, λέγοντος· <ἐκάστῳ δὲ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα δίδωσιν>.

{ΕΥΤΡ.} Οὐδὲ ἐρμηνείας δεῖται ταῦτα, οὕτω φανερώς καὶ ἀναμφιλέκτως εἰρημένα ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου, οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὴν ψυχὴν εἰς τὴν γῆν θάπτεσθαι, ἀθάνατον οὔσαν καὶ ὁμολογηθεῖσαν, τὴν δὲ ὡσπερ σῖτον σπειρομένην σάρκα· ὁρῶμεν γὰρ ὅτι τὸ σῶμα ὡσπερ σῖτος σπείρεται. <σὺ γὰρ>, φησὶν, <ὁ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ πρῶτον ἀποθάνῃ>. τί οὖν ἐστὶ τὸ σπειρόμενον καὶ καταβαλλόμενον εἰς τὴν γῆν, δηλαδὴ ὅτι ἡ σὰρξ.

{MAP.} Ἄλλ' ὁρᾷς ὅτι λέγει· <οὐ τὸ γενησόμενον σῶμα σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον σίτου>.

{ΑΔ.} Ὡσπερ ὁ σῖτος γυμνὸς σπειρόμενος, τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει ἀνιστάμενος, προσλαμβάνει τὴν πόαν, ἀμφιεννύμενος καὶ εὐερνῆς γινόμενος, οὐκ ἄλλος παρ' ὃ πέφυκε μεταβαλλόμενος, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, παραδιδόμενος τῇ γῇ καὶ αὖθις τῇ βουλήσει τοῦ θεοῦ ἀνιστάμενος, ἀμφιέννυται τὴν ἀθανασίαν, καθὼς ὁ ἀπόστολος ἐμνημόνευσε λέγων· <δεῖ δὲ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν>.

{[MAP.]} Ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀποστολικῷ οὐχ οὕτω λέγει.

{ΑΔ.} Ἀλλὰ πῶς;

{MAP.} Οὐ λέγει· <ὁ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλησεν>, ἀλλ' <ὁ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ πνεῦμα καθὼς ἠθέλησεν>.]

{MAP.} ***** <σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν· σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ>.

{ΑΔ.} Κατὰ σὲ οὖν δίδωσιν αὐτῷ ὁ θεὸς σῶμα πνευματικόν. εἰ τοίνυν τὸ διδόμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ πνευματικόν ἐστι, τὸ οὖν λαμβάνον τί ἐστι;

{ΜΑΡ.} Τὸ λαμβάνον ἐστὶν ἡ ψυχὴ.

{ΑΔ.} Ἡ ψυχὴ οὖν θάπτεται.

{ΕΥΤΡ.} Ὁρισάμενος ἀθάνατον τὴν ψυχὴν, οὐ μόνον θνητὴν ἀλλὰ καὶ εἰς γῆν θάπτεσθαι πείθειν ἡμᾶς βιάζεται, φανεροῦ ὄντος τοῦ πράγματος ὅτι σῶμά ἐστι τὸ θαπτόμενον. [καὶ ἄτοπον ἡγοῦμαι ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριβοντας περὶ τῶν αὐτῶν ἐξετάζειν, ἀποχρώντως ἐπιδείξαντος ἡμῖν τοῦ λόγου.]

{ΑΔ.} Ἴσως οὐ δόξει τούτοις αὐτάρκη εἶναι τὴν τῆς ἀναστάσεως ἀπόδειξιν. βραχύ τι προσκαρτερήσας, ἄκουε φάσκοντος τοῦ ἀποστόλου φανερώτερον ὅτι· <ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι, ἀλλ' ἐν πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίνας>. εἰ μὴ γοῦν ἀνίσταται ἡ σὰρξ κατὰ τὴν τούτων ἀπόνοιαν, οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐν σαρκίνας καρδίαις γεγραμμένη πνεύματι θεοῦ ζῶντος. ἀλλ' οὐ μάτην γέγραπται ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐπιστολὴ τῷ τοῦ ζῶντος πνεύματι θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὸ διδόναι ζωὴν ἐν οἷς γέγραπται, ὃ ἐν τοῖς ἐφεξῆς αὐτὸς διδάσκει ὁ ἀπόστολος λέγων· <εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολὺ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ καὶ μὴ καταργούμενον>. καὶ, εἰ ἐν ταῖς σαρκίνας γέγραπται καρδίαις ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Χριστοῦ, δηλὸν ὅτι μένουσι καὶ αἱ σάρκιναι καρδίαι, ἐν αἷς μένει τὸ γεγραμμένον καὶ μὴ καταργούμενον. καὶ πάλιν· <ἔχομεν οὖν τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστράκιναις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ ἢ τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ καὶ οὐχ ἡμῶν>. ἐλέσθωσαν οὖν οἱ τῆς πλάνης ῥήτορες πῶς βούλονται νοῆσαι τὸ ῥητὸν τοῦτο. ἐν τίνι βούλονται εἶναι τὸ γεγραμμένον <τοῦτον τὸν θησαυρὸν>; ἐν τῷ κατ' αὐτοὺς ἔσω ἀνθρώπῳ; εἰ ὁ ἔσω ἀνθρώπος ὀστράκινος, ὀστράκινον ἔσται κατ' αὐτοὺς σκεῦος ἢ ψυχὴ· ἀλλ' ἡ σὰρξ ἐστὶ τὸ ὀστράκινον σκεῦος, ὃ ἐστὶ κατ' αὐτοὺς ὁ ἔξω ἀνθρώπος· ἐν τῇ σαρκὶ οὖν ἦν ὁ θησαυρός. καὶ τῶν δύο θάτερον· ἢ ἀπόλλυται ὁ τοῦτον ἔχων τὸν θησαυρὸν, ἢ ἀναντιρρήτως σώζεται ἡ σὰρξ, ἐν ἣ ὁ θησαυρός. καὶ πάλιν· <ἡμεῖς γὰρ οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ ἡμῶν σαρκί>. οὐδὲ χρῆζει ἐξηγήσεως τὴν ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ λέγοντος ἐν τῇ σαρκὶ φανεροῦσθαι. καὶ πάλιν· <ὅταν δὲ καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ἀθανασίας>, τί ἕτερον δύναται νοηθῆναι ἢ ὅτι χωρεῖ εἰς ζωὴν τοῦθ' ὅπερ θνητόν; καὶ πάλιν· <ἄρα γὰρ αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῖ δουλεύω τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας. οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου>. εἰ μὲν ὁ νοῦς τῷ τοῦ θεοῦ νόμῳ δουλεύει,

τῷ δὲ τῆς ἀμαρτίας ἢ σάρξ, ἠλευθέρωσε δὲ ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 ὁ τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς νόμος ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας καὶ
 τοῦ θανάτου, δῆλον ὅτι τὸ δουλεῦον τῷ τῆς ἀμαρτίας νόμῳ ἠλευ-
 θέρωσεν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. ἐδούλευε δὲ τῷ τῆς ἀμαρτίας νόμῳ οὐχ
 ὁ νοῦς, ἀλλ' ἡ σάρξ. ἠλευθέρωται οὖν ἀπὸ τοῦ θανάτου ἢ σάρξ.
 πῶς οὖν σώζεται τὸ τῷ νόμῳ τῆς τοῦ πνεύματος ζωῆς ἐν Χριστῷ
 ἀπὸ τοῦ θανάτου ἐλευθερωθέν, αὐτὸς λεγέτω, ἐγὼ γὰρ ἐπὶ πλεῖον
 ἐλέγχων τὴν τούτων ἀπαιδευσίαν αἰδοῦμαι.

{ΕΥΤΡ.} Συλλήβδην ἀπάντων φαύλων αἰτία γίνεται ἡ ἀπαιδευσία,
 ἣ συμπεφύκασι καὶ συνήνθησαν Μεγέθιος, Δροσέριός τε καὶ Μᾶρκος,
 Οὐάλης καὶ Μαρίνος, ἐκτραπέντες τῆς εὐθείας καὶ τοῦ ὀρθοτάτου
 δόγματος [Εὐτρ. τῆς ἐκκλησίας γενέσθαι εὐχόμενος] λεξιθηροῦντες τὰς ἐκ-
 τῶν γραφῶν ῥήσεις καὶ ἀγκιστρεύοντες πρὸς τὴν ἑαυτῶν νόσον τε καὶ
 πρόληψιν, εἰς βάραθρον καὶ ἀκανθώδεις ἀτραποὺς βαδίζοντες, τὴν
 ἐπευθύνουσαν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὁδὸν <καταλείψαντες>, ἧς ὑπερασπιστῆς
 τυγχάνει [ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ὀπίσω διὰ μακροῦ τὴν ἐπίλυσιν ἔχει. σὺ δὲ ὡς

ἐπιλησθεῖς, οὐ παύη τῆς ἀντιλογίας. δίκαιον οὖν ἔστιν, κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν, εἶγε καὶ αὐτὸς στέργεις τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεχθεῖσιν, ἀμφότεροι γάρ με κριτὴν εἴλεσθε, πεισθῆναι τοῖς ὑπ' Ἀδαμαντίου περὶ τῆς εἰς θεὸν εὐσεβείας ὀρισθεῖσι καὶ προστεθῆναι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς καὶ γὰρ, ξένος ὢν, εὐχομαι γενέσθαι τέκνον.

ὄρα δὲ ὅτι καὶ πάντες οἱ ἀκροώμενοι ἀδελφοὶ τούτῳ τὴν εὐσεβῆ δόξαν μαρτυροῦσιν· αὐτάρκως τοίνυν διειλεγμένων πάντων τῶν πανούργως καὶ ἀσεβῶς συντεθειμένων σοφισμάτων, καιρὸν ἔχει πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ] Ἀδαμάντιος, ὁ καὶ ἡμῖν ὑποδείξας, ἄγων ὁμαλωτάτην καὶ λείαν, τὴν ἀληθῆ πίστιν, ἐξ ἧς ἀπελήλαται τὸ ψεῦδος, ἐξελήλαται δὲ πᾶσα φαντασία, ἓνα καὶ μόνον θεὸν ὑποδεικνύουσιν [ἐν ἀγία καὶ ὁμοουσία τριάδι], οὐ νόθον καὶ ἐπίσακτον καὶ ξένον καὶ ἀκτῆμονα καὶ πάροικον καὶ ἀλλοτρίων ἐπιθυμητήν, ὡς οἱ ἀσεβεῖς δογματίζουσιν αἰρετικοί, ἀλλὰ τὸν τῶν ἰδίων κτημάτων δημιουργόν, ᾧ τὰ πάντα ὑποτέτακται, ᾧ οὐχ ὕλη σύγχρονος, οὐχ ἕτερόν τι [ᾧν <οἱ> αἰρετικοὶ συκοφαντοῦσι πλὴν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὁμοούσιος γὰρ καὶ ἀχώριστος ἡ μακαρία τριάς]· ὃς ἐξ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα ἀγαθότητι συνεστήσατο, οὗ λόγος ἄνθρωπον κατὰ δικαίαν οἰκονομίαν ἀληθῶς ἀπεφάνθη ἀνειληφώς, οὐκ αἰδούμενος [καὶ] ὃ ἐδημιούργησεν ἀναλαβεῖν τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἕνεκα, [<ὃς ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς>], καὶ σὲ καταλλάξαι τῷ θεῷ καὶ πατρὶ διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ αἵματος αὐτοῦ, ὃ ἐξέχεεν ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου, καὶ ἡμᾶς καταρτίσει πάντας καὶ στηρίξει, ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγοντες ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι καταληφθῶμεν ἐν τῷ

αἰῶνι τούτῳ, τῶν κόπων τὰς ἀμοιβὰς παρ' αὐτῷ ἔχοντες καὶ τὴν ἀληθινὴν ἡμῶν ζωὴν. <κέκρυπται γὰρ ἡ ζωὴ ἡμῶν σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ. ὅταν δὲ ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ φανερωθησόμεθα ἐν δόξῃ>] ὅς καὶ ὁσίως ἀναστήσειν τὸν ἀνθρώπον ἐπηγγείλατο, σὺν τῷ σώματι ἀθανασίας μεθέξοντα καὶ ἀφθόνου δωρεᾶς ἀπολαύσοντα, ὅς καὶ διὰ τοῦ αὐτεξουσίου δικαίως ἅπαντας εἰς κρίσιν ἄξειν ἀποδέδεικται, ᾧ οὐδὲν ἀντικειῖσθαι πέφυκεν, ᾧ πᾶσα ἐξουσία ὑπόκειται, ᾧ δικαίως λατρεύει ἡ οἰκουμένη πᾶσα καὶ τὸ τῶν ἐπισκόπων στίφος, ἔτι μὴν καὶ τὸ τούτων διδασκαλεῖον, οἷς εὐσεβῶς πειθόμενοι συναγελάζονται βασιλεῖς καὶ πάντες ἄρχοντες, σύμφηφοι μὲν τῆς ἀληθείας γινόμενοι, ἀπωθεῖσθαι δὲ καὶ ἀποκλείειν τὸ ψεῦδος πειρώμενοι· αὐτῇ γὰρ μόνῃ, ὡς ἀληθῶς, δικαίως καὶ εὐσεβῶς καὶ ὁσίως ἡ καθόλου ἐκκλησία πολιτεύεται, ἧς οἱ ἐκτραπέντες καὶ ἀποσφαλέντες πόρρω τῆς ἀληθείας τυγχάνουσι, λόγῳ μὲν ἐπαγγελλόμενοι εἰδέναι ἀλήθειαν, ἔργῳ δὲ μακρὰν ἀφεστηκότες αὐτῆς. ὅθεν δίκαιον ἡγοῦμαι τοὺς περὶ Μαρίνον μὴ παραιτήσασθαι τὴν παρ' ἐμοῦ ἀπόφασίν τε καὶ παραίνεσιν, ἀποσχέσθαι δὲ τοῦ ἀτάκτου καὶ ἀσυντάκτου καὶ ἐπισφαλοῦς δόγματος, καὶ ἀπορρίψαντες τὴν αἰδῶ, ἀναδραμεῖν ἐπὶ τὴν ἀληθῆ καὶ δικαίαν πίστιν, σωζόμενοι σὺν ἡμῖν, γινόμενοι θείων μαθημάτων μύσται.